

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (EXECUTIVE MBA)

Διπλωματική Εργασία
ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ

Μαρκογιαννάκη Ειρήνη

Πειραιάς, 2017

ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Μαρκογιαννάκη Ειρήνη

Σημαντικοί όροι:Εποπτεία, Κεφαλαιακή Επάρκεια, Ρευστότητα, Βασικά Ίδια Κεφάλαια, Μόχλευση

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η οικονομική κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχει επηρεάσει το κοινωνικό ,πολιτικό, τραπεζικό, επιχειρηματικό σύστημα της χώρας.

. Όσον αφορά τον εγχώριο τραπεζικό κλάδο, έχει δεχθεί ένα ισχυρό πλήγμα από τη συνδυαστική επίδραση της αναδιάρθρωσης του ελληνικού δημοσίου χρέους, των αρνητικών οικονομικών συνθηκών στα στοιχεία του ενεργητικού των τραπεζών και στην καταθετική του βάση.

Η διασφάλιση της σταθερότητας και της αποτελεσματικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι πρωτίστης σημασίας για τη σταθερότητα και την ανάπτυξη της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας. Αυτή η ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος οδηγεί σε αύξηση των κινδύνων και στην εμφάνιση νέων, με δυσμενείς επιπτώσεις για τους συμμετέχοντες στις αγορές. Είναι άξιο σημασίας λοιπόν η έρευνα ,η αξιολόγηση και η συνεχής βελτίωση του εποπτικού μηχανισμού των τραπεζών.

Η παρούσα διπλωματική αποτελεί μια προσπάθεια καταγραφής των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κανονιστικής συμμόρφωσης του τραπεζικού συστήματος .

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ πολύ τον καθηγητή μου ,κ,Παυαγιώτη Αρτίκη ,για τη συμβολή του στη συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ

	Σελίδα
Πίνακας 1: Στοιχεία ισολογισμού και αποτελεσμάτων τραπεζών μελών ΕΕΤ έτους 2016	3
Πίνακας 2: Το Compendium του FSB.	11
Πίνακας 3: Μέλη της Επιτροπής της Βασιλείας	24
Πίνακας 4: Η μακροχρόνια διαβάθμιση της Standard & Poor's	36
Πίνακας 5: βραχυχρόνια διαβάθμιση της Standard & Poor's	37
Πίνακας 6: Προϋπολογισμένοι συντελεστές β	44
Πίνακας 7: Κεφαλαιακές απαιτήσεις της Βασιλείας 3 στο τραπεζικό σύστημα	61
Πίνακας 8: Αποτελέσματα χρήσης τραπεζικών ομίλων	79
Πίνακας 9: Δείκτες αποδοτικότητας στην Ελλάδα και τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	80

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

	Σελίδα
Διάγραμμα 1: Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Πηγή	77

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη

Ευχαριστίες

Κατάσταση Πινάκων

Κατάσταση Διαγραμμάτων

Κεφάλαιο 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....1

Κεφάλαιο 2: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ2

2.1.1 Σύντομη ιστορική αναδρομή του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος 2

2.1.2. Εποπτεία τραπεζικού συστήματος7

Κεφάλαιο 3: Κανονιστική Συμμόρφωση.....13

3.1 Έννοια κανονιστικής συμμόρφωσης13

3.2 Η μονάδα κανονιστικής συμμόρφωσης ως μέρος του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών.....16

Κεφάλαιο 4: Από τη Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών στην Επιτροπή Βασιλείας...21

4.1 Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών21

4.2 Επιτροπή Βασιλείας22

Κεφάλαιο 5: Το Σύμφωνο της Βασιλείας26

5.1. Βασιλεία I.....26

5.2 Βασιλεία II.....33

5.3 Βασιλεία III.....51

Κεφάλαιο 6: Αντιμετώπιση ξέπλυμα χρήματος & χρηματοδότηση της τρομοκρατίας..65

Κεφάλαιο 7 Αξιολόγηση Εποπτικού Συστήματος68

Κεφάλαιο 8: Ανασκόπηση Τραπεζικού συστήματος κατά τη περίοδο 2016-2017 ..73

Συμπεράσματα84

Βιβλιογραφία.....85

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται την εποπτεία του τραπεζικού συστήματος στα πλαίσια των Συμφώνων Βασιλείας (Βασιλεία I, Βασιλεία II, Βασιλεία III). Η κανονιστική συμμόρφωση του τραπεζικού συστήματος και η σπουδαιότητα της στην εύρυθμη λειτουργία του, καθιστά αναγκαία την διεξοδική ανάλυση της .

Πιο συγκεκριμένα στο **Κεφάλαιο 2** παρουσιάζεται με μία σύντομη ιστορική ανάδρομη του ελληνικού τραπεζικού σεισίματος , η διάρθρωση και οι αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος και τα βασικοί σταθμοί στην πορεία της . Γίνεται επίσης μία σύντομη αναφορά στην έννοια της εποπτείας της Τράπεζας της Ελλάδος.

Στο **Κεφάλαιο 3**, αναλύεται η έννοια στις κανονιστικής συμμόρφωσης , στα πλαίσια του τραπεζικού συστήματος , η οργάνωση, η αποστολή της και οι αρμοδιότητες των στελεχών της .

Στο **Κεφάλαιο 4**, παρουσιάζεται ο ρόλος της Επιτροπής της Βασιλείας, ο λόγος που συστάθηκε, και τα βασικά σημεία της .

Στο **Κεφάλαιο 5** αναλύονται διεξοδικά τα 3 Σύμφωνα της Βασιλείας (Βασιλεία I, Βασιλεία II, Βασιλεία III), οι νόμοι και οι διατάξεις που τα διέπουν.

Παρουσιάζεται επίσης η εξέλιξη του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας , του Δείκτη Μόχλευσης , και η μέτρηση άλλων σημαντικών μεταβλητών που στόχο έχουν την αξιολόγηση του εκάστοτε τραπεζικού συστήματος .

Στο **Κεφάλαιο 6** παρουσιάζονται οι νόμοι και οι διατάξεις που αφορούν την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και το ξέπλυμα χρήματος μέσω τραπεζικών συναλλαγών.

Στο **Κεφάλαιο 7** αξιολογείται το υπάρχον εποπτικό σύστημα των τραπεζών, το κόστος και τις συνέπειες του στη λειτουργία των τραπεζών .

Στο **Κεφάλαιο 8** γίνεται μια ανασκόπηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος σε συνδυασμό με τις τελευταίες οικονομικές εξελίξεις των μνημονιακών καταστάσεων.

Κύριος στόχος της εργασίας είναι η παρουσίαση και η αξιολόγηση του ελληνικού εποπτικού μηχανισμού. Συμπερασματικά αναφέρεται μια συνολική εκτίμηση του εποπτικού ελέγχου της Τράπεζας της Ελλάδος μέσω του συμφώνου της Βασιλείας III.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

2.1.1: Σύντομη ιστορική αναδρομή ελληνικού τραπεζικού συστήματος

Η τράπεζα της Ελλάδος είναι η κεντρική εκδοτική τράπεζα της χώρας.

Ιδρύθηκε το 1927 βάσει ενός παραρτήματος του Πρωτοκόλλου της Γενεύης της 15^{ης} Σεπτεμβρίου ,λίγα χρόνια μετά το πρώτο παγκόσμιο πόλεμο και τη μικρασιατική καταστροφή ,και άρχισε να λειτουργεί τον Μάιο του 1928.Με το πρωτόκολλο της Γενεύης στο οποίο στηρίχθηκε η ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος , ορίσθηκαν δύο σημαντικά θέματα: Το πρώτο σχετίζεται με την αντιστοιχία της δραχμής σε χρυσό και το δεύτερο με την ένταξη της δραχμής στον κανόνα του χρυσού για τον καθορισμό της συναλλαγματικής ισοτιμίας .(www.bankofgreece.gr)

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του αρχικού καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος , <<κύριον καθήκον της Τράπεζας είναι η εξασφάλιση της σταθερότητας της εις χρυσόν αξίας των γραμματιών αυτής .Προς τον σκοπόν τούτον θα ρυθμίζει, εντός των ορίων του Καταστατικού αυτής ,την κυκλοφορίαν και την πίστιν εν Ελλάδι>> .Στο σημερινό καταστατικό της τράπεζας η παράγραφος του άρθρου 4 με την ένταξη της Τράπεζας στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) τροποποιήθηκε : <<Πρωταρχικός σκοπός της Τράπεζας της Ελλάδος είναι η διασφάλιση της σταθερότητας τας του γενικού επιπέδου των τιμών . Με την επιφύλαξη του πρωταρχικού σκοπού η Τράπεζα στηρίζει τη γενική οικονομική πολιτική της Κυβέρνησης. Από της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα της χώρας, η Τράπεζα της Ελλάδος επιδιώκει τον πρωταρχικό σκοπό της διατηρήσεως της σταθερότητας των τιμών, ως αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και κατά τους όρους του άρθρου 105 παράγραφος 1 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας>>.

Διάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος

- Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, λόγω της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, αλλά κυρίως λόγω της ελληνικής κρίσης σημειώθηκε μια εις βάθος αναδιάρθρωση του εγχώριου τραπεζικού συστήματος, με τη συνεπακόλουθη δραστική μείωση του αριθμού των τραπεζών που ασκούν δραστηριότητα στην Ελλάδα.
- Δεκέμβριος 2007 - Δεκέμβριος 2016: Οι εν λειτουργία τράπεζες, μέσω συγχωνεύσεων, εξαγορών και εξυγιάνσεων, μειώθηκαν από 64 σε 39 ενώ αποχώρησε σχεδόν το σύνολο των ξένων τραπεζών με δίκτυα εξυπηρέτησης της πελατείας, εκτός της HSBC.
- Σήμερα, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες και η Attica Bank ξεπερνούν πλέον αθροιστικά το 95% του ελληνικού τραπεζικού συστήματος (σε όρους ενεργητικού) από 67,7% στο τέλος του 2007.
- Παρουσία έχουν, επίσης, η Επενδυτική Τράπεζα Ελλάδος, η Aegean Baltic Bank, η Credicom Consumer Finance, εννέα (9) συνεταιριστικές τράπεζες, καθώς και τα υποκαταστήματα ή γραφεία αντιπροσωπείας τριάντα (30) αλλοδαπών τραπεζών (ενδεικτικά, Citibank, HSBC, Deutsche Bank, Unicredit, Bank of America, J.P.Morgan Chase Bank, DnB Bank ASA, ABN AMRO Bank).

Αναλυτικότερα τα στοιχεία των τραπεζών στη λήξη του έτους 2016 είναι τα εξής :

Πίνακας 1: Στοιχεία ισολογισμού και αποτελεσμάτων τραπεζών μελών ΕΕΤ έτους 2016

Πηγή: Ελληνική Ένωση Τραπεζών

Στοιχεία ισολογισμού και αποτελεσμάτων τραπεζών μελών ΕΕΤ έτους 2016										
		Ενεργητικό (εκ. ευρώ)	Κέρδη ή ζημιές (-) προ φόρων (εκ. ευρώ)	Καθαρά Κέρδη ή ζημιές (-) μετά φόρων (εκ. ευρώ)	Καταθέσεις (εκ. ευρώ)	Χορηγήσεις μετά από προβλέψεις (εκ. ευρώ)	Προβλέψεις κάλυψης πιστωτικού κινδύνου (εκ. ευρώ)	Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (εκ. ευρώ)	Αμοιβές & Έξοδα προσωπικού (εκ. ευρώ)	Απασχολούμενο προσωπικό
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	ΤΡΑΠΕΖΑ	78533	-174	10	39765	48720	1234	9456	504	13264
	ΟΜΙΛΟΣ	81500	-167	-40	42364	49707	1193	9823	627	18995
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΤΡΑΠΕΖΑ	68268	27	24	37326	38166	819	6097	577	9729
	ΟΜΙΛΟΣ	78531	87	53	40459	41643	809	7587	736	18440
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	ΤΡΑΠΕΖΑ	60403	138	261	29010	40262	1170	8725	401	8580
	ΟΜΙΛΟΣ	64872	-10	42	32946	44409	1168	9113	508	12699
ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS	ΤΡΑΠΕΖΑ	57882	-49	5	23678	31908	836	6173	386	8882
	ΟΜΙΛΟΣ	66393	160	249	34031	39058	775	7355	545	16285
ΑΤΤΙΚΑ BANK	ΤΡΑΠΕΖΑ	3619	-40	-47	1906	2776	40	628	51	782
	ΟΜΙΛΟΣ	3611	-42	-50	1893	2776	40	634	53	800
ΣΥΝΟΛΟ (ΤΡΑΠΕΖΑ)		268705	-98	253	131685	161832	4099	31079	1919	41237
ΣΥΝΟΛΟ (ΟΜΙΛΟΣ)		294907	28	254	151693	177593	3985	34512	2469	67219

Βασικά στοιχεία για τις τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα

Σημειώθηκε σημαντική συρρίκνωση του ενεργητικού, λόγω απομόχλευσης και πώλησης συμμετοχών και περιουσιακών στοιχείων, κυρίως όμως καταθέσεων, λόγω της κρίσης και των αβεβαιοτήτων που δημιουργήθηκαν:

Σύνολο ενεργητικού: 312,4 δισ. ευρώ, από 358,1 δισ. το 2008

Σύνολο καταθέσεων: 132,1 δισ. Ευρώ

Καταθέσεις εγχώριων νοικοκυριών και επιχειρήσεων: 121,4 δισ., από 227,6 δισ. το 2008

Δάνεια εγχώριων νοικοκυριών και επιχειρήσεων: 195,2 δισ. ευρώ

Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1): 18.1%

Αριθμός καταστημάτων: 2.343 VII. προσωπικό: 46.615

Κέρδη προ φόρων: 249 εκατ. ευρώ IX. μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (NPEs) 107,6 δισ. ευρώ (45,2%) και δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs) 38%

Απόθεμα προβλέψεων: 57,1 δισ. Ευρώ

ATM: 6.820

POS: 410.000

(Στοιχεία από την Ένωση Ελλήνων Τραπεζών)

Σημαντικοί σταθμοί στη πορεία της Τράπεζας της Ελλάδος :

- Η τράπεζα της Ελλάδος λειτούργησε αποτελεσματικά κατά τη διάρκεια της απελευθέρωσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος και των χρηματοοικονομικών αγορών στα τέλη της δεκαετίας του 80', ενσωματώνοντας τις αλλαγές αυτές στο πιστωτικό σύστημα της χώρας και προστατεύοντας το εγχώριο νόμισμα (δραχμή) από διακυμάνσεις και κερδοσκοπικές επιθέσεις.
- Η κατάργηση από το 1994 της υποχρέωσης της χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα.
- Η κατάργηση από το ίδιο έτος 1994 της υποχρέωσης αγοράς κρατικών χρεογράφων (ομολόγων και έντοκων γραμματίων) και τήρησης αυτών σε λογαριασμό της Τράπεζας από καταθέσεις οργανισμών του δημοσίου τομέα και κυρίως των ασφαλιστικών ταμείων .
- Η ένταξη της από την 1^η Ιανουαρίου 2001 στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και στο Ευρωσύστημα .

- Η εισαγωγή του ευρώ από 1/1/2002 ως εγχώριου νομίσματος και η ομαλή ενσωμάτωση του στις συναλλαγές.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, σύμφωνα με το άρθρο 55Α του Καταστατικού της, ασκεί την εποπτεία στα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και σε άλλες κατηγορίες επιχειρήσεων και οργανισμών του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, τα λεγόμενα χρηματοδοτικά ιδρύματα. (www.bankofgreece.gr)

Αρμοδιότητες στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος

- Συμμετέχει στη χάραξη της ενιαίας νομισματικής πολιτικής της ζώνης του ευρώ και την εφαρμόζει στην Ελλάδα.
- Διαχειρίζεται για λογαριασμό της ΕΚΤ μέρος των σε συνάλλαγμα και χρυσό διαθεσίμων της τελευταίας, σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΚΤ.
- Ασκεί την επίβλεψη των συστημάτων και των μέσων πληρωμών, με σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας, της αξιοπιστίας και της αποδοτικότητάς τους. Στο πλαίσιο της αρμοδιότητας αυτής, παρακολουθεί και επιβλέπει, μεταξύ άλλων, το σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ και το Γραφείο Συμφηφισμού Αθηνών. Από τις 19 Μαΐου 2008, συμμετέχει στο Target2, το νέο διευρωπαϊκό σύστημα ταχείας μεταφοράς κεφαλαίων και διακανονισμού σε συνεχή χρόνο.
- Προωθεί ρυθμίσεις για τη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την αποτελεσματική διαχείριση χρηματοπιστωτικών κρίσεων.
- Συλλέγει στατιστικά στοιχεία από νομισματικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (δηλαδή, τις τράπεζες και τα αμοιβαία κεφάλαια διαχείρισης διαθεσίμων).
- Εκδίδει τραπεζογραμμάτια ευρώ, τα οποία κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα, μετά από έγκριση της ΕΚΤ, και είναι αρμόδια για την κυκλοφορία και διαχείριση των τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ στην Ελλάδα.
- Φροντίζει για την προμήθεια των αναγκαίων ποσοτήτων ανά αξία, είτε από το ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων και Αξιών (ΙΕΤΑ), είτε από διασυνοριακές χρηματαποστολές, καθώς και για την ασφαλή αποθήκευση, διακίνηση και την επανακυκλοφορία ή την καταστροφή τους και μεριμνά για τον ομαλό εφοδιασμό της οικονομίας. (www.bankofgreece.gr)

Άλλες Αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος

- Εποπτεύει τα πιστωτικά ιδρύματα καθώς και ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας.
- Εποπτεύει και ελέγχει τις ασφαλιστικές και ανασφαλιστικές επιχειρήσεις καθώς και τους διαμεσολαβητές στις ασφαλίσεις.
- Έχει την ευθύνη για τη διαχείριση και τη λειτουργία του Συστήματος Παρακολούθησης Συναλλαγών επί Τίτλων με Λογιστική Μορφή (Αυλοι Τίτλοι).
- Έχει την ευθύνη της λειτουργίας της Ηλεκτρονικής Δευτερογενούς Αγοράς Τίτλων (ΗΔΑΤ).
- Κατέχει και διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας στα οποία περιλαμβάνονται τα σε συνάλλαγμα και χρυσό διαθέσιμα της Τράπεζας της Ελλάδος και του Ελληνικού Δημοσίου.
- Εξυπηρετεί το Ελληνικό Δημόσιο ως ταμίας και εντολοδόχος του.
- Καταρτίζει και δημοσιεύει στατιστικά στοιχεία που αφορούν την ελληνική οικονομία και διενεργεί εξειδικευμένες στατιστικές έρευνες.
- Δημοσιεύει εκθέσεις και διεξάγει ερευνητικό έργο στο πλαίσιο της παρακολούθησης και ανάλυσης της οικονομικής συγκυρίας και της νομισματικής πολιτικής. (www.bankofgreece.gr)

2.1.2 Εποπτεία Τραπεζικού Συστήματος

Σε μια ενιαία τραπεζική αγορά , όπου κυριαρχεί βεβαίως η ελευθερία εγκατάστασης και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών , δεν επαρκεί μόνο η εναρμόνιση ως προς την άδεια πιστωτικού ιδρύματος .Απαιτούνται επιπλέον κοινοί όροι λειτουργίας .Αυτοί αποσκοπούν γενικά στη διασφάλιση της αξιόπιστης λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος ,

Αρμόδια εποπτική αρχή –κατά τον ορισμό της παραγράφου 4 της οδηγίας 2006/48/EK –η εθνική αρχή , που είναι εξουσιοδοτημένη βάσει νόμου ή κανονιστικής διατάξεως να ελέγχει τα πιστωτικά ιδρύματα. Αυτή είναι κατά κανόνα , η αρχή του κράτους μέλους καταγωγής του πιστωτικού ιδρύματος , του κράτους μέλους δηλαδή, όπου έχει χορηγηθεί η άδεια του πιστωτικού ιδρύματος .(Ψυχομάνης ,2009,σ.58)

Με δεδομένα τον κυρίαρχο ρόλο της τραπεζικής διαμεσολάβησης στη χρηματοδότηση της οικονομίας και την καθοριστική συμμετοχή των τραπεζών στα συστήματα πληρωμών και τις αγορές χρήματος και κεφαλαίων, η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και κατ' ακολουθία η ομαλή λειτουργία των αγορών και η ανάπτυξη της οικονομίας εξαρτώνται ουσιαστικά από τη σταθερότητα και την αποτελεσματική λειτουργία του τραπεζικού συστήματος

Όταν η εποπτεία γίνεται από το μητρικό προς το θυγατρικό πιστωτικό ίδρυμα ή και χρηματοδοτικό ίδρυμα ,ασκείται ως εποπτεία σε ενοποιημένη βάση, από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους το οποίο χορήγησε την άδεια λειτουργίας στο μητρικό ή στο θυγατρικό αντίστοιχα πιστωτικό ίδρυμα ή επί πλειόνων τέτοιων θυγατρικών πιστωτικών ιδρυμάτων, από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους που έχει χορηγήσει την άδεια λειτουργίας στο πιστωτικό ίδρυμα με το μεγαλύτερο σύνολο ισολογισμού, κατά της διακρίσεις των άρθρων 125 επ..της οδηγίας .

Στην ευχέρεια των αρμόδιων αρχών αφήνεται η απόφαση για την άσκηση εποπτείας σε ενοποιημένη βάση και στις περιπτώσεις αφενός μεν της απλής άσκησης σημαντικής επιρροής ενός πιστωτικού ιδρύματος επί ενός ή πλειόνων πιστωτικών ή χρηματοδοτικών ιδρυμάτων ,αφετέρου δε της θέσεως των πλειόνων ιδρυμάτων υπό ενιαία διοίκηση (άρθρο 134 οδηγίας).

Πρωταρχικός σκοπός της προβλεπόμενης εποπτείας είναι η εξασφάλιση της λειτουργικότητας της πιστωτικής δραστηριότητας προς το συμφέρον εν γένει της οικονομίας Η εξυπηρέτηση του σκοπού αυτού προϋποθέτει την διασφάλιση της

εμπιστοσύνης του κοινού στην ικανότητα πληρωμών των πιστωτικών ιδρυμάτων, δηλαδή τη προστασία την προστασία των δανειστών και την απρόσκοπτη παροχή των τραπεζικών υπηρεσιών. Στα πλαίσια της ελέγχεται η τήρηση των νόμων ώστε να προλαμβάνονται οι εν γένει ζημιές στη πιστωτική λειτουργία και οι οικονομικές ζημιές των τραπεζικών πελατών.(Ψυχομάνης ,2009,σ.72).

Στο περιεχόμενο της ασκούμενης προληπτικής εποπτείας ανήκουν όλα τα ανωτέρω στοιχεία .Αυτή η μορφή εποπτείας μπορεί να χαρακτηριστεί ως η κύρια προληπτική εποπτεία επι των πιστωτικών ιδρυμάτων ,Υποδιακρίνεται δε σε εποπτεία που ασκείται σε ατομική βάση και σε εποπτεία που ασκείται σε ενοποιημένη βάση , η οποία αφορά πρωτίστως τραπεζικό όμιλο , όμιλο δηλαδή, από πιστωτικά ιδρύματα ή από πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα , όμιλο που ασκεί προφανώς ομοιογενή χρηματοπιστωτική δραστηριότητα.

Εποπτικοί μηχανισμοί

Η ολοκληρωμένη εποπτεία των τραπεζών σε επίπεδο ΕΕ κρίθηκε αναγκαία για να αντιμετωπιστεί ο αυξημένος κίνδυνος διασυνοριακής εξάπλωσης των επιπτώσεων ενδεχόμενων τραπεζικών κρίσεων στην ΕΕ. Ο κίνδυνος αυτός έχει οξυνθεί παράλληλα με το πολλαπλασιασμό των διασυνοριακών δραστηριοτήτων και των επακόλουθων σχέσεων αλληλεξάρτησης που έχουν αναπτυχθεί στον ευρωπαϊκό τραπεζικό κλάδο.

Ο κίνδυνος αποδείχθηκε ιδιαίτερα σοβαρός στην ευρωζώνη, όπου η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση κατέδειξε ότι ο απλός συντονισμός της εθνικής εποπτείας των τραπεζών δεν επαρκεί για τη διαχείριση κρίσεων και τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Τα κράτη μέλη έκριναν, για τον λόγο αυτό, ότι χρειαζόταν ένα ενιαίο σύστημα εποπτείας των τραπεζών.

Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (Single Supervisory Mechanism,SSM) - βασικός πυλώνας της τραπεζικής ένωσης - είναι ένα σύστημα που δημιούργησε η ΕΕ για την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην ευρωζώνη και στα εκτός ευρωζώνης κράτη μέλη της ΕΕ που επιλέγουν να συμμετάσχουν σε αυτόν.

Σκοπός του είναι να εξασφαλίσει την ενισχυμένη εποπτεία του τραπεζικού κλάδου της Ευρώπης.

Η εποπτεία αυτή εξασφαλίζεται μέσω μιας ολοκληρωμένης δομής, η οποία συνδυάζει στους κόλπους της μια υπερεθνική αρχή - την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα - και διάφορες εθνικές εποπτικές αρχές, οι οποίες συνεργάζονται στενά βάσει ενιαίας δέσμης κανόνων και απαιτήσεων υψηλού επιπέδου.

Οι δραστηριότητες του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού υποστηρίζονται από έναν άλλο βασικό πυλώνα της τραπεζικής ένωσης: **τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης(SRM)**, ο οποίος αποτελείται από μια ενιαία αρχή εξυγίανσης (Συμβούλιο) και ένα **Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης(SRF)** με αποστολή να συμβάλει στην εξυγίανση προβληματικών τραπεζών. (www.bankingsupervision.europa.eu)

Σε παγκόσμιο επίπεδο ειδικό ρόλο στη διαμόρφωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος έχουν:

Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών-Bank for International Settlements,BIS

(Ο ρόλος και η λειτουργία της αναλύονται στο επόμενο κεφάλαιο)

Το Συμβούλιο χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Financial Stability Board,FSB).

Το 2009,κατέστη το πρώτο διεθνές φόρουμ το οποίο διαθέτει καταστατικό. Υποστηρίζεται γραμματειακά από την BIS.Η Ελλάδα δεν εκπροσωπείται στο FSB,η συμμετοχή όμως της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι πολυπληθέστατη , καθώς στο FSB εκπροσωπούνται τρία κράτη μέλη της(Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία),που είναι και μέλη του G20,η Ευρωπαϊκή Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η ιδιότητα του μέλους του FSB συνεπάγεται με τη δέσμευση του για την επιδίωξη των ακόλουθων καταστατικών σκοπών :

Του διεθνούς συντονισμού του έργου των εθνικών αρχών και των διεθνών for a ως προς την ανάπτυξη και προώθηση της εφαρμογής αποτελεσματικών ρυθμιστικών και εποπτικών χρηματοπιστωτικών πολιτικών.

Σε συνδυασμό με διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς ,του εντοπισμού των εστιών αδυναμίας που μπορεί να έχουν επίπτωση στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Στα μέσα για την επίτευξη των σκοπών αυτών εντάσσεται και η διαρκής επικαιροποίηση μιας **Συλλογής Διεθνών Προτύπων και Κωδικών(Compendium of International Standards and Codes)** που καθιερώθηκε για πρώτη φορά τον Απρίλιο του 2001.

Την εξουσία της έμμεσης επιβολής της εφαρμογής των προτύπων που υιοθετούνται από τα προαναφερθέντα διεθνή fora και περιέχονται στις πηγές του διεθνούς χρηματοπιστωτικού δικαίου ,έχει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο(ΔΝΤ) το οποίο εντάσσεται στην ομάδα των εξειδικευμένων οργανισμών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και ιδρύθηκε βάσει διεθνούς συνθήκης κατά τη διάρκεια της Νομισματικής και Χρηματοπιστωτικής Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών στο Bretton Woods (New Hampshire, γνωστή ως Συμφωνία Bretton Wood)η οποία τέθηκε σε ισχύ την 27^η Δεκεμβρίου 1945.(Γκόρτσος,2016,σ.70)

Κύριος σκοπός του ΔΝΤ σύμφωνα με το άρθρο της Συμφωνίας (1990) είναι διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας του διεθνές νομισματικού συστήματος ,και η τήρηση από τα κράτη μέλη των υποχρεώσεων τους .Το 1999,το ΔΝΤ σε συνεργασία με τη Παγκόσμια Τράπεζα ,καθιέρωσε το **Πρόγραμμα Αξιολόγησης του Χρηματοπιστωτικού Τομέα (Financial Sector Assessment Program,FSAP)** Στόχος του FSAP είναι η αξιολόγηση του βαθμού υιοθέτησης από τα κράτη μέλη του προαναφερθέντος FSB.Απο το 2010 μάλιστα για τα 25 κράτη μέλη του ΔΝΤ που διαθέτουν τα πιο <<συστημικά σημαντικά>> χρηματοπιστωτικά συστήματα ,α αξιολόγηση λαμβάνει χώρα υποχρεωτικά ανά πενταετία .Μέσω του FSAP το ΔΝΤ επιβάλλει έμμεσα την εφαρμογή των προτύπων και κανόνων του Compendium και στα κράτη μέλη που προσφεύγουν σε αυτό για χρηματοδοτική ενίσχυση.Οι εκθέσεις που εκπονούνται στο πλαίσιο του FSAP καλύπτουν την αξιολόγηση σε κάθε περίπτωση της δημοσιονομικής και νομισματικής διαφάνειας καθώς και της τραπεζικής προληπτικής εποπτείας .

Πίνακας 2 :Το Compendium του FSB. Πηγή:Γκόρτος ,2016,σ.72

Θεματική	Έκθεση	Φορέας
A.Μακρο-οικονομική πολιτική και διαφάνεια στοιχείων		
Διαφάνεια νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής	Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies (2007)	ΔΝΤ
Διαφάνεια δημοσιονομικής πολιτικής	Code of Good Practices on Fiscal Transparency(2000)	ΔΝΤ
Διαβίβαση στοιχείων	General Data Dissemination System (1997) Special Data Dissemination Standard(1996)	ΔΝΤ
B.Θεσμικές υποδομές και υποδομές αγορών		
Αφερεγγυότητα Επιχειρήσεων	Insolvency and Creditor Rights Standard(2011)	Παγκόσμια Τράπεζα
Εταιρική διακυβέρνηση	Principles of Corporate Governance(2015)	ΟΟΣΑ
Λογιστικά Πρότυπα	International Financial Reporting Standards(IFRS)(2002)	IASB
Ελεγκτικά πρότυπα	International Standards of Auditing (ISA)(2014)	IFAC
Συστήματα Πληρωμών και υποδομές των αγορών	Principles for Financial Market Infrastructures(2012)	CPMI/IOSCO
Market integrity	FAFT Recommendations on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation(2012)	FAFT
Εγγύηση καταθέσεων	IADI Core Principles for Effective Deposit Insurance System (2014)	IADI
Γ.Χρηματοπιστωτική ρύθμιση και εποπτεία		
Τραπεζική εποπτεία	Core Principles for Effective Banking Supervision(2012)	Basel Committee
Ρύθμιση κεφαλαιαγορών	Objectives and Principles of Securities Regulation(2010)	IOSCO
Ασφαλιστική εποπτεία	Insurance Core Principles , Standards, Guidance and Assessment Methodology(2013)	IAIS

Βιβλιογραφία Κεφαλαίου 2

1. Ψυχομάνης ,Σ (2009), << Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος, Οι τράπεζες και η εποπτεία τους >>, Αθήνα: Σάκκουλα
2. Ρόκας, Ν, Γκόρτσος Χ, Μικρολέα Α, Λιβαδά Χ(2016)<<Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου>>, 3^η εκδ.Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
3. Τράπεζα της Ελλάδος .Διαθέσιμο στο www.bankofgreece.gr [Πρόσβαση 4 Οκτωβρίου 2017]
4. European Central Bank,Banking Supervision.Διαθέσιμο στο www.bankingsupervision.eupe.eu [Πρόσβαση 4 Οκτωβρίου 2017]
5. Ελληνική Ένωση Τραπεζών (2017) Στοιχεία Τεκμηρίωσης σχετικά με τη λειτουργία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος ,Αθήνα.Ανακτήθηκε από : [HBA_GreekBankingSystem_January2017F2η](#) [Πρόσβαση 4 Οκτωβρίου 2017]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ

3.1 Έννοια της κανονιστικής συμμόρφωσης

Κανονιστική Συμμόρφωση είναι η συμμόρφωση της επιχείρησης με τους κανόνες δικαίου δηλαδή προς κάθε κανονιστική-νομοθετική ρύθμιση .Ως εκ τούτου το αντικείμενο της κανονιστικής συμμόρφωσης είναι όχι μόνο ευρύ αλλά και απεριόριστο(π.χ συμμόρφωση προς τη νομοθεσία για την εποπτεία τραπεζών, την κεφαλαιαγορά ,αλλά και τη φορολογική νομοθεσία, τη νομοθεσία για τη προστασία προσωπικών δεδομένων, τη προστασία του καταναλωτή κ.λ.π.) Πρωτεύον αντικείμενο κανονιστικής μελέτης σύμφωνα με στοιχεία της Ένωσης Ελλήνων Τραπεζών είναι εκείνοι οι παράγοντες και εκείνα τα μεγέθη που μπορεί αν επηρεάσουν είτε την ακρίβεια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ,είτε τη βιωσιμότητα της επιχείρησης ,είτε τη νομική ή πραγματική δυνατότητα της επιχείρησης να εξακολουθήσει και στο μέλλον τη δραστηριότητα της (π.χ παραβάσεις της νομοθεσίας που δεν εγκυμονούν σοβαρό οικονομικό κόστος , αλλά θα μπορούσαν να αποτελέσουν λόγο για ανάκληση άδειας .Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης ως μέρος του συστήματος Εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών.Η Κανονιστική Συμμόρφωση είναι μία από τις υπηρεσιακές μονάδες οι οποίες αποτελούν όργανα διοικητικής διαχείρισης του ΣΕΕ. (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών,2015)

Συνοπτικά, τα όργανα διοικητικής διαχείρισης του ΣΕΕ είναι:

1. Διοικητικό Συμβούλιο
2. Διοίκηση
3. Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου

Ανάλογα με το μέγεθος του πιστωτικού ιδρύματος και την πολυπλοκότητα των εργασιών του, το Δ.Σ. υποβοηθείται στο έργο του από Επιτροπές στις οποίες μπορεί να αναθέτει αρμοδιότητες σχετικά με το ΣΕΕ, προσδιορίζοντας σαφώς τα καθήκοντα, τη σύνθεση και τις διαδικασίες λειτουργίας τους, διασφαλίζοντας σε κάθε περίπτωση την εσωτερική του συνοχή, τη συμπληρωματικότητα και τον απαιτούμενο συντονισμό.

Το Δ.Σ. διατηρεί για τις εν λόγω αρμοδιότητες την τελική ευθύνη, εκτός εάν προβλέπεται ρητά από διατάξεις της νομοθεσίας αυξημένος βαθμός ανεξαρτησίας έναντι του Δ.Σ. για συγκεκριμένες αρμοδιότητες (όπως π.χ. της Επιτροπής Ελέγχου), οπότε και γνωστοποιείται στην Τράπεζα της Ελλάδος. Το Δ.Σ. ορίζει από τα μέλη του τον Πρόεδρο των Επιτροπών και καθορίζει τη συχνότητα της περιοδικής εναλλαγής των μελών τους (rotation). Οι σχετικές αποφάσεις καταγράφονται στα πρακτικά του Δ.Σ.

Επιτροπή Ελέγχου

Συστήνεται υποχρεωτικά από τα πιστωτικά ιδρύματα Επιτροπή Ελέγχου, εφόσον αυτά : έχουν εισαγάγει τις μετοχές τους σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά ή διατηρούν θυγατρικές εταιρίες ή υποκαταστήματα στο εξωτερικό ή το ενεργητικό τους υπερβαίνει το ποσό των 100 εκατ. ευρώ.

Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων

Συστήνεται υποχρεωτικά Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων σε περίπτωση που πληρούται μία από τις προϋποθέσεις όπως και για τη σύσταση Επιτροπής Ελέγχου και το εντός και εκτός ισολογισμού ενεργητικό του πιστωτικού ιδρύματος υπερβαίνει το ποσό των 10 δισ. ευρώ.

Κατ' απόκλιση από τα προαναφερόμενα, το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να αναθέσει, με γνωστοποίηση στην Τράπεζα της Ελλάδος των λόγων που επιβάλουν τη χρήση της εν λόγω δυνατότητας, τις αρμοδιότητες της εν λόγω Επιτροπής τουλάχιστον σε ένα εκτελεστικό και ένα μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ με επαρκείς γνώσεις και εμπειρία σε θέματα διαχείρισης κινδύνων. Δεν απαιτείται η σύσταση της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων από το πιστωτικό ίδρυμα στην περίπτωση που τα σχετικά καθήκοντα ασκούνται σε επίπεδο ομίλου από αντίστοιχη Επιτροπή και καλύπτουν ρητά και το πιστωτικό ίδρυμα. (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών,2015)

Λοιπές Επιτροπές (π.χ. Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού-Παθητικού, Επιτροπή Αμοιβών, Συντονιστική Επιτροπή Πληροφορικής)

Τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις για τη σύσταση Επιτροπής Ελέγχου και Διαχείρισης Κινδύνων, αποφασίζουν για τη σύσταση ανάλογων οργάνων στη βάση της αρχής του κόστους/οφέλους και εν γένει αποτελεσματικότητας, τα οποία και γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος. Σύμφωνα με το άρθρο 80, παρ, 4-8 του Ν. 4261/2014 εξάλλου, προβλέπεται η δημιουργία Επιτροπής Ανάδειξης Υποψηφιοτήτων για το ΔΣ: Τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία είναι σημαντικά από πλευράς μεγέθους, εσωτερικής οργάνωσης και φύσεως, εύρους και πολυπλοκότητας των δραστηριοτήτων τους συγκροτούν επιτροπή ανάδειξης υποψηφίων αποτελούμενη από μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου τους.

Υπηρεσιακές μονάδες :

Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης :Σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να υπάρχει υπηρεσιακή Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης (ΜΕΕ), η οποία:

- Είναι διοικητικά ανεξάρτητη από μονάδες με εκτελεστικές αρμοδιότητες και από τις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την πραγματοποίηση ή λογιστικοποίηση συναλλαγών.
- Αναφέρεται, για τα θέματα αρμοδιότητάς της, στο Δ.Σ. μέσω της Επιτροπής Ελέγχου και στη Διοίκηση, μετά από τον καθορισμό των κατάλληλων προϋποθέσεων που θα διασφαλίζουν την ανεξαρτησία της ΜΕΕ.

Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων :Σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα θα υπάρχει υπηρεσιακή Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων (ΜΔΚ), η λειτουργία της οποίας θα διέπεται από τις ακόλουθες αρχές:

- Είναι διοικητικά ανεξάρτητη από μονάδες με εκτελεστικές αρμοδιότητες και από τις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την πραγματοποίηση ή λογιστικοποίηση συναλλαγών και αξιοποιούν την ανάλυση των κινδύνων που διενεργεί.
- Αναφέρεται, για θέματα της αρμοδιότητάς της, στη Διοίκηση και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ή και μέσω αυτής στο Δ.Σ.

Η ΜΔΚ υπόκειται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων. (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών ,2015)

3.2 Η μονάδα κανονιστικής συμμόρφωσης ως μέρος του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών

Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης: Οργάνωση και Αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης

Ως προς την **οργάνωσή** της, η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης:

- Είναι διοικητικά ανεξάρτητη: αναφέρεται απευθείας στη Διοίκηση, χωρίς ενδιάμεσες γραμμές αναφοράς σε άλλες διευθύνσεις ή υπηρεσίες.
- Έχει τη δυνατότητα απρόσκοπτης πρόσβασης σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση της αποστολής της.

Οι αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης είναι:

- Θέσπιση και εφαρμογή κατάλληλων διαδικασιών και εκπόνηση ετήσιου προγράμματος δράσης με στόχο να επιτυγχάνεται έγκαιρα η πλήρης και διαρκής συμμόρφωση του πιστωτικού ιδρύματος προς το εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και τους εσωτερικούς κανονισμούς του πιστωτικού ιδρύματος.
- Διασφάλιση της διαρκούς ενημέρωσης των υπαλλήλων σχετικά με το ρυθμιστικό πλαίσιο, μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης.
- Παροχή συμβουλών στη διοίκηση για το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο, καθώς και τις τυχόν μεταβολές που επηρεάζουν τη λειτουργία του.
- Υποβολή αναφορών στη Διοίκηση τουλάχιστον ετησίως, για θέματα της αρμοδιότητάς της.
- Διασφάλιση της τήρησης των προθεσμιών για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο μέσω προγραμμάτων ελέγχου.
- Ενημέρωση της διοίκησης για τυχόν παραβάσεις ή παραλείψεις κατά την εφαρμογή του κανονιστικού πλαισίου. (Χρήστου, 2006)

Το κόστος της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης

Οι τράπεζες καλούνται να αντιμετωπίσουν πληθώρα προκλήσεων λόγω της απαίτησης συμμόρφωσης με ένα πρωτοφανές κύμα κανονιστικών απαιτήσεων. Μελλοντικά, εκτιμάται ότι οι συνθήκες θα είναι απαιτητικές. Το συνεχές ρεύμα νέων

κανονιστικών μέτρων και των σχετικών διαβουλεύσεων αναμένεται να αυξήσει την πολυπλοκότητα των σχετικών πλαισίων στα επόμενα χρόνια.

Ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζουν πολύ συχνά οι τράπεζες, αλλά και γενικότερα όλοι οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, είναι ότι κάθε φορά που η Κανονιστική Συμμόρφωση ζητά την έγκριση της Διοίκησης για να προχωρήσει στην υλοποίηση μίας καινούργιας κανονιστικής απαίτησης, αντιμετωπίζει την επιφυλακτικότητα ή και την άρνηση λόγω αυξημένου κόστους υλοποίησης (πόροι, χρόνος, συστήματα).

Πολλές φορές το επιχείρημα του πιθανού προστίμου, εάν δεν συμμορφωθεί ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας, βρίσκει αδιάφορη τη Διοίκηση, η οποία πολλές φορές είναι διατεθειμένη να πληρώσει ένα πρόστιμο παρά να επενδύσει στην υλοποίηση των κανονιστικών απαιτήσεων.

Μία έξυπνη διαχείριση του κόστους και ο σωστός προγραμματισμός των ενεργειών της Κανονιστικής Συμμόρφωσης μπορεί να βοηθήσει στη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις χωρίς ιδιαίτερα αυξημένο κόστος.

Η Thompson Reuters, στην πρόσφατη έρευνα που δημοσίευσε σχετικά με το κόστος της Κανονιστικής Συμμόρφωσης (Cost of Compliance 2015), έχει επισημάνει βασικά σημεία, κινδύνους και προκλήσεις για τα στελέχη της Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Συνοψίζοντας τα κυριότερα ευρήματα της έρευνας, επισημαίνουμε τα εξής:

- Ρυθμιστική «κόπωση» (regulatory fatigue): πρόκειται για το βομβαρδισμό με νέα νομοθετήματα και τον καταιγισμό των ρυθμιστικών εξελίξεων που οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί καλούνται να εφαρμόσουν με ολοένα αυξανόμενη τάση.
- Η κατανόηση των απαιτήσεων των εποπτικών αρχών: σε συνδυασμό με το παραπάνω εύρημα, τα στελέχη κανονιστικής συμμόρφωσης καλούνται να ερμηνεύσουν και να προσδιορίσουν τις απαιτήσεις και τις προσδοκίες των εποπτικών αρχών, οι οποίες ακόμα ενδεχομένως να είναι ασαφείς σε κάποια θέματα λόγω του όγκου των κανονιστικών εξελίξεων.
- Η διαχείριση του κανονιστικού κινδύνου: οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί θα κληθούν να εστιάσουν τις δράσεις τους στη διαχείριση και μετριασμό του κανονιστικού κινδύνου – συνδυαστικά με το επόμενο εύρημα, καταλαβαίνουμε ότι πρόκειται για μεγάλη πρόσκληση και ευθύνη για τα στελέχη κανονιστικής συμμόρφωσης
- Η προσωπική ευθύνη των στελεχών κανονιστικής συμμόρφωσης: μαζί με την ευθύνη της Διοίκησης, αυξητική τάση αναμένεται από τις νέες νομοθεσίες στην

προσωπική ευθύνη των στελεχών κανονιστικής συμμόρφωσης, οι οποίοι θα υφίστανται προσωπικές κυρώσεις σε περιπτώσεις μη τήρησης των απαιτήσεων της νομοθεσίας.

- Επαρκής στελέχωση των διευθύνσεων Κανονιστικής Συμμόρφωσης: καταλαβαίνουμε και από τα παραπάνω ευρήματα την ολοένα και αυξανόμενη επιτακτική ανάγκη για επαρκή στελέχωση των μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης με ικανά και έμπειρα στελέχη υψηλού επιπέδου, γεγονός που – όπως είναι αναμενόμενο – θα ανεβάσει το κόστος της Κανονιστικής Συμμόρφωσης και θα φέρει αναταραχές στις ισορροπίες και τους περιορισμούς στους προϋπολογισμούς των χρηματοοικονομικών οργανισμών. (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών,2015)

Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης έχει ως αποστολή τα εξής:

- Στοχεύει στη διατήρηση υψηλού επιπέδου επιχειρηματικής ηθικής, στην ακεραιότητα των αγορών και στην τήρηση κανόνων δίκαιης μεταχείρισης των πελατών.
- Επισημαίνει, αξιολογεί και μετριάξει, μέσω προγραμμάτων ελέγχου, τον κίνδυνο του Πιστωτικού Ιδρύματος από τη μη συμμόρφωση.
- Επιβλέπει την εφαρμογή του νομικού και κανονιστικού πλαισίου από το Πιστωτικό Ίδρυμα.
- Διατηρεί θετική σχέση με τις εποπτικές αρχές, ώστε να επιτυγχάνεται η εποικοδομητική συνεργασία με αυτές στα θέματα αρμοδιότητας της Μονάδας. (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών,2015)

Τι συνεπάγεται η μη συμμόρφωση

Ο κίνδυνος από τη μη συμμόρφωση με τη νομοθεσία και τις ρυθμιστικές αποφάσεις είναι τριπλός:

- Επιβολή προστίμων από τις εποπτικές αρχές (οικονομικό κόστος).
- Η δυσφήμιση του οργανισμού, ως αποτέλεσμα της αποτυχίας συμμόρφωσης με τους νόμους και τους κανονισμούς ή τις βέλτιστες πρακτικές.
- Ενδεχόμενη προσωπική ευθύνη για εργαζόμενους.

Αντίστοιχα, η εφαρμογή των κατάλληλων κανόνων και διαδικασιών, οι οποίοι καθορίζονται στο πλαίσιο της Κανονιστικής Συμμόρφωσης, διασφαλίζουν τα ακόλουθα:

- Βιωσιμότητα και Ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του Οργανισμού μέσω της νομιμότητας Προστασία τελικού πελάτη/καταναλωτή και αποκατάσταση αξιόπιστων πελατειακών σχέσεων.
- Προστασία φήμης, φερεγγυότητας και πελατείας του Οργανισμού.
- Εξισορρόπηση καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των επιχειρηματικών μονάδων

Η κανονιστική συμμόρφωση είναι η ασφάλεια, το κύρος, η φήμη και η ακεραιότητα της επιχείρησης. Ενδεικτική για το κόστος της μη συμμόρφωσης είναι η τάση που παρατηρείται σε μεγάλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να κάνουν προβλέψεις για πιθανά πρόστιμα ή για τη διαχείριση δικαστικών αγώνων, που μπορεί να προκύψουν ως αποτέλεσμα μη τήρησης νομοθεσίας εκ μέρους των οργανισμών.

JPMorgan Chase:

Έντονος προβληματισμός για το ύψος του νομικού κόστους που θα κληθεί να πληρώσει τους επόμενους 12 μήνες η JPMorgan Chase. Αυξάνει προβλέψεις κατά 1,1 δισ. δολ. στα 5,9 δισ. δολ.. Οι αντίστοιχες κινήσεις από Citi, HSBC και Barclays.

Η JPMorgan Chase αυξάνει τις προβλέψεις της για νομικά κόστη και εξωδικαστικούς διακανονισμούς κατά 1,1 δισ. δολ., στα 5,9 δισ. δολ., καθώς η μεγαλύτερη αμερικανική τράπεζα πλησιάζει στην επίτευξη διακανονισμού αναφορικά με το πολύκροτο σκάνδαλο χειραγώγησης της αγοράς συναλλάγματος.

Η JPMorgan είναι μία από τις πέντε τράπεζες – μαζί με UBS, Citigroup, Royal Bank of Scotland και Barclays – που αναμένεται να καταλήξουν από κοινού σε διακανονισμό για το συγκεκριμένο θέμα με τη βρετανική εποπτική αρχή. Οι Financial Times, επικαλούμενοι πηγή προσκείμενη στις εξελίξεις, αποκαλύπτουν πως υπάρχουν πλέον σημαντικές πιθανότητες να υπάρξει ένας ευρύτερος διακανονισμός στον οποίο να συμμετέχει παράλληλα η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ, οι εισαγγελικές αρχές της Νέας Υόρκης, ενδεχομένως και η Commodity Futures Trading Commission, όχι όμως και το υπουργείο Δικαιοσύνης των Η.Π.Α.

«Υπάρχουν σημαντικές αμφιβολίες για το μέγεθος του νομικού κόστους που θα κληθεί να πληρώσει η τράπεζα μέσα στους επόμενους 12 μήνες» αναφέρουν οι FT σημειώνοντας πως και την προηγούμενη χρονιά η JPMorgan κατέβαλε πρόστιμα ρεκόρ. Σημειώνουν ότι, εκτός από το σκάνδαλο για τη χειραγώγηση της αγοράς συναλλάγματος, η JPMorgan βρίσκεται υπό έρευνα για το εάν προσέλαβε τα παιδιά

κυβερνητικών αξιωματούχων με επιρροή στην Ασία, ώστε να κερδίσει προσοδοφόρα συμβόλαια.

Και δεν είναι η μόνη που δέχεται πιέσεις. Η HSBC ανακοίνωσε αυτή την εβδομάδα ότι θέτει προβλέψεις 378 εκατ. δολαρίων για να καλύψει το νομικό κόστος που ενδεχομένως προκύψει από τις βρετανικές αρχές για το σκάνδαλο χειραγώγησης στην αγορά συναλλάγματος. Η Citigroup στα αποτελέσματα του 3ου τριμήνου δήλωσε πως περιλαμβάνει προβλέψεις για τον ίδιο λόγο ύψους 600 εκατ. ευρώ και η Barclays 500 εκατ. στερλινών. (www.euro2day.gr)

1. Βιβλιογραφία Κεφαλαίου 3

2. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Εργαστήριο Επενδυτικών Εφαρμογών Κέντρο Μελετών και Εκπαίδευσης Χρηματοοικονομικής, (2015), << Πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης: Η Κανονιστική Συμμόρφωση στο Χρηματοοικονομικό Σύστημα >>, Αθήνα
3. Χρυσανθή Χ(2006) <<Η κανονιστική συμμόρφωση στο πλαίσιο του συστήματος εσωτερικού ελέγχου >> Διαθέσιμο στο : www.hba.gr/5Ekdosis/UplPDFs/deltia/1-2006/63-68.pdf [Ημερομηνία Πρόσβασης 19 Σεπτεβρίου 2017]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΠΟ ΤΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

4.1 Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών

Η τράπεζα διεθνών διακανονισμών (Bank for international Settlements-BIS) είναι ένας διεθνής οργανισμός ,ιδρύθηκε το 1930 με τη Σύμβαση της Χάγης μεταξύ έξι κρατών και της Ελβετίας όπου είναι εγκατεστημένη η έδρα της στη πόλη της Βασιλείας Ιδρύθηκε με σκοπό την ενασχόληση της με τις επανορθωτικές πληρωμές που επιβλήθηκαν στη Γερμανία μετά τη Συνθήκη των Βερσαλλιών που ακολούθησε τον Ά παγκόσμιο πόλεμο. .Το Σεπτέμβριο του 2011 οι μέτοχοι της τράπεζας ήταν 57 εθνικές κεντρικές τράπεζες ,μέσα στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η Τράπεζα της Ελλάδος και νομισματικές αρχές καθώς και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.(Γκόρτσος,2011, σ. 155)

Το καταστατικό της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών η οποία είναι ανώνυμη εταιρεία σύμφωνα με το ελβετικό δίκαιο αναφέρεται εκτός των άλλων στους σκοπούς ίδρυσης της ,οι οποίοι και είναι :

- Η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών μελών της
- Η εξουσία της να δέχεται καταθέσεις από κεντρικές τράπεζες και να χορηγεί βραχυπρόθεσμες πιστώσεις σε άλλες, τη καθιστά δυνατή να παρέχει διευκόλυνση στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές συναλλαγές των μελών της .

Κατά τις δεκαετίες 1970-1980 ,στις αρμοδιότητες της ήταν η διαχείριση της διασυννοριακής κίνησης κεφαλαίων που ακολούθησε τις πετρελαϊκές κρίσεις και τις διεθνείς κρίσεις των χρεών .Τη περίοδο εκείνη και συγκεκριμένα το 1971,η κατάργηση του διεθνούς συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του ΔΝΤ, συνέβαλε στη έξαρση της μεταβλητότητας των ονομαστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών και των επιτοκίων στις αναπτυσσόμενες οικονομίες .(Γκόρτσος,2011,σ. 202)Το 1974 έλαβε χώρα μια σημαντική τραπεζική κρίση η οποία ξεκίνησε από την υπερβολική έκθεση της γερμανικής τράπεζας Bankhaus I.D.Herstatt στο συναλλαγματικό κίνδυνο λόγω μεγάλων ανοικτών θέσεων σε προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος .

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να ανακληθεί η άδεια λειτουργίας της από τις ρυθμιστικές αρχές αλλά και να δημιουργηθεί μια αναστάτωση στη διεθνή διατραπεζική αγορά :

- Ανακλήθηκε η άδεια ακόμα τριών μικρότερων γερμανικών τραπεζών(Bass & Herz Bankhaus, Bankhaus Wolff KG, Frankfurter Handelsbank AG
- Άλλες τράπεζες διαφόρων κρατών (όπως για παράδειγμα η Morgan Guarantee Trust Company-M.Βρετανία, Seattle First National Bank – ΗΠΑ) εκτέθηκαν σε μεγάλο συναλλαγματικό κίνδυνο εξαιτίας των συναλλαγών τους σε συνάλλαγμα με τη Herstatt όπου δε μπόρεσαν να διακανονιστούν.

Αναδείχθηκε έτσι η ανάγκη μιας διεθνούς συνεργασίας στο τομέα της τραπεζικής εποπτείας ,έπειτα από την ανησυχία που δημιουργήθηκε στους διοικητές των κεντρικών τραπεζών μελών του G-10 και της Ελβετίας .Στα πλαίσια αυτά :

- Τέθηκε ως προτεραιότητα η θεσμοθέτηση πολυμερούς συνεργασίας ανάμεσα στις νομισματικές και τραπεζικές εποπτικές αρχές με στόχο τη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος
- Συστάθηκε η Επιτροπή της Βασιλείας

4.2 Επιτροπή Βασιλείας

Η **Επιτροπή της Βασιλείας** ιδρύθηκε στα τέλη του 1974 αποτελούμενη από χώρες μέλη όπως το Βέλγιο ,ο Καναδάς ,η Γαλλία, η Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία ,το Λουξεμβούργο ,η Ολλανδία, η Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ. Αρχικό όνομα της επιτροπής ήταν Basel committee on banking supervision και συνεδρίασε για πρώτη φορά το Σεπτέμβριο του 1995. Αποτελεί ένα από τα διεθνή fora που παράγουν διεθνή χρηματοπιστωτικά πρότυπα, εδρεύει στην ελβετική πόλη της Βασιλείας και λειτουργεί υπό την διοικητική αιγίδα της τράπεζας διεθνών διακανονισμών που της παρέχει μόνιμη γραμματειακή υποστήριξη. Δε συστάθηκε βάση διεθνούς σύμβασης ,δε διαθέτει καταστατικό, ούτε κανονισμό λειτουργίας . (Γκόρτσος,2011,σ. 202)

Μέλη:

Από τη σύσταση της το 1974 μέχρι και το Μάρτιο του 2009 μέλη της επιτροπής ήταν οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών του G-10 ,της Ελβετίας και από το 2001 της Ισπανίας. Οι τραπεζικές εποπτικές αρχές αυτών των κρατών από τη στιγμή που οι κεντρικές τους τράπεζες δεν είχαν εξολοκλήρου την αρμοδιότητα να ασκούν προληπτική εποπτεία καθώς και του Λουξεμβούργου. Από το 1999 η Ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα έχει καθεστώς παρατηρητή στις συνεδριάσεις της επιτροπής και συμμετέχει σε ορισμένες από τις ομάδες εργασίες της.Από το Σεπτέμβρη του 2011 και ύστερα από προτροπή της ομάδας G-20 προς όλα τα διεθνή fora να επανεξετάσουν την σύνθεση τους, τα μέλη της επιτροπής της Βασιλείας αποτελούνταν από(Γκόρτσος,2011,σ. 195) :

- Από εκπροσώπους των δεκαεννέα κρατών μελών του G-20
- Από εκπροσώπους τα δύο κράτη-μέλη που έχουν καθεστώς παρατηρητή στις συνόδους κορυφής του G-20(Ισπανία-Ολλανδια)
- Από τα τρία κράτη-μέλη του G-10 που δεν είναι μέλη του G-20(Βέλγιο, Ελβετία, Σουηδία)
- Από εκπροσώπους από το Λουξεμβούργο, το Hong-kong και τη Σιγκαπούρη

G20:(Γαλλία,Γερμανία,Ενωμένο-Βασίλειο,ΗΠΑ,Ιαπωνία,Ιταλία,Καναδάς,Αυστραλία,Βραζιλία,Ινδία,Κίνα,Μεξικό,Νότια Κορέα, Ρωσία, Αργεντινή, Ινδονησία, Νότια Αφρική, Σαουδική Αραβία ,Τουρκία, Ολλανδία-Ελβετία καθεστώς παρατηρητή).

Πίνακας 3:Μέλη της Επιτροπής της Βασιλείας ,Πηγή:Γκόρτσος,2011,σ.200

ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ		
ΚΡΑΤΗ	ΕΘΝΙΚΕΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
Αργεντινή	Central Bank of Argentina	
Αυστραλία	Reserve Bank of Australia	Australian Prudential Regulation Authority
Βέλγιο	National Bank of Belgium	Banking, Finance and Insurance Commission
Βραζιλία	Central Bank of Brasil	
Γαλλία	Bank of France	Banking Commission
Γερμανία	Deutsche Bundesbank	Financial Supervisory Agency(Bafin)
Ελβετία	Swiss National Bank	Swiss Federal Banking Commission(FINMA)
ΗΠΑ	Board of Governors of the Federal Reserve Board Federal Reserve Bank of New York	Office of the Comptroller of the Currency Federal Deposit Insurance Corporation
Ηνωμένο Βασίλειο	Bank of England	
Ιαπωνία	Bank of Japan	
Ινδία	Bank of India	
Ινδονησία	Bank of Indonesia	
Ισπανία	Bank of Spain	
Ιταλία	Bank of Italy	
Καναδάς	Bank of Canada	Office of the Superintendent of Financial Institutions
Κίνα	People's Bank of China	China Banking Regulatory Commission
Λουξεμβούργο		Surveillance Commission for the Financial Sector
Μεξικό	Bank of Mexico	National Banking and Securities Commission
Νότια Αραβία	South African Reserve Bank	
Νότια Κορέα	Bank of Korea	Financial Supervisory Service
Ολλανδία	The Netherlands Bank	
Ρωσία	Central Bank of the Russian Federation	
Σαουδική Αραβία	Saudi Arabian Monetary Agency	
Σιγκαπούρη	Monetary Authority of Singapore	
Σουηδία	Sveriges Riksbank	The Swedish Financial Supervisory Authority
Τουρκία	Central Bank of the Republic of Turkey	Banking Regulation and Supervision Authority
Hong Kong SAR	Hong Kong Monetary Authority	

Νομική φύση της επιτροπής

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η επιτροπή της βασιλείας δεν έχει το καθεστώς διεθνούς οργανισμού. Επισημαίνεται επίσης ότι η επιτροπή δεν είναι τραπεζική εποπτική αρχή ,σύμφωνα μάλιστα με το ισχύον διεθνές οικονομικό δίκαιο εν γένει κανένας διεθνής οργανισμός ή υπερεθνικό όργανο δεν έχει την εξουσία άσκησης μικρό-προληπτικής εποπτείας στις τράπεζες..Αυτό ισχύει και για την Ευρωπαϊκή-κεντρική τράπεζα η οποία είναι ναι μεν ενιαία νομισματική αρχή στην Ευρωζώνη δεν έχει όμως την αρμοδιότητα να εποπτεύει τις τράπεζες που είναι εγκατεστημένες στα κράτη-μέλη της σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ.5 του άρθρου 127 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης .(Γκόρτσος,2011,σ. 198).

Η επιτροπή ενεργεί σύμφωνα με τη πεποίθηση ότι οι συμμετέχουσες νομισματικές και εποπτικές αρχές φροντίζουν για την ενσωμάτωση των κανόνων που εκδίδει ,με κάθε μέσο στο εσωτερικό τους δίκαιο .Πριν από την έκδοση τους οι εκθέσεις υποβάλλονται στο κύριο φορέα διοίκησης της επιτροπής την << ομάδα διοικητών και επικεφαλής εποπτείας>>(Group of Governors and Heads of Supervision) προς πολιτική υιοθέτηση.

Βασικά εργαλεία για την επίτευξη του σκοπού της επιτροπής είναι:

- Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των μελών της για τις ρυθμίσεις θεμάτων εποπτείας σε εθνικό επίπεδο .
- Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κανόνων και τεχνικών εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.
- Η θέσπιση ελάχιστων προτύπων και κανόνων εποπτείας σε δραστηριότητες και θέματα κάθε φορά που υπάρχει ανάγκη να γίνει αυτό(Αγγελόπουλος ,2013,σ.801).

Μεταξύ των βασικότερων στόχων της επιτροπής είναι και η σμίκρυνση του χάσματος στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε διαφορετικές χώρες. Η κάλυψη του στόχου αυτού επιδιώκεται με τη προώθηση δυο βασικών αρχών .Πρώτον ότι όλα τα τραπεζικά ιδρύματα στο κόσμο πρέπει να έχουν συστήματα εποπτείας και δεύτερον ότι τα εποπτικά συστήματα πρέπει να είναι επαρκή.

Βιβλιογραφία Κεφαλαίου 4

Αγγελόπουλος, Π 2013 , « Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα»,*Αθ.Σταμούλης ,Αθήνα*

Γκόρτσος, Χ 2011, «Εισαγωγή στο Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο»,*Νομική Βιβλιοθήκη,Αθήνα*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

5.1 Βασιλεία I

ΣΥΜΦΩΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ I (Basel I) Το 1988 εισάγεται για πρώτη φορά ο θεσμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων (Capital Adequacy) γνωστό και ως σύμφωνο της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια (Basle Capital Accord) το οποίο έθετε ένα ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που απαιτείται να έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε συνάρτηση με τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο (ρεπούσης 16). Η ελάχιστη αυτή κεφαλαιακή απαίτηση ορίστηκε σε 8% και εκφράστηκε ως Δίκτης, ο οποίος έγινε γνωστός ως Δίκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Capital Adequacy Ratio – CAR) ή Δίκτης Φερεγγυότητας (Solvency Ratio). Ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας στόχευε αρχικά στη προστασία των πιστωτικών ιδρυμάτων από τον πιστωτικό κίνδυνο και διαμορφώθηκε από τον λόγο των Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων της τράπεζας προς τα σταθμισμένα (risk weighting) ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχεία του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού) ως παρανομαστή, ως εξής.

$$\text{Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (CAR)} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος}} \geq 8$$

ή

Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (CAR) =

$$\frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένο ως προς το Πιστωτικό Κίνδυνο Ενεργητικό}} \geq 8$$

ή

$$\text{CAR} \geq 8\%$$

Παρατηρείται ότι στο πρώτο σύμφωνο η σταθμίσεις του ενεργητικού αναφέρονταν μόνο στον πιστωτικό κίνδυνο και είχαν τυποποιημένες και ενιαίες για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα από τις σταθμίσεις προκύπτει το ύψος του σταθμισμένου ενεργητικού και κατά συνέπεια ο παρανομαστής του κλάσματος του Δείκτη φερεγγυότητας .Ο ορισμός και η εξειδίκευση των σταθμίσεων του ενεργητικού έναντι του πιστωτικού κινδύνου έγινε αρχικά με την ΠΔ/ΤΕ2054/18.3.92.Η πράξη αυτή και η ΠΔ/ΤΕ2053/92 για τα εποπτικά ίδια κεφάλαια κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο με την ΠΔ/ΤΕ2524/23.7.2003.Οι τυποποιημένοι συντελεστές στάθμισης έναντι του πιστωτικού κινδύνου της ΠΔ/ΤΕ2054/18.3.92 ήταν τέσσερις(0%,20%,50% και 100%) εφαρμοζόμενη σε ισάριθμες οριζόμενες στην εν λόγω ΠΔ/ΤΕ, κατηγορίες του ενεργητικού, ενώ υπήρχε και ιδιαίτερη πρόβλεψη για την διαμόρφωση των συντελεστών στάθμισης των εκτός ισολογισμού στοιχείων του ενεργητικού (Αγγελόπουλος,2013,σ. 804).Όσον αφορά τα Ίδια Κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων δηλαδή τον αριθμητή του κλάσματος ορίστηκαν από την επιτροπή για λόγους κεφαλαιακής επάρκειας διαφοροποιημένοι σε σημαντικό βαθμό από τα λογιστικά ίδια κεφάλαια .Τα κεφάλαια αυτά ονομάστηκαν εποπτικά Ίδια Κεφάλαια τα οποία περιλαμβάνουν πέραν των λογιστικών ιδίων κεφαλαίων δηλαδή του μετοχικού κεφαλαίου και των αποθεματικών και κάποιες μορφές ξένων κεφαλαίων όπως είναι τα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης .Η επιτροπή έθεσε κριτήρια για την κατάταξη ενός χρηματοπιστωτικού μέσου στα εποπτικά ίδια κεφάλαια όπως τη συνεχή διαθεσιμότητα αυτού ,τη δυνατότητα του εκδότη να μην καταβάλει τοκομερίδιο ή τόκο κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις και την ιδιαίτερη δομή του που διαμορφώνει δυνατότητα χρήσης του για την απορρόφηση ζημιών του πιστωτικού ιδρύματος .

Τα εποπτικά κεφάλαια ανάλογα με το βαθμό κάλυψης των παραπάνω κριτηρίων κατατάσσονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

Βασικά Ίδια Κεφάλαια(Tier 1 Capital).Αυτά χωρίζονται σε δύο κατηγορίες στα κύρια βασικά και ίδια κεφάλαια (Upper Tier 1 capital)και στα πρόσθετα βασικά ίδια κεφάλαια (Lower tier 1 Capital).Τα κεφάλαια αυτά είναι το βασικότερο τμήμα πάνω στο οποίο περνά ο κύριος έλεγχος των εποπτικών αρχών για το λόγο αυτό αναφέρονται και ως κύρια κεφάλαια (Core Capital) .Όπως ήδη έχει αναφερθεί υποδιαιρούνται στο καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο και σε αποθεματικά. Επιπροσθέτως όμως όπως μας παρουσιάζει και η Βασιλεία I (1994) στο καταβληθέν μετοχικό κεφάλαιο εμπεριέχονται τόσο οι κοινές μετοχές της τράπεζας όσο και οι προνομιούχες μετοχές.

Επίσης περιλαμβάνονται τα αποθεματικά μέσα στο τελευταίο αυτό όρο εσωκλείονται μια σειρά από στοιχεία του λογιστικού συστήματος πιο συγκεκριμένα εμπεριέχονται τα κέρδη ή οι ζημιές εις νέων που αποτελούν τα συσσωρευμένα ετήσια αποτελέσματα χρήσης της τράπεζας που μεταφέρονται στα ίδια κεφάλαια της. Συμπεριλαμβάνονται επίσης και άλλες μορφές κεφαλαίου (surplus) όπως για παράδειγμα τα premiums που δημιουργούνται είτε από κάποιον I.P.O.(Initial Public Offering-εισαγωγή μετοχών της τράπεζας στο χρηματιστήριο), είτε από άλλης μορφής έκδοσης μετοχών υπέρ των άρτιων(της ονομαστικής τιμής) είτε από γενικά αποθεματικά (πχ αποθεματικά χωρίς φορολογική επιβάρυνση για επενδυτικούς σκοπούς ή αποθεματικά που σχηματίζονται από τις καταστατικές υποχρεώσεις της τράπεζας όπως το τακτικό αποθεματικό κτλ). Σε περίπτωση δε των ενοποιημένων ισολογισμών(consolidated accounts) μιας τράπεζας ,στα TR I συμπεριλαμβάνονται και τα δικαιώματα μειοψηφίας που αποτελούν τη συμμετοχή τρίτων στο κεφάλαιο των θυγατρικών.(Παναγόπουλος ,Πελετίδης ,2007,σ.97)

Συμπληρωματικά πρόσθετα Ίδια Κεφάλαια(Tier 2 Capital). Τα κεφάλαια αυτά χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: Η πρώτη κατηγορία είναι Κύρια Συμπληρωματικά Ίδια κεφάλαια (Upper Tier 2 Capital) και πρόσθετα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια (Lower Tier 2 Capital). Τα συμπληρωματικά κεφάλαια μπορούν σε κάποιο βαθμό να υποστηρίξουν ζημιές από το ενεργητικό της τράπεζας χωρίς όμως να δημιουργήσουν σοβαρά προβλήματα ρευστότητας σε αυτήν .Σκοπό δηλαδή έχουν να βοηθήσουν τη τράπεζα να ανταπεξέλθει στη χρηματοδότηση και τον έλεγχο των στοιχείων του ενεργητικού της (assets) με ένα τρόπο λιγότερο ασφυκτικό από τα Tier I .(Παναγόπουλος,Πελετίδης,2007,σ. 99). Αν η επιτροπή της Βασιλείας επέτρεπε μόνο στα στοιχεία του Tier I να χρηματοδοτούν και να ελέγχουν τις δραστηριότητες των τραπεζών τότε πιθανόν πολύ λίγες τράπεζες θα μπορούσαν να ανταπεξέλθουν σε μία τέτοια πιστωτική και νομισματική πολιτική .Έτσι μέσω των Tier II που είναι κατ' ουσία ένα μείγμα λοιπών και όχι κύριων στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων (Equity) και στοιχείων από τις υποχρεώσεις (Liabilities) των τραπεζών επήλθε μια πιο χαλαρή προσέγγιση του νομισματικού ελέγχου των τραπεζικών δραστηριοτήτων.

Τα Tier II αποτελούνται από τα κάτωθι επιμέρους στοιχεία :

Αφανή αποθεματικά(Undisclosed Reserves).Τα συγκεκριμένα αποθεματικά αποτελούν αποθεματικά από κέρδη που αν και έχουν περάσει από τη κατάσταση των αποτελεσμάτων κρίσης της τράπεζας και έχουν γίνει αποδεκτά από τις εποπτικές αρχές εν τούτοις με άδεια των αρχών δε δημοσιοποιούνται. Το γεγονός επίσης ότι σε πολλές χώρες (όπως πχ. στην Ελλάδα) δεν αναγνωρίζονται τέτοιου είδους αποθεματικά λόγω έλλειψης διαφάνειας (παρά τ'οτι μπορεί ποιοτικώς να είναι ισοδύναμα με τα αποθεματικά από κέρδη εις νέων) τα οδηγεί σε εξαίρεση από τα Κύρια Κεφάλαια Tier I και τα κατατάσσει στα συμπληρωματικά κεφάλαια Tier II.

Αποθεματικά από επανεκτίμηση στοιχείων ενεργητικού(Asset Revaluation Reserves). Σε ότι αφορά τα πάγια στοιχεία του ενεργητικού των τραπεζών ,σε ορισμένες της Ε.Ε καθορίζεται με νόμο η επανεκτίμηση τους και η παρουσία της προκύπτουσας διαφοράς στα ίδια κεφάλαια τους .Επιπλέον υπάρχει και η περίπτωση της παρουσίασης στα ίδια κεφάλαια των επανεκτιμήσεων από τα χαρτοφυλάκια των τραπεζών , των μετοχών εκείνων που στον ισολογισμό διακρατούνται στο ιστορικό τους κόστος απόκτησης για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα .Για το θέμα αυτό η Βασιλεία I προέβλεπε τη δυνατότητα μιας έκπτωσης της τάξης του 55% σε ότι αφορά τη παρουσίαση στο ενεργητικό της διαφοράς μεταξύ ιστορικού κόστους και τρέχουσας τιμής αγοράς μια μετοχής με σκοπό τη προφύλαξη της τράπεζας από ισχυρές διακυμάνσεις τιμών (Volatility) αλλά και για λόγους φορολογικής χρέωσης πάνω σε μη πραγματοποιηθέν κέρδος (Unrealized Gain).

Προβλέψεις(General Provisions). Η περίπτωση αυτή αναφέρεται στην ανάγκη ύπαρξης ενός κεφαλαίου που σκοπό έχει τη κάλυψη της τράπεζας από ενδεχόμενες αθετήσεις δανείων από αντισυμβαλλομένους που όμως ακόμα δεν έχουν συγκεκριμενοποιηθεί .Η Βασιλεία I ξεκαθαρίζει ότι με τα συγκεκριμένα αποθεματικά η τράπεζα δεν έπρεπε να καλύπτει ήδη καταγεγραμμένες απώλειες .Το ποσό των γενικών αποθεματικών δεν έπρεπε να ξεπερνά το 1,25% του συνόλου των σταθμισμένων απαιτήσεων (Weighted Assets) του ενεργητικού της τράπεζας.

Υβριδικά εργαλεία κεφαλαίου (Hybrid Capital Equipments). Με τον όρο αυτό η Βασιλεία I καλύπτει μια σειρά από εργαλεία εποπτικής πολιτικής που εμπεριέχουν χαρακτηριστικά τόσο μετοχών όσο και δανείων. Παραδείγματα αποτελούν οι προνομιούχες μετοχές ,οι μετατρέψιμες ομολογίες ,τα δάνεια χωρίς λήξη. Η ακριβής αντίληψη περί υβριδικών εργαλείων κεφαλαίου διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα αλλά όπως αναφέρεται στη Βασιλεία I θα πρέπει να υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις που να ικανοποιούνται προκειμένου να συμπεριληφθούν στα κεφάλαια αυτά στα Tier II .Για παράδειγμα τα υβριδικά κεφάλαια δε θα πρέπει να είναι εγγυημένα ή εξαργυρώσιμα από τους κατόχους τους χωρίς την άδεια των εποπτικών αρχών .Επιπλέον μπορούν να επιφέρουν ζημιές (ως κεφάλαιο) στους κατόχους τους χωρίς η τράπεζα να είναι αναγκασμένη να σταματήσει τη διαπραγμάτευση τους. Επίσης να υπάρχει δυνατότητα να μετατεθεί χρονικά η αποπληρωμή τους με βάση τη κερδοφορία της τράπεζας .

Μη εγγυημένο χρέος(Subordinated Debt). Τα συγκεκριμένα συμπληρωματικά ήδη κεφαλαίου προκειμένου να συμπεριληφθούν στα Tier II θα πρέπει να έχουν διάρκεια ζωής μεγαλύτερη των 5 ετών. Σε αυτή τη κατηγορία ανήκουν και οι περιορισμένης χρονικής διάρκειας εξαργυρώσιμες προνομιούχες μετοχές (οι οποίες δε σχετίζονται με αυτές του Tier I).Αυτού του είδους οι προνομιούχες μετοχές προσφέρονται από τις τράπεζες με μια έκπτωση της τάξης του 20% κατ 'έτος ,πράγμα που υποδουλώνει και τη περιορισμένη αξία τους ως εργαλείο κεφαλαίου. Αξίζει να επισημανθεί ότι τα συγκεκριμένα κεφάλαια διαφοροποιούνται από τα υβριδικά εργαλεία κεφαλαίου στο ότι δε συμμετέχουν στις ζημιές της τράπεζας η οποία συνεχίζει να διαπραγματεύεται στην αγορά.(Παναγόπουλος,Πελετίδης,2007,σ.102)

Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια για τη κάλυψη του κινδύνου αγοράς (Tier 3 Capital). Στο αρχικό κείμενο της Βασιλείας I επισημαίνονται οι κανόνες για την αναγνώριση και τη κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου. Αργότερα έγιναν κάποιες τροποποιήσεις όπως για παράδειγμα το 1991 όπου επεξηγήθηκαν με μεγαλύτερη ακρίβεια οι αναφορές για τις προβλέψεις επί επισφαλών δανείων και το 1995 αναγνωρίστηκε ο διμερής συμψηφισμός του ανοίγματος πιστωτικού κινδύνου των τραπεζών από θέσεις σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Τον Ιανουάριο του 1997 η επιτροπή εξέδωσε τη βασικότερη τροποποίηση του πρώτου συμφώνου για την κεφαλαιακή επάρκεια. Με τη τροποποίηση αυτή ενσωμάτωσε στην συνθήκη του 1988 τους κινδύνους αγοράς που προέρχονται από τις ανοικτές θέσεις των τραπεζών σε :

- Ξένο νόμισμα (συνάλλαγμα)
- Διαπραγματεύσεις τίτλους χρέους
- Μετοχές
- Εμπορεύματα
- Δικαιώματα προαίρεσης

Στην Ε.Ε η μέτρηση των κινδύνων αγοράς ρυθμίστηκε με την οδηγία 96/3 ΕΟΚ. Στην χώρα μας οι νέοι όροι ενσωματώθηκαν στο θεσμικό πλαίσιο με το ν.2396/1996 και για τις τράπεζες εξειδικεύθηκαν με την ΠΔ/ΤΕ2397/1997. Δεδομένης της πρόβλεψης για αντιμετώπιση των κινδύνων αγοράς μόνο για τους διαπραγματευόμενους τίτλους χρέους οι τράπεζες ήταν υποχρεωμένες ως το τέλος του 1997 να διαχωρίσουν το χαρτοφυλάκιο τους σε εκείνο που κατείχαν για εισόδημα ή για επένδυση το οποίο χαρακτηρίστηκε επενδυτικό χαρτοφυλάκιο (Investment Book) και σε εκείνο που κατείχαν για μεταπώληση ή για διαπραγμάτευση στις δευτερογενείς αγορές το οποίο χαρακτηρίστηκε εμπορικό χαρτοφυλάκιο (trading book). Με την προσθήκη των κινδύνων αγοράς ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (CAR) διαμορφώθηκε ως εξής :

$$\text{Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (CAR)} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + \text{Κίνδυνος Αγοράς}} \geq 8$$

Δείκτης Επάρκειας(CAR)=	Κεφαλαιακής
<i>Εποπτικά ίδια κεφάλαια</i>	
$\frac{\text{Σταθμισμένο ως προς το Πιστωτικό κίνδυνο ενεργητικό} + (12,5\% \text{κίνδυνοι αγοράς ή } CAR \geq 8\%)}{\geq 8}$	

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η πρόβλεψη ότι αντί των τυποποιημένων μεθόδων οι τράπεζες μπορούσαν να επιλέξουν εναλλακτικά την ανάπτυξη βάση αυστηρών ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων και τη χρήση ενός εσωτερικού συστήματος αξίας σε κίνδυνο (Value at Risk-VAR). Για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων από τους αναλαμβανόμενους κινδύνους αγοράς συνολικά η μέθοδος value at risk είναι μέθοδος εκτίμησης και μέτρησης με τη χρήση και αξιοποίηση στατιστικών μεθόδων του συνόλου των αναλαμβανόμενων χρηματοοικονομικών κινδύνων. Μέσω αυτής μετράται κάτω από κανονικές συνθήκες στην αγορά η υψηλότερη πιθανή ή αναμενόμενη ζημιά ή μείωση της αξίας ενός χαρτοφυλακίου ή της αξίας ενός χρηματοοικονομικού οργανισμού λόγω των αναλαμβανόμενων χρηματοοικονομικών κινδύνων (επιτοκίων, συναλλάγματος, πιστωτικού, ρευστότητας, επένδυσης, κ.α.). (Αγγελόπουλος, 2013, σ. 808)

Η διεύρυνση των χρηματοοικονομικών εργαλείων και των τραπεζικών δραστηριοτήτων με βάση και τις απαιτήσεις της πραγματικής οικονομίας στη δεκαετία του 90 δημιούργησαν σταδιακά την ανάγκη να επανεξεταστεί ο τρόπος ελέγχου του ενεργητικού των τραπεζών. Αυτό εκφράστηκε με δύο κύριους τρόπους: Τον εμπλουτισμό των κατηγοριών στο δανειακό χαρτοφυλάκιο τους καθώς επίσης και των αντιστοιχούντων σε αυτές σταθμίσεων αλλά και την εισαγωγή νέων κινδύνων στον υπολογισμό της συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας π.χ ο διαχωρισμός του πιστωτικού από τον λειτουργικό κίνδυνο. Αναζητήθηκε δηλαδή ένας πιο αποτελεσματικός τρόπος ελέγχου των εμπορικών τραπεζών μέσω των ιδίων κεφαλαίων τους (δηλαδή των TR I και TR II). Το αποτέλεσμα της αναζήτησης αυτής ονομάστηκε Κεφαλαιακή Επάρκεια – Βασιλεία II όπου θα παρουσιαστεί παρακάτω. (Παναγόπουλος, Πελετίδης, 2007, σ. 113)

5.2 Βασιλεία II

Βασιλεία II (Basel II): Το νέο σύμφωνο της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια γνωστό και ως Βασιλεία II έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2004. Το νέο πλαίσιο κανόνων περιλαμβάνει τους εξής τρεις πυλώνες :

1^{ος} πυλώνας: Εκτός των κινδύνων που λαμβάνονται υπόψη στο πρώτο σύμφωνο προστίθεται και ο λειτουργικός κίνδυνος .Επιπλέον ο πρώτος πυλώνας προτείνει και εναλλακτικές πέρα των τυποποιημένων μεθόδους υπολογισμού των κινδύνων και κατά συνέπεια και της κεφαλαιακής απαίτησης .Αναλυτικότερα με βάση τη νέα συνθήκη η ελάχιστη απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων παραμένει το 8%. Τα εποπτικά ίδια κεφάλαια δηλαδή ο αριθμητής του κλάσματος του τύπου του δείκτη της Φερεγγυότητας διαφοροποιούνται σε μικρό βαθμό , ενσωματώνοντας κυρίως κάποιες σύγχρονες μορφές στοιχείων και τις εξελίξεις που επέφεραν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης .Οι τροποποιήσεις αφορούν κυρίως τον παρανομαστή του κλάσματος. Πιο συγκεκριμένα αφορούν τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου με παρεμβάσεις στα σταθμιζόμενα στοιχεία του ενεργητικού, στις σταθμίσεις αυτών και κυρίως στις μεθόδους στάθμισης .Ως παράδειγμα μεταβολών στις σταθμίσεις αναφέρουμε τη μείωση των σταθμίσεων των ανοιγμάτων (χρηματοδοτήσεων) με εξασφάλιση βάρους επι κατοικιών από 50% σε 35% και των χρηματοδοτήσεων λιανικής τραπεζικής από 100% σε 75%.

Καταρχάς οι μειωμένες σταθμίσεις επηρέασαν θετικά το Δείκτη Φερεγγυότητας .Η μείωση αυτή βέβαια αποδείχτηκε λανθασμένη ,αφού κατά τη διάρκεια χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης η οποία άρχισε το 2007 ,οι υπερεκτιμημένες στο προηγούμενο διάστημα αξίες των ακινήτων ,μειώθηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό, με αποτέλεσμα η διασφαλιστική τους αξία να μην ανταποκρίνεται στις ανάγκες του Δείκτη Φερεγγυότητας .(Αγγελόπουλος ,2013.σ.815)

Με τη πρόσθεση στο παρανομαστή του κλάσματος του Δείκτη, τον λειτουργικό κίνδυνο, επιβαρύνεται μεν ο Δείκτης αλλά ταυτόχρονα προωθείται μια ολοκληρωμένη αντιμετώπιση της Κεφαλαιακής Επάρκειας .Βάσει των νέων κανόνων ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (CAR) και οι Κεφαλαιακές απαιτήσεις με τη συμμετοχή του λειτουργικού κινδύνου διαμορφώνεται ως εξής :

Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας(CAR)=

$$\frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + (12,5 \times \text{Κίνδυνοι Αγοράς}) + \text{Λειτουργικός Κίνδυνος}}$$

≥ 8%

ή

CAR ≥ 8%

Ο Δείκτης αυτός λαμβάνει υπόψιν του τα Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1 Capital), τα Συμπληρωματικά Πρόσθετα Ίδια Κεφάλαια (Tier 2 Capital) και τα Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια για τη κάλυψη του κινδύνου αγοράς (Tier 3 Capital).

Για τον πληρέστερο έλεγχο της ανθεκτικότητας των τραπεζών, η Βασιλεία II απαιτεί τη τήρηση δύο επιπλέον δεικτών

Δείκτης Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων(Tier 1 Ratio)=

$$\frac{\text{Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1 Capital)}}{(\text{Πιστωτικός Κίνδυνος}) + (12,5 \times \text{Κίνδυνοι Αγοράς}) + \text{Λειτουργικός Κίνδυνος}} \geq 4\%$$

και

Δείκτης Κυρίων Στοιχείων Βασικών Ίδίων Κεφαλαίων (Core Tier 1 Capital Ratio) =

$$\frac{\text{Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Core Tier 1 Capital)}}{(\text{Πιστωτικός Κίνδυνος}) + (12,5 \times \text{Κίνδυνοι Αγοράς}) + \text{Λειτουργικός Κίνδυνος}} \geq 2\%$$

Με τη πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 13/28.03.2013 η Τράπεζα της Ελλάδος όρισε ότι τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα οφείλουν να πληρούν κατ'ελάχιστο συντελεστή 9% των Κύριων Στοιχείων των Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων(Upper Tier 1 Capital) επί των σταθμισμένων κατά κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού τους όπως αυτές ορίζονται στη παρ.1 του άρθρου 27 του ν.3601/2007,τόσο σε ατομική όσο και σε ενοποιημένη βάση. Με την ίδια απόφαση τροποποιήθηκαν μερικώς και τα αποδεκτά εποπτικά ίδια κεφάλαια .(Αγγελόπουλος,2013,σ.816)Οι νέες προσεγγίσεις υπολογισμού των σταθμισμένων στοιχείων στοχεύουν στη παροχή στις τράπεζες βελτιωμένων υπολογισμών των κινδύνων ώστε ο συντελεστής να ανταποκρίνεται στη πραγματικότητα εξειδίκευση της εφαρμογής των κανόνων που θεσπίζονται με τον Πυλώνα 1 της νέας συνθήκης έγινε με τις ακόλουθες ΠΔ/ΤΕ:

ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007 και ΠΔ/ΤΕ 2631/29.10.2010:Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με τη τυποποιημένη προσέγγιση

Με τις πράξεις αυτές καθορίστηκε ο τρόπος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου με την τυποποιημένη προσέγγιση (Standardised Approach).Οι τράπεζες μπορούν να χρησιμοποιούν τις εκτιμήσεις σχετικά με τη πιστοληπτική ικανότητα των πολιτών τους που δίνονται από ανεξάρτητους αναγνωρισμένους από τις κεντρικές τράπεζες χρηματοοικονομικούς οίκους (External Credit Assessment Institutions)Η αναγνώριση των οίκων αυτών στηρίζεται σε κριτήρια που έχουν να κάνουν με την αντικειμενικότητα ,την ανεξαρτησία, τη διεθνή προσβασιμότητα, την διαφάνεια, τη προσβασιμότητα στις πηγές και την αξιοπιστία τους . Οι μέχρι σήμερα αξιολογήσεις προέρχονται κατά κύριο λόγο από διεθνής χρηματοοικονομικούς οίκους που είναι η standard +poor's, moody's και η Fitch.Οι οίκοι αυτοί διαχωρίζουν την έννοια της αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου σε βραχυχρόνιας και μακροχρόνιας μορφής.(Παναγόπουλος,Πελετίδης,2007,σ.115)

Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζεται ξεχωριστά ο τρόπος διαβάθμισης του ενός εκ των τριών οίκων αυτών αξιολόγησης.

Πίνακας 4: Η μακροχρόνια διαβάθμιση της Standard & Poor's

Πηγή : Deacon(2004)

Διαβάθμιση(Rating)	Επεξήγηση της Διαβάθμισης
AAA	Εξαιρετικά υψηλή δυνατότητα για συχνή πληρωμή
AA	Πολύ υψηλή δυνατότητα για συχνή πληρωμή
A	Πολύ υψηλή δυνατότητα για συχνή πληρωμή αλλά ανάγκη συγκράτησης για περιπτώσεις αρνητικών shocks
BBB	Επαρκής Δυνατότητα για συχνή πληρωμή αλλά ανάγκη συγκράτησης για περιπτώσεις αρνητικών shocks .Θεωρείται η χαμηλότερη από τις ανωτέρω τρεις διαβαθμίσεις επενδυτικού σκοπού.
BB	Κερδοσκοπική τοποθέτηση αλλά όχι τόσο ευμετάβλητη σε περιπτώσεις αρνητικών shocks.
B	Κερδοσκοπική τοποθέτηση αλλά πιο ευμετάβλητη σε περιπτώσεις αρνητικών shocks.
CCC	Τοποθέτηση που επηρεάζεται από την οικονομική και τη χρηματοοικονομική κατάσταση
CC	Τοποθέτηση σε υψηλή κατάσταση ευαισθησίας
SD,C	Τοποθέτηση σε διαδικασία αθέτησης (default)

Πίνακας 5: Η βραχυχρόνια διαβάθμιση της Standard & Poor's

Πηγή: Deacon(2004)

Διαβάθμιση(Rating)	Επεξήγηση της Διαβάθμισης
A1+	Εξαιρετικά υψηλή δυνατότητα για συχνή πληρωμή αντίστοιχη της AAA έως A+
A1	Υψηλή δυνατότητα για συχνή πληρωμή αντίστοιχη της A+ έως A-
A2	Ικανοποιητική δυνατότητα για συχνή πληρωμή αντίστοιχη της A έως BBB
A3	Ικανοποιητική Δυνατότητα για συχνή πληρωμή αντίστοιχη της BBB έως BBB-
B	Κερδοσκοπική τοποθέτηση και ευαίσθητη.Κερδοσκοπική Διαβάθμιση αντίστοιχη της BB+ έως BB-
C	Ευαίσθητη τοποθέτηση που επηρεάζεται από την οικονομική και τη χρηματοοικονομική κατάσταση .Κερδοσκοπική Διαβάθμιση αντίστοιχη της B+ έως C
SD,D	Τοποθέτηση σε διαδικασία αθέτησης του αντισυμβαλλομένου(default)

Με τις νέες αυτές πράξεις ουσιαστικά βελτιώθηκε το πλαίσιο που ισχύει έως τότε με τη καθιέρωση ακριβέστερης ή αναλογικότερης σύνδεσης ιδίων κεφαλαίων και αναλαμβανόμενου κινδύνου .Αυτό επιτυγχάνεται κυρίως με :

- Τη διεύρυνση της κλίμακας των προκαθορισμένων συντελεστών με τους οποίους σταθμίζονται οι διάφορες κατηγορίες χρηματοδοτήσεων και λοιπών ανοιγμάτων
- Τη χρήση νέων στοιχείων όπως αποδοχή διαβαθμίσεων πιστωτικού κινδύνου που πραγματοποιούνται από αναγνωρισμένους εξωτερικούς οργανισμούς πιστοληπτικής αξιολόγησης μείωση σε 75% του συντελεστή στάθμισης των χρηματοδοτήσεων πιστώσεων λιανικής τραπεζικής (φυσικά πρόσωπα ή σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις),μείωση του συντελεστή στάθμισης των χρηματοδοτήσεων με εξασφάλιση σε κατοικίες από 50 σε 35%,αύξηση του συντελεστή στάθμισης των χρηματοδοτήσεων με καθυστέρηση αποπληρωμής άνω των 90 ημερών.
- Την αναγνώριση επιπλέον εξασφαλίσεων και τεχνικών μείωσης και αντιστάθμισης του πιστωτικού κινδύνου .(Αγγελόπουλος ,2013,σ.817)

ΠΑΔ/ΤΕ2589/20.8.2007 και ΠΑΔ/ΤΕ2631/29.10.2010:Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου σύμφωνα με τη προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων.

Με τις πράξεις αυτές εισήχθη στην ελληνική τραπεζική πραγματικότητα μια νέα μέθοδος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου γνωστή ως μέθοδος εσωτερικών διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based Approach).Η μέθοδος αυτή περιλαμβάνει δύο εκδοχές ,τη βασική μέθοδο εσωτερικών διαβαθμίσεων και την εναλλακτική μέθοδο εσωτερικών διαβαθμίσεων. Οι δύο αυτές επιμέρους προσεγγίσεις διαφοροποιούνται ουσιαστικά στο τρόπο υπολογισμού της σταθμισμένης απόδοσης του ρίσκου (R.W.A.)που αντιστοιχεί σε κάθε τραπεζική απαίτηση και κατ'επέκταση στη κεφαλαιακή χρέωση.

Πιο συγκεκριμένα εάν ακολουθήσουμε τη βασική μέθοδο τότε η τράπεζα μπορεί να χρησιμοποιήσει τις δικές της εκτιμήσεις σε ότι αφορά τη πιθανότητα αθέτησης του αντισυμβαλλομένου αλλά βασίζεται σε υπολογισμούς των νομισματικών αρχών για την εκτίμηση των υπόλοιπων στοιχείων που συνεισφέρουν στο προσδιορισμό του πιστωτικού κινδύνου. Στη περίπτωση της εναλλακτικής προσέγγισης η τράπεζα μπορεί να χρησιμοποιήσει τις δικές της εκτιμήσεις για όλα τα προαναφερόμενα επιμέρους στοιχεία που συνεισφέρουν στη διαμόρφωση του σταθμισμένου πιστωτικού κινδύνου της απαίτησης αλλά και της κεφαλαιακής χρέωσης. (Παναγόπουλος, Πελετίδης, 2007, σ.139)

Η πιθανότητα αθέτησης του αντισυμβαλλομένου όπως αναφέρουν οι Stefanou και Mendoza(2005) παράγεται είτε ακολουθώντας εμπειρικά μοντέλα (π.χ Z-score προσέγγιση ή Logit/Probit προσέγγιση) είτε με μια προσέγγιση αγοράς (η οποία βασίζεται στη μεθοδολογία του Merton, 1974)

Η πρώτη περίπτωση που έγινε γνωστή από τον Altman (1968) είναι μια διακριτή ανάλυση της χρεοκοπίας και βασίζεται σε μια σειρά από επεξηγηματικούς όρους (risk factors). Με αντίστοιχη φιλοσοφία κινείται και η Logit/Profit προσέγγιση, με τη διαφορά ότι σε αυτή τη περίπτωση έχουμε ανάλυση παλινδρόμησης (regression analysis) με εξαρτώμενη μεταβλητή τη λογαριθμική σχέση χρεοκοπίας προς τη μη χρεοκοπία [π.χ. $\ln(P.D./[1-P.D])$]

Αλγεβρικά για την αναζήτηση της PD (Probability of default) χρησιμοποιούμε το μοντέλο:

$$L_i = L_{\pi} \left(\frac{P.D.i}{1-P.D.i} \right) = \beta_1 \chi_1 + \dots + \beta_n \chi_n$$

Όπου χ_i : οι επεξηγηματικοί όροι (risk factors) που χρησιμοποιούνται για την εμπειρική διεύρυνση της πιθανότητας χρεοκοπίας μιας τράπεζας.

Στη δεύτερη περίπτωση της προσέγγισής της αγοράς χρησιμοποιείται σύμφωνα με τον Merton (1974) το αλγεβρικό μοντέλο :

$$D.D = (A - D) / \sigma_{\varepsilon}$$

Όπου:

A: Η αξία του ενεργητικού (ή του δανειακού χαρτοφυλακίου στη περίπτωση μας)

D: Η προσδοκώμενη μελλοντική αξία των υποχρεώσεων

σ_e : Η διακύμανση του ενεργητικού

D.D.: Η απόσταση μέχρι την αθέτηση συμφωνίας του αντισυμβαλλομένου

Όταν $D > A$ οδηγούμαστε σε πιθανότητα αθέτησης του αντισυμβαλλομένου

Και τέλος η αναμενόμενη ζημιά σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλομένου (Lost Given Default) η οποία εκφράζεται ως ποσοστό διατυπώνεται αλγεβρικά :

$$L.G.D = \frac{E.A.D - A.Aκ.δ}{E.A.D}$$

Όπου:

E.A.D: Η έκθεση έναντι του αντισυμβαλλομένου σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσης του

A.A.: Η ανακάμπτουσα αξία (recovery value) για τη τράπεζα μετά από την αθέτηση του αντισυμβαλλομένου (default)

κ.δ: τα κόστη διαχείρισης για την αποκομιδή της ανακάμπτουσας αξίας από τη τράπεζα (Παναγόπουλος, Πελετίδης, 2007, σ.142)

ΠΔ/ΤΕ2645/9.9.2011: Υπολογισμός σταθμισμένων ανοιγμάτων για θέσεις σε τιτλοποίηση (αντικατέστησε τις ΠΔ/ΤΕ2593/20.8.2007 και 2633/29.10.2010).

Η τιτλοποίηση απαιτήσεων η οποία αποτελεί σημαντικό εργαλείο άντλησης κεφαλαίων και διαχείρισης των κινδύνων διαμορφώνει ανοίγματα τα οποία λόγω των ιδιοτήτων τους αντιμετωπίζονται για λόγους κεφαλαιακής επάρκειας με ιδιαίτερες προσεγγίσεις. Δημιουργήθηκε από την επιθυμία των εμπορικών τραπεζών να μειωθεί η δυνατότητα των νομισματικών αρχών μέσω του ελέγχου του ίδιου κεφαλαίου της. Η συγκεκριμένη λειτουργία σε ένα απλό παράδειγμα συνίσταται στη πώληση κάποιων απαιτήσεων της τράπεζας σε μια εταιρία ειδικού σκοπού η οποία και της μετατρέπει σε ένα τίτλο (τιτλοποίηση).

Με αυτό τον τρόπο έχουμε μια άμεση είσπραξη χρημάτων από τη τράπεζα τα οποία ως γνωστό συνοδεύονται από μηδενικό συντελεστή ρίσκου ,έτσι δε θα υπάρχει και κεφαλαιακή χρέωση στα tiers των τραπεζών.

Στη τιτλοποίηση μπορούν να συμπεριληφθούν μια σειρά από απαιτήσεις του ενεργητικού των τραπεζών όπως για παράδειγμα δάνεια για αυτοκίνητα, στεγαστικά δάνεια, πιστωτικές κάρτες, εταιρικά δάνεια κτλ. Για την αγορά του όποιου καλαθιού απαιτήσεων της τράπεζας η εταιρεία ειδικού σκοπού εκδίδει ένα διαβαθμισμένο ομόλογο προς το επενδυτικό κοινό για να μπορεί να πληρώσει τη τράπεζα για την αγορά των στοιχείων του ενεργητικού της .Αναμένεται δεν ότι οι εισπράξεις της εταιρείας ειδικού σκοπού θα είναι μεγαλύτερες από το ποσό αγοράς των μεταβιβασθέντων στοιχείων. Η δε εταιρεία ειδικού σκοπού αναμένεται να χρηματοδοτηθεί άμεσα από τις εισπράξεις της πώλησης ενός διαβαθμισμένου ομολόγου της στους δυνητικούς επενδυτές της ,αφήνοντας έτσι κάποιο όφελος (SPREAD) λειτουργίας για την ίδια και άμεση ρευστότητα στην μεταβιβάζουσα τράπεζα .Σε πολλές περιπτώσεις οι ίδιες οι τράπεζες αγοράζουν τμήματα του τίτλου (του διαβαθμισμένου ομολόγου)της εταιρίας ειδικού σκοπού που έχουν οι ίδιες δημιουργήσει. Αυτή η περίπτωση μοιάζει σαν η μεταβιβάζουσα τους τίτλους τράπεζα να γίνεται πελάτης αυτών οπότε μετακυλιεται πίσω σε αυτή τμήμα του πιστωτικού κινδύνου από το οποίο αρχικά μέσω της τιτλοποίησης είχε απαλλαχθεί. Έτσι δημιουργείται στη τράπεζα ο κίνδυνος από αγορά τιτλοποίησης.

ΠΔ/ΤΕ2646/9.9.2011:Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για το κίνδυνο αγοράς (αντικατέστησε την ΠΔ/ΤΕ2591/20.8.2007)

Οι κίνδυνοι αγοράς δημιουργούνται από τις θέσεις θετικές ή αρνητικές σε στοιχεία που είναι εκτεθειμένα στις διακυμάνσεις των τιμών τους λόγω των μεταβολών κατά τη διαπραγμάτευση τους σε οργανωμένες η μη αγορές. Οι κίνδυνοι αυτοί αναπτύχθηκαν μετά την απελευθέρωση των αγορών και τον περιορισμό των διοικητικών παρεμβάσεων στο καθορισμό των τιμών .

Επιγραμματικά οι κίνδυνοι αγοράς μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής :

- Κίνδυνοι αγοράς
- Κίνδυνος συναλλάγματος
- Κίνδυνος επιτοκίων
- Κίνδυνος επενδυτικής θέσης ή τιμών
- Ειδικός
- Γενικός
- Κίνδυνος εισοδήματος
- Κίνδυνος ρευστοποίησης
- Κίνδυνος διακανονισμού/παράδοσης και αντισυμβαλλόμενου
- Λοιποί κίνδυνοι αγοράς
- Κίνδυνος διακύμανσης τιμών προϊόντων
- Κίνδυνος παράγωγων χρηματοοικονομικών προϊόντων
- Λοιποί κίνδυνοι αγοράς

Σύμφωνα με τη ΠΔ/ΤΕ2646/2011 τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να διατηρούν συνεχώς ίδια κεφάλαια τουλάχιστον ίσα με το άθροισμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων που προκύπτουν:

- από τα στοιχεία του χαρτοφυλακίου των συναλλαγών τους για το κίνδυνο θέσης ,τον κίνδυνο διακανονισμού/παράδοσης, τον πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου και τον κίνδυνο υπέρβασης των ορίων των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων.
- από το σύνολο των στοιχείων του ισολογισμού τους για το κίνδυνο τιμών συναλλάγματος και τον κίνδυνο θέσης βασικού εμπορεύματος .(Αγγελόπουλος ,2013,σ.119)

Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη διάταξη με την οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό θεσμικό η οδηγία 2010/76/ΕΚ τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να αποτιμούν σε καθημερινή βάση τις θέσεις του χαρτοφυλακίου συναλλαγών με τις τρέχουσες αγορές τιμές, σύμφωνα με τους κανόνες συνετής αποτίμησης κατά τα οριζόμενα στη πράξη αυτή. Σύμφωνα με τους εν λόγω κανόνες τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να διασφαλίζουν ότι η αξία η οποία αποδίδεται σε κάθε θέση του χαρτοφυλακίου των συναλλαγών αντικατοπτρίζει με τον δέοντα τρόπο τη τρέχουσα αγοραία αξία. Ελλείψη άμεσα διαθέσιμων τρεχουσών απορρέων τιμών τα πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται να μην εφαρμόζουν τις οριζόμενες στη πράξη τεχνικές αποτίμησης. (Αγγελόπουλος ,2013,σ.820)

Βασικές μεταβολές που επήλθαν με την ΠΔ/ΤΕ 2646/2011 αναφέρονται και στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών:

- Τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία έχουν εγκεκριμένα εσωτερικά μοντέλα για
- Τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον γενικό κίνδυνο υποχρεούνται να υπολογίζουν επιπλέον κεφαλαιακές απαιτήσεις και σύμφωνα με την εκτίμηση της δυνητικής ζημιάς κάτω από ακραίες συνθήκες (stressed VAR)
- Τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία έχουν εγκεκριμένα εσωτερικά μοντέλα για
- Τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον ειδικό κίνδυνο υποχρεούνται να υπολογίζουν επιπλέον κεφαλαιακές απαιτήσεις και για τον κίνδυνο αθέτησης και μεταβολής της πιστοληπτικής αξιοπιστίας του εκδότη χρεωστικών τίτλων και μετοχών.
- Υποχρεούνται να διενεργούν υποθετικό δοκιμαστικό έλεγχο για την αξιολόγηση των εσωτερικών υποδειγμάτων δυνητικής ζημιάς ,και να καθιερώσουν διαδικασίες με τις οποίες θα προσαρμόζουν τη τρέχουσα αξία των στοιχείων τους ,τα οποία δεν είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα.
- Αυξάνεται ο συντελεστής στάθμισης από 4% σε 8% για τον ειδικό κίνδυνο για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής απαίτησης από μετοχές με βάση τη τυποποιημένη μέθοδο.(Αγγελόπουλος ,2013,σ.821)

Πράξη 2590/20.8.2007:Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων για το λειτουργικό κίνδυνο(τροποποιήθηκε με την ΠΔ/ΤΕ2631/29.10.2010.

Η Έννοια του εν λόγω κινδύνου αφορά τις ενδεχόμενες ζημιές που μπορεί να προκληθούν στη τράπεζα από ανεπάρκεια ή λάθη διαδικασιών ή προσώπων συμπεριλαμβανομένου και του νομικού κινδύνου .Μ ε την εν λόγω πράξη παρέχεται επίσης η δυνατότητα στις τράπεζες να επιλέγουν ,μεταξύ τυποποιημένων και εξελιγμένων προσεγγίσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων και τον κίνδυνο αυτό. Η επιτροπή της Βασιλείας πρότεινε την ένταξη του λειτουργικού κινδύνου από το έτος 2006 στον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας(απαίτησης) των πιστωτικών ιδρυμάτων .Είναι περισσότερο ποιοτικός παρά ποσοτικός κίνδυνος και για αυτό το λόγο δε μπορεί να αναμετρηθεί εύκολα. Οι προτεινόμενες από την επιτροπή της Βασιλείας μέθοδοι υπολογισμού της κεφαλαιακής απαίτησης από τον λειτουργικό κίνδυνο είναι τρεις εκ των οποίων το κάθε πιστωτικό ίδρυμα θα επιλέξει εκείνη που κρίνει ότι ευνοεί την κεφαλαιακή του επάρκεια χωρίς να επιτρέπεται στη συνέχεια η μετακίνηση από μέθοδο σε μέθοδο.

Μέθοδος Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach-BAA)

$$K_{BIA} = GI * 15\%$$

Όπου GI ο μέσος όρος των ακαθάριστων εσόδων των τριών τελευταίων χρήσεων.(Αγγελόπουλος ,2013,σ.828)

Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardised Approach –STA)

Στη συγκεκριμένη προσέγγιση, ο λειτουργικός κίνδυνος δεν αντιμετωπίζεται ενιαία από τη τράπεζα με έναν συντελεστή, αλλά με βάση την υποδιαίρεση των δραστηριοτήτων της τράπεζας .Πιο συγκεκριμένα η τράπεζα θα πρέπει να υποδιαιρέσει της δραστηριότητες της σε οκτώ επιμέρους τομείς. Σε καθένα από αυτούς τους τομείς θα πρέπει να αποδοθεί ένας διαφορετικός συντελεστής β.

Πίνακας 6:Προϋπολογισμένοι συντελεστές β

Πηγή: Αγγελόπουλος ,2013,σ.829

Business Lines	Beta Factors
Corporate Finance(β1)	18%
Trading and Sales (β2)	18%
Retail Banking(β3)	12%
Commercial Banking(β4)	15%
Payment and Settlement(β5)	18%
Agency services (β6)	18%
Asset management(β7)	18%
Retail brokerage(β8)	12%

$$K_{STA} = \sum_{i=1}^8 Gi$$

Όπου Gi ο μέσος όρος των ακαθάριστων εσόδων των τριών τελευταίων χρήσεων για κάθε μια συγκεκριμένη δραστηριότητα από τις παραπάνω 8(Αγγελόπουλος ,2013,σ.829)

Εναλλακτική Τυποποιημένη Μέθοδος (Advanced Measurement Approach-AMA)

Για τις 6 κατηγορίες από τις παραπάνω 8 εφαρμόζεται η μεθοδολογία της τυποποιημένη μεθόδου.

Για τις υπόλοιπες δύο και συγκεκριμένα για τις Retail banking και Commercial banking,εφαρμόζεται η εξής μεθοδολογία :

$$[(\text{Μέσος όρος 3 τελευταίων ετών χρηματοδοτήσεων Retail}) * (0,035) * \beta_3] + [(\text{Μέσος όρος 3 τελευταίων ετών χρηματοδοτήσεων Commercial}) * (0,035) * \beta_4]$$

Οι συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι :

$$K_{STA} = \sum_{i=1}^8 G_i * \beta_i + \sum_{i=3}^4$$

i#3,4

2^{ος} πυλώνας: Καινοτόμο στοιχείο του πλαισίου Βασιλεία II είναι ο πυλώνας II με τον οποίο θεσπίζονται οι υποχρεώσεις :τα εποπτευόμενα ιδρύματα πρέπει να αξιολογούν τα ίδια τους κινδύνους που αναλαμβάνουν και την επάρκεια των κεφαλαίων τους ενώ οι εποπτικές αρχές πρέπει να αξιολογούν τις εκτιμήσεις των κινδύνων στις οποίες προβαίνουν τα πιστωτικά ιδρύματα βασικές αρχές που διέπουν την αξιολόγηση αυτή αποβλέπουν στην αντιμετώπιση της μεταβλητότητας των ιδίων κεφαλαίων ώστε να αποτρέπεται έγκαιρα η μείωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας κάτω από το ελάχιστο επιτρεπόμενο όριο. Ως εκ τούτου η προληπτική εποπτεία δεν παρακολουθεί μόνο τον κίνδυνο ρευστότητας ή τον πιστωτικό κίνδυνο αλλά αφορά επίσης και τον κίνδυνο της αγοράς δηλαδή τις ζημιές που μπορούν να προέλθουν από τη μεταβολή των τιμών ,των τίτλων και των επιτοκίων ,τον λειτουργικό κίνδυνο ,τον ανθρώπινο παράγοντα ή και εξωτερικά συμβάντα ,τον κίνδυνο χώρας(δηλαδή τη δυνητική αδυναμία μη αποπληρωμής κεφαλαίων εκφρασμένων σε ξένο νόμισμα που οφείλεται σε αδυναμία της τοπικής αγοράς ή των τοπικών αρχών να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους)κ.α.(www.bankofgreece.gr)

Οι προτάσεις της επιτροπής για τον Πυλώνα 2 ,ενσωματώθηκαν στο ελληνικό τραπεζικό δίκαιο με την ΠΔ/ΤΕ 2595/20.8.2007 . Με τη πράξη αυτή καθορίστηκαν τα κριτήρια που πρέπει να διέπουν τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου , των πιστωτικών ιδρυμάτων και της Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης από τη Τράπεζα της Ελλάδος

Ουσιαστικά η πράξη αυτή θεσπίζει :

- Κριτήρια ποιοτικού χαρακτήρα για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε πιστωτικού ιδρύματος .
- Την έννοια των<< εσωτερικών κεφαλαίων>> η οποία είναι ευρύτερη εκείνης των <<εποπτικών >> που υπολογίζονται με τις μεθόδους του Πυλώνα 1.Τα κεφάλαια αυτά είναι εκείνα που το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να διαθέτει σε επάρκεια από πλευράς ποσότητας ,ποιότητας και κατανομής για την αντιμετώπιση της πάσης φύσεως κινδύνων που έχει αναλάβει ή στους οποίους ενδέχεται να εκτεθεί. Σύμφωνα με τον Αγγελόπουλο , η τράπεζα αντιμετωπίζει τον μετρημένο ή υπολογισμένο κίνδυνο .Έτσι δεν απαιτείται κεφαλαιακή κάλυψη του κινδύνου αυτού. Το πρόβλημα προέρχεται από τον μη αναμενόμενο κίνδυνο ή το μη μετρημένο κίνδυνο. Αυτό είναι το μέρος του κινδύνου για το οποίο απαιτείται κεφαλαιακή κάλυψη. Σύμφωνα με τον Πυλώνα 2, τέτοιοι κίνδυνοι υπάρχουν ,και δεν καλύπτονται ή δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς στο πλαίσιο του Πυλώνα 1,και ενδεικτικοί είναι ο κίνδυνος συγκέντρωσης ,κίνδυνος στρατηγικής ,κίνδυνος φήμης αλλά και εξωγενείς κίνδυνοι που απορρέουν από το θεσμικό ,οικονομικό ή επιχειρηματικό περιβάλλον. Αυτή είναι οι κίνδυνοι που καθιστούν αναγκαία την Επάρκεια Εσωτερικού Κεφαλαίου.
- Τη διαδικασία αξιολόγησης της συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος προς τις εποπτικές του υποχρεώσεις ,από τη Τράπεζα της Ελλάδος μετά από διάλογο με το πιστωτικό ίδρυμα .Βασικό στόχο του διαλόγου αυτού αποτελεί η αμοιβαία κατανόηση των εφαρμοσμένων μεθόδων και διαδικασιών και η έγκαιρη αντιμετώπιση των διαδικασιών τους .Η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να αξιοποιεί τα εποπτικά μέτρα που προβλέπονται από τον ν.3601/2007.Για παράδειγμα μπορεί αν επιβάλει πρόσθετες προβλέψεις ή να επιβάλει πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις .

Γενικότερα όσο αφορά τα **επιτόκια** , η Επιτροπή επισημαίνει την ανάγκη ιδιαίτερου χειρισμού από τον Πυλώνα 2, του κινδύνου που αυτά δημιουργούν λόγω του διαφορετικού τρόπου εκτίμησης και παρακολούθησης τους στις διάφορες χώρες .Η εποπτική προσέγγιση του κινδύνου των επιτοκίων προϋποθέτει τη παροχή από μέρους των εξεταζόμενων τραπεζών ,των αποτελεσμάτων του εσωτερικού συστήματος μέτρησης του κινδύνου, όπως αυτός παρουσιάζεται από τη σχέση οικονομικής αξίας (χρηματοροή από επιτόκια) προς κεφάλαιο(Tiers).

Επιτοκιακό κίνδυνο υφίσταται στο δανειακό χαρτοφυλάκιο μιας τράπεζας (banking book), όταν τα περισσότερα από τα δάνεια της είναι σταθερά. Αυτό σημαίνει ότι σε περίπτωση αύξησης των διατραπεζικών επιτοκίων ,η τράπεζα έχει διαφυγόντα κέρδη (ή ζημίες) μιας και δε μπορεί να μετακυλίσει το αυξημένο διατραπεζικό κόστος χρήματος που αντιμετωπίζει.

Πιο συγκεκριμένα η Επιτροπή θα πρέπει να θέσει υπό στενή παρακολούθηση (ζητώντας τη μείωση του κινδύνου αυτού ή την αύξηση του κεφαλαίου για αυτόν) τις τράπεζες εκείνες οι οποίες σε περίπτωση ενός εξωγενούς επιτοκίου shock(π.χ αύξηση κατά 200 b.p) χάνουν το 20% περίπου του λόγου της προκαλούμενης οικονομικής αξίας (χρηματοροής)σε σχέση με τα ίδια(Tiers).(Παναγόπουλος ,Πελετίδης ,2007,σ.260)

Όσο αφορά τον **πιστωτικό κίνδυνο**,ο έλεγχος του επιμερίζεται από τον Πυλώνα 2 στις κάτωθι υποενότητες :

- Στη προσομοίωση κρίσεων με βάση τη μέθοδο IRB .Ελέγχεται ο τρόπος που συμπεριφέρεται η τράπεζα όταν βρεθεί κάτω από τα ελάχιστα επιτρεπτά όρια που θέτει ο Πυλώνας 1,αν δηλαδή στην ουσία η τράπεζα διαθέτει πλεονάζοντα κεφάλαια. Αν δεν υπάρχουν καλείται από τις αρχές είτε να μειώσει το κίνδυνο ,είτε να βρει τα υπολειπόμενα κεφάλαια, ώστε να καλύψει τις ανάγκες του stress testing.
- Στον εποπτικό ορισμό της αθέτησης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλομένου. Η Επιτροπή αναφέρεται σε αυτό το σημείο στις νομικές αποτυπώσεις της Probability of Report(P.D), της Loss Given Default(L.G.D) και της Exposure at Default(EAD).Θα πρέπει δηλαδή οι αρχές να ελέγχουν την απόκλιση των επιμέρους αυτών ορισμών της αθέτησης της υποχρέωσης αντισυμβαλλομένου, από μέρους των πελατών της τράπεζας και στη συνέχεια την επίπτωση της απόκλισης αυτής στην κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας .
- Οι υπολειπόμενοι κίνδυνοι , σχετίζονται κυρίως με τον πιστωτικό κίνδυνο των τραπεζών , όταν στον υπολογισμό του υπεισέρχονται διάφορες μορφές εγγυήσεων ή πιστωτικά παράγωγα (ως risk mitigation techniques). Στις περιπτώσεις που υπάρχουν τέτοιου είδους πιστωτικές επιπλοκές είναι πιθανό να μην έχουμε αποτελεσματικό υπολογισμό των κεφαλαιακών χρεώσεων .Γιαυτό το λόγο ο Πυλώνας 2,επιτρέπει στην εποπτική αρχή να ζητά από τις τράπεζες που εμπλέκονται σε τεχνικές ελέγχου ρίσκου(risk mitigation) να δίνουν στους ελεγκτές μια σαφή εικόνα των διαδικασιών που ακολουθούν στο συγκεκριμένο ζήτημα. Επιπλέον συνίσταται να προβαίνουν σε κινήσεις όπως να δίνουν μικρότερη σημασία στις εγγυήσεις από όσο νομίζουν ή να διακρατούν μεγαλύτερο κεφάλαιο από αυτό που υπολόγιζαν .
- Ο κίνδυνος συγκέντρωσης ,ο κίνδυνος δηλαδή που δημιουργείται από την έκθεση μιας τράπεζας σε πολύ λίγες απαιτήσεις (λίγους οφειλέτες της τράπεζας).Ο Πυλώνας 2 θέτει το ζήτημα του κινδύνου αυτού, και καλεί τις τράπεζες να ελέγχουν το βαθμό πιστωτικής συγκέντρωσης τους .Στο πλαίσιο του Πυλώνα 2 ,οι τράπεζες συνεκτιμούν τον κίνδυνο αυτό στη κεφαλαιακή τους επάρκεια .

- ο Ο πιστωτικός κίνδυνος του αντισυμβαλλομένου ο οποίος αναφέρεται στην υποχρέωση που έχουν οι τράπεζες να ελέγχουν τη συνολική αξιοπιστία του αντισυμβαλλομένου, στον οποίο και παρέχουν την όποια μορφή πίστωσης .Στη περίπτωση που η τράπεζα αποφασίσει τη χρήση εσωτερικών μοντέλων αποτίμησης του κινδύνου , θα πρέπει η αποτίμηση αυτή να βασίζεται στη συνολική εικόνα του αντισυμβαλλομένου ,και επιπλέον θα πρέπει να παρακολουθείται σε καθημερινή βάση.(Παναγόπουλος,Πελετίδης ,2007,σ.262)

3^{ος} πυλώνας : Αποτελεσματική πειθαρχία μέσω της αγοράς και ενημέρωση του κοινού.

Σκοπός του τρίτου πυλώνα είναι να συμπληρώσει τα θέματα κεφαλαιακής επάρκειας του πρώτου πυλώνα και τα θέματα εποπτείας του δεύτερου πυλώνα. Μέσω μιας σειράς απαιτήσεων που υιοθετεί και που επιτρέπουν στους συμμετέχοντες στην αγορά να έχουν πρόσβαση στη πληροφόρηση για τους κινδύνους που έχει αναλάβει η τράπεζα καθώς και για το μέγεθος της κεφαλαιοποίησης και της κεφαλαιακής της επάρκειας. Με τις διατάξεις αυτές ουσιαστικά ρυθμίζεται η υποχρέωση των τραπεζών να δημοσιοποιούν ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία σχετιζόμενα με τους αναλαμβανόμενους χρηματοοικονομικούς και λοιπούς κινδύνους με τη μέθοδο παρακολούθησης των κινδύνων και παράλληλα με τις αρχές εταιρικής διακυβέρνησης που εφαρμόζουν ώστε να δώσουν τη δυνατότητα στους εκπαιδευτές να αξιολογήσουν σωστά τις τοποθετήσεις τους στο τραπεζικό κλάδο. Οι δημοσιεύσεις που αναφέρονται θα πρέπει να έχουν μια εξαμηνιαία συχνότητα δημοσίευσης .Ένα θέμα που θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα είναι το ζήτημα των εμπιστευτικών πληροφοριών(confidential information) .Είναι μεν κατανοητό το μια τράπεζα δε θα επιθυμούσε να κάνει γνωστά στον ανταγωνισμό τα όποια πλεονεκτήματα της γι' αυτό το λόγο η επιτροπή προτείνει τη δημοσίευση γενικών πληροφοριών πάνω σε αυτό με τη συνοδεία όμως μιας ανακοίνωσης που θα επεξηγεί στις αρχές αλλά και τους υποψήφιους επενδυτές της τους λόγους της μη-λεπτομερούς παρουσίασης της συγκεκριμένης πληροφορίας(π.χ θέματα που έχουν να κάνουν με τους τρόπους εκτίμησης παραμέτρων του χαρτοφυλακίου τους η με ποιοτικά data κτλ).Οι προτάσεις της επιτροπής για το Πυλώνα III ενσωματώθηκαν στο ελληνικό τραπεζικό δίκαιο με την ΠΔ/ΤΕ2592/20.8.2007 η οποία τροποποιήθηκε με την ΠΔ/ΤΕ2632/24.10.2010.

Οι δύο αυτές πράξεις κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο με την ΠΔ/ΤΕ2655/19.3.2012 η οποία αναφέρεται στις υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων για δημοσιοποίηση

των στοιχείων και πληροφοριών σχετικά με τη κεφαλαιακή τους επάρκεια και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν καθώς και τη διαχείριση αυτών.

Παράλληλα ορίζεται η συχνότητα δημοσιοποίησης ,ο τρόπος και τα μέσα αυτής και επαλήθευση των πληροφοριών.(Αγγελόπουλος ,2013,σ.832)

5.3 Βασιλεία III

Βασιλεία III(Basel III) : Στις 16 Δεκεμβρίου 2010 η Επιτροπή της Βασιλείας υιοθέτησε και δημοσίευσε δύο σημαντικές εκθέσεις με τίτλο :

- Balel III :A global regulator framework for more resilient banks and banking systems
- Basell III:International framework for liquidity risk measurement standards and monitoring.

Οι εκθέσεις αυτές ,το περιεχόμενο των οποίων είχε υιοθετηθεί πολιτικά το Νοέμβριο του 2010,και από το G-20 στη Σύνοδο Κορυφής της Σεούλ, αποτελούν το προϊόν εκτενών διαβουλεύσεων που έλαβαν χώρα ήδη από το 2008, μεσούσης δηλαδή της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης .Οι δύο εν λόγω εκθέσεις είναι πλέον γνωστές ως το κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας III και αποτελούν τη πιο σημαντική ίσως αντίδραση της Επιτροπής της Βασιλείας στη πρόσφατη κρίση.(Γκόρτσος,2011,σ.292)

Με τους κανόνες της Βασιλείας III τροποποιούνται βασικά θέματα της Βασιλείας II για την αντιμετώπιση των κινδύνων και τη κεφαλαιακή επάρκεια πιστωτικών ιδρυμάτων και εισάγεται στις μετρήσεις για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας και ο κίνδυνος ρευστότητας με την υιοθέτηση Δεικτών Ρευστότητας (Liquidity Ratio).Παράλληλα προτείνεται και η υιοθέτηση ενός γενικότερου δείκτη με αναφορά στο σύνολο των κινδύνων ,του Δείκτη Μόχλευσης (Leverage Ratio) με σκοπό τη πρόληψη συνθηκών υπερβάλλουσας μόχλευσης στο τραπεζικό σύστημα. Όλες οι διατάξεις του νέου κανονιστικού πλαισίου προβλέπεται ότι θα αρχίσουν να εφαρμόζονται σταδιακά από τη 1^η Ιανουαρίου 2013 μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2019.

Η Επιτροπή δέχεται ότι το τραπεζικό σύστημα και η πιστωτική κρίση που άρχισε το 2007, έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην οικονομική κρίση που ξεκίνησε το ίδιο έτος .Αναγνωρίζει επίσης ότι οι κανόνες της Βασιλείας II είχαν σημαντικά κενά τα οποία εμπόδιζαν την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική πρόληψη ,την ορθή και ρεαλιστική μέτρηση και αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών κινδύνων που είχαν αναλάβει τα πιστωτικά ιδρύματα

Επίσης δέχεται ότι τα πολύπλοκα μαθηματικά υποδείγματα μέτρησης των κινδύνων και υπολογισμού της κεφαλαιακής απαίτησης ,τα οποία η ίδια είχε εκπονήσει δεν οδήγησαν σε σωστά αποτελέσματα. Παράλληλα δίνει στις τράπεζες την ευχέρεια και μεταφέρει σε αυτές την υποχρέωση να αξιολογούν τα αποτελέσματα των μετρήσεων για τη κεφαλαιακή επάρκεια και να υπολογίζουν με βάση τη δική τους γνώση και εμπειρία τις δικές τους εξειδικευμένες κεφαλαιακές απαιτήσεις .

Βέβαια εδώ τίθεται το ζήτημα σχετικά τα στελέχη της τράπεζας μπορούν να ανταποκριθούν στην ανάγκη αυτή (ελλείψει εξειδικευμένης γνώσης)ή ακόμα και αν τα στελέχη εκμεταλλευτούν τα κενά του θεσμικού πλαισίου προς όφελος τους ,και προς όφελος των τραπεζών που εργάζονται.

Επιπλέον η Επιτροπή δέχεται ότι η ένταση της κρίσης οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη και στις τοποθετήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων πολλών χωρών σε υψηλής μόχλευσης εκτός ισολογισμού χρηματοοικονομικές επενδύσεις .Οι τοποθετήσεις αυτές οδήγησαν σε σταδιακή αποδυνάμωση της ποιότητας της κεφαλαιακής βάσης των τραπεζών. Κατά την ίδια περίοδο πολλές τράπεζες αντιμετώπισαν προβλήματα ρευστότητας ,με αποτέλεσμα να εμφανίζουν ζημιές λόγω των συστηματικών και των πιστωτικών αδυναμιών, τις οποίες το τραπεζικό σύστημα δεν είχε τη δυνατότητα να απορροφήσει. Παράλληλα το τραπεζικό σύστημα δε μπορούσε να απαλλαγεί από τα μεγάλα ανοίγματα που είχε διαμορφώσει σε εκτός ισολογισμού τοποθετήσεις ,απροσδιόριστων σε πολλές περιπτώσεις χαρακτηριστικών και χρηματοοικονομικής ορθότητας με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα σκιώδες μη εποπτευόμενο τραπεζικό σύστημα .

Κατά τη διάρκεια επίσης της κρίσης και ιδιαίτερα όταν αυτή βρισκόταν στο μέγιστο σημείο της ,δημιουργήθηκαν στις αγορές πολλά ερωτηματικά για τη φερεγγυότητα και τη ρευστότητα πολλών πιστωτικών ιδρυμάτων.

Η αποδυνάμωση και η αμφισβήτηση του τραπεζικού τομέα μεταδόθηκε σύντομα στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος και στην πραγματική οικονομία με αποτέλεσμα τη μαζική συρρίκνωση της ρευστότητας και τη παροχή πιστώσεων. Υιοθετήθηκε τότε η παρέμβαση του δημόσιου τομέα (bail-out) η οποία έγινε με πρωτοφανή στήριξη των τραπεζών μέσω διοχέτευσης σε αυτές μεγάλου ύψους ρευστότητας ,νέας με την έκδοση νέου χρήματος ή υφιστάμενης με μεταφορά της από φορείς της πραγματικής οικονομίας, τις επιχειρήσεις , τους φορολογούμενους ,εκθέτοντας τους έτσι σε μεγάλες επιβαρύνσεις .

Επιπλέον το τραπεζικό σύστημα στηρίχτηκε από το δημόσιο με τη παροχή σημαντικών εγγυήσεων για την άντληση κεφαλαίων και ρευστότητας που στο βαθμό που κατέπεσαν καλύφθηκαν με νέα παροχή ρευστότητας .(Αγγελόπουλος ,2013,σ.835)

Είναι φανερό ότι η πιστωτική κρίση αποτέλεσε τη βασική αιτία της οικονομικής κρίσης με αποτέλεσμα οι εποπτικές αρχές του πιστωτικού συστήματος και η Επιτροπή της Βασιλείας να συνειδητοποιήσουν ότι είναι αναγκαία και επιτακτική η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των τραπεζών. Οι αλλαγές που προκύπτουν βάσει του νέου πλαισίου επιδιώκουν την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της βιωσιμότητας κάθε τράπεζας χωριστά σε ατομικό επίπεδο ,όταν αυτή αντιμετωπίζει έντονες συνθήκες πίεσης αλλά και του συνόλου του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος σε καταστάσεις γενικών πιέσεων και καθολικής κρίσης .

Διατάξεις για τα ελάχιστα ίδια κεφάλαια των τραπεζών

Βασικό στοιχείο της Βασιλείας III αποτελεί η κάλυψη των κινδύνων με υψηλής ποιότητας κεφάλαια ,τα οποία φέρουν τα χαρακτηριστικά της ποιότητας ,της συνέπειας και της διαφάνειας .Για την επίτευξη του στόχου αυτού η Βασιλεία III δίνει ιδιαίτερη σημασία στα Εποπτικά Κεφάλαια, δηλαδή στον αριθμητή του κλάσματος του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας(Δείκτης Φερεγγυότητας), αντίθετα με τη Βασιλεία II που είχε αναδείξει κυρίως τη σημασία τον παρανομαστή του κλάσματος ,δηλαδή του σταθμισμένου ως προς τους κινδύνους ενεργητικό. Η ανάδειξη των Ίδιων κεφαλαίων ως βασικού παράγοντα διαμόρφωσης του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (Tier 1 Capital),στα οποία ως κυρίαρχα στοιχεία θεωρούνται πλέον οι κοινές μετοχές ,τα αποθεματικά και τα κέρδη εις νέον, δηλαδή τα κέρδη που ενισχύουν τα ίδια κεφάλαια της τράπεζας .

Τα επιπλέον χρηματοοικονομικά στοιχεία που θα συμπεριληφθούν στα Βασικά Ίδια Κεφάλαια πρέπει να είναι προϊόντα μειωμένης εξασφάλισης (subordinated) δηλαδή προϊόντα χωρίς πρόβλεψη για σωρευτικά μερίσματα ή τοκομερίδια αόριστης διάρκειας και χωρίς ρήτρες για δυνατότητα ανάκλησης ή προώρου αποπληρωμής .Σημειώνεται ότι η Βασιλεία II δεχόταν να συμπεριληφθούν ,στο σύνολο τους μέχρι ενός ποσοστού ,στα Βασικά Ίδια Κεφάλαια.

Περαιτέρω για την ενδυνάμωση των ιδίων κεφαλαίων επιδιώκεται η μείωση της συμμετοχής των κερδών που παραμένουν στη τράπεζα ,τα οποία ενισχύουν τη κεφαλαιακή βάση ,δηλαδή των κερδών εις νέον και των αποθεματικών στη κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου και των διαγραφών που ακολουθούν ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης .Στο ίδιο πλαίσιο μια επιπλέον βασική επιδίωξη της Βασιλείας III αποτελεί ο ενιαίος ορισμός των κεφαλαίων σε κάθε χώρα και σε κάθε τράπεζα ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση των κεφαλαίων μιας τράπεζας με αυτά μιας άλλης .Για τη κάλυψη του ίδιου στόχου δηλαδή για την ενίσχυση της ποιότητας των ιδίων κεφαλαίων ,τα Συμπληρωματικά Πρόσθετα Ίδια Κεφάλαια (Tier 3 Capital) εναρμονίζονται σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα και περιορίζεται η συμμετοχή τους τη κάλυψη του κίνδυνου αγοράς

Τέλος συμπληρώνονται οι κανόνες για τη επίτευξη της πειθαρχίας στην αγορά και τη διαφάνεια με την επιβολή υποχρέωσης αναλυτικής παρουσίασης και δημοσιοποίησης των στοιχείων των Ίδιων Κεφαλαίων.

Ενίσχυση του βαθμού κάλυψης των κινδύνων

Κατά τη διάρκεια της πρόσφατης διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης διαπιστώθηκε ότι ορισμένες τράπεζες υπέστησαν σημαντικές ζημιές από ανοίγματα για τα οποία δεν είχαν καθιερωθεί κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας .Για το λόγο αυτό ,με το νέο κανονιστικό πλαίσιο επιδιώκεται η ενίσχυση της κάλυψης των τραπεζών έναντι της έκθεσης τους τον πιστωτικό κίνδυνο από στοιχεία του χαρτοφυλακίου τους (εντός και εκτός ισολογισμού)όπως π.χ. εξωχρηματιστηριακά παράγωγα μέσα, συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς και δάνεια για την αγορά κινητών αξιών και θέσεων σε παράγωγα μέσα Οι τροποποιήσεις αφορούν κυρίως την αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τους κινδύνους του εμπορικού χαρτοφυλακίου και των σύνθετων προϊόντων της τιτλοποίησης απαιτήσεων. Για τη διαπίστωση της αποτελεσματικής ενίσχυσης των κεφαλαίων εισάγεται η διαδικασία συνεχόμενων ασκήσεων προσομοίωσης σε κατάσταση κρίσης (stress tests) δωδεκάμηνης περιόδου καθώς και απαίτηση εφαρμογής των μετρήσεων ,μέσω της διαδικασίας αυτής ,με τη χρήση ενισχυμένης μεθόδου δυνητικής ζημιάς (Value at Risk).Οι μεταβολές αναφέρονται επιπλέον και στην εποπτική διαδικασία τεθείσα με τον Πυλώνα 2 , καθώς και στη βελτίωση των ενημερώσεων ,διαφάνειας και κοινοποιήσεων ,τεθέντων με το Πυλώνα 3.

Στα πλαίσια της Βασιλείας III, επιδιώκεται παράλληλα η αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα πιστωτικά ανοίγματα του αντισυμβαλλόμενου από θέσεις σε παράγωγα, συμφωνίες επαναγοράς (repo) και χρεόγραφα. Με τη πρόβλεψη αυτή επιδιώκεται η μεταφορά και παρακολούθηση των θέσεων σε εξωχρηματοπιστωτικά παράγωγα από τους κεντρικούς αντισυμβαλλόμενους με σκοπό τη μείωση του συστημικού κινδύνου στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Στο πλαίσιο αυτό, οι τράπεζες πρέπει να αποφασίζουν οι ίδιες μετά από σχετικές μετρήσεις για τις αναγκαίες κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του κινδύνου αντισυμβαλλομένου. Επιπλέον επιδιώκεται η αναπροσαρμογή των κεφαλαίων για δυνητικές ζημιές από τη διαδικασία της καθημερινής (mark to market) αποτίμησης του πιστωτικού κινδύνου του αντισυμβαλλόμενου ενώ μεγάλη σημασία δίνεται στη διαχείριση του υπολογισμού της διασφαλιστικής αξίας και του λαμβανομένου περιθωρίου των εξασφαλίσεων..

Για την αντιμετώπιση του συστημικού κινδύνου του προερχόμενου από τη συνεργασία των τραπεζών με άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, η Επιτροπή ενθαρρύνει την παρέμβαση διεθνών οργανισμών όπως είναι ο Committee on Payments and Settlement System (CPSS) και ο International Organization on Securities (IOSCO) στη βελτίωση των συστημάτων των κεντρικών αντισυμβαλλομένων.

Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης Τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να απαιτούν από τις τράπεζες να διατηρούν απόθεμα ασφαλείας από κεφάλαια κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 για την αντιμετώπιση συστημικών κινδύνων. Η απαίτηση αυτή μπορεί να εφαρμόζεται στο σύνολο του χρηματοοικονομικού τομέα ή στα επιμέρους τμήματά του.

Στόχος είναι η πρόληψη και ο μετριασμός μακροπρόθεσμων μη κυκλικών συστημικών ή μακροπροληπτικών κινδύνων που μπορεί να έχουν σοβαρές αρνητικές συνέπειες στην πραγματική οικονομία.

Τα κράτη μέλη θα μπορούν να επιβάλλουν τη διατήρηση αποθεμάτων ασφαλείας συστημικού κινδύνου ύψους μεταξύ 1% και 3% για όλα τα ανοίγματα και έως 5% για τα εγχώρια ανοίγματα και τα ανοίγματα σε τρίτες χώρες, χωρίς να είναι υποχρεωμένα να ζητούν προηγουμένως την έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Μετά το 2015, για τη δημιουργία αποθεμάτων ασφαλείας ύψους μεταξύ 3% και 5% απαιτείται ενημέρωση της Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EAT) και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ). Ποσοστά αποθεμάτων ασφαλείας άνω του 5% πρέπει να εγκρίνονται από την Επιτροπή.

Δείκτης Μόχλευσης (Leverage Ratio)

Ο Δείκτης μόχλευσης αναμένεται να αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο για τη πρόληψη και τον έλεγχο της υπερβολικής μόχλευσης που αναλαμβάνουν οι τράπεζες και παράλληλα ένα εργαλείο για την αντιμετώπιση λανθασμένων μετρήσεων των χρησιμοποιούμενων υποδειγμάτων υπολογισμού των κινδύνων, κάτι που υπήρξε ένα ιδιαίτερο σημαντικό εύρημα κατά τη τρέχουσα πιστωτική και οικονομική κρίση. Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης :Μόχλευση είναι η σχέση μεταξύ της κεφαλαιακής βάσης μιας τράπεζας και του συνόλου των στοιχείων ενεργητικού της. Το ενεργητικό μιας τράπεζας είναι "μοχλευμένο" όταν υπερβαίνει την κεφαλαιακή της βάση.

Η υπερβολική μόχλευση δημιουργείται με τη χρήση κυρίως δομημένων προϊόντων συνδυαζόμενων με παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Η χρήση τέτοιων προϊόντων έγινε σε μεγάλη κλίμακα τα τελευταία χρόνια ,με αποτέλεσμα η ανεξέλεγκτα υψηλή μόχλευση που είχαν δημιουργήσει οι τράπεζες τόσο στα εντός όσο και στα εκτός ισολογισμού στοιχεία τους, να αποτελέσει έναν από τους καθοριστικούς παράγοντες της κρίσης που εκδηλώθηκε το 2007-2008.Γενικότερα είναι διαπιστωμένο ότι κάποιου είδους μόχλευσης αποτέλεσε παράγοντα έναρξης κάθε οικονομικής και πιστωτικής κρίσης και στο παρελθόν. Βάση των στοιχείων της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών(BIS),το πλασματικό ποσό (notional amount) των εξωχρηματιστηριακών παραγώγων (over the counter derivatives –OTC)τον Δεκέμβριο του 2011 ανερχόταν σε 648 τρις.USD και το Δεκέμβριο του 2012 σε 633 τρις USD όταν το Παγκόσμιο Εθνικό Προϊόν ανερχόταν ήταν 65 με 70 δις USD.

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας οικονομικής κρίσης , οι τράπεζες αντιμετώπισαν μεγάλα προβλήματα , οφειλόμενα στα μοχλευμένα στοιχεία του ισολογισμού τους. Αναγκάστηκαν λοιπόν ,με πίεση και από τις αγορές να οδηγηθούν σε μια προσπάθεια περιορισμού της μόχλευσης ,διαδικασία που έγινε γνωστή ως απομόχλευση (deleverage) καταγράφοντας ζημίες και απώλεια κεφαλαίων .Αυτό είχε ως αποτέλεσμα σε πολλές περιπτώσεις να απαιτηθεί κεφαλαιακή ενίσχυση από το δημόσιο για να αποφύγουν τη χρεοκοπία ή εφόσον δε διασώθηκαν από το δημόσιο ,να χρεοκοπήσουν, δημιουργώντας και στις δύο περιπτώσεις πρόβλημα στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Παράλληλα κατά τη διάρκεια εφαρμογής των κανόνων της Βασιλείας II και ιδιαίτερα κατά τη περίοδο της οικονομικής και πιστωτικής κρίσης ,διαπιστώθηκε ότι οι τεχνικές και τα υποδείγματα αναγνώρισης και ποσοτικοποίησης των χρηματοοικονομικών κινδύνων ήταν πολύπλοκα ,σύνθετα ,δύσχρηστα ασαφή και πολλές φορές ελλιπή στην ενσωμάτωση σημαντικών παραμέτρων .Ωστόσο τα στελέχη των τραπεζών και των τραπεζικών αρχών δε μπορούσαν να αντιληφθούν τη δομή και τη λειτουργία τους ούτε και να αξιολογήσουν τις μετρήσεις τους. Έτσι δημιουργήθηκε ένας επιπλέον κίνδυνος , ο κίνδυνος των λανθασμένων μετρήσεων και υπολογισμών και κατά συνέπεια και της ελλιπούς εποπτείας , ο οποίος οδηγούσε σε λάθος αποτελέσματα και κατά συνέπεια σε λανθασμένο υπολογισμό του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας και των αναγκαίων κεφαλαίων.

Η επιτροπή της Βασιλείας για τους λόγους αυτούς ,προτείνει την υιοθέτηση και χρήση του Δείκτη Μόχλευσης ,ο οποίος προκύπτει από τη σχέση :

$$\text{Δείκτης Μόχλευσης} = \frac{\text{Βασικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}} \geq 3\%$$

Πρόκειται για ένα απλό στον υπολογισμό και διαφανή στο περιεχόμενο δείκτη, ο οποίος δε βασίζεται στον αναλαμβανόμενο κίνδυνο ή σε σταθμίσεις κινδύνου και λειτουργεί ως ένα νέο μέσο ελέγχου της εικόνας των τραπεζών.

Δείκτης Ρευστότητας (Liquidity Ratio)

Ο Δείκτης Ρευστότητας θα τηρείται και θα υπολογίζεται στα πλαίσια ενός συστήματος διαχείρισης ρευστότητας που θα εφαρμόζουν οι τράπεζες ,με σκοπό την αναγνώριση ,τη μέτρηση και την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας .Η μέτρηση και η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας θα γίνεται με τη μέθοδο των ανοιγμάτων ρευστότητας (gap analysis) .Σημειώνεται ότι ο Δείκτης Ρευστότητας εισάγεται για πρώτη φορά στη διαδικασία υπολογισμού των κεφαλαιακών αναγκών μετά τη διαπίστωση ότι κατά την έναρξη της πιστωτικής κρίσης το 2007,πολλές τράπεζες ενώ είχαν επαρκή ή αποδεκτή κεφαλαιακή επάρκεια ,αντιμετώπισαν προβλήματα ρευστότητας ,λόγω ασύνητης διαχείρισης της ρευστότητας τους .Σύμφωνα με το νέο πλαίσιο τα στοιχεία της ρευστότητας θα κοινοποιούνται στις εποπτικές αρχές σε τακτα χρονικά διαστήματα.

Οι δείκτες που θα διαμορφώνονται και θα ελέγχονται είναι δύο.

Ο πρώτος δείκτης ρευστότητας είναι ο **Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας** (Liquidity Coverage Ratio-LCR), με τον οποίο θα παρακολουθείται το ενδεχόμενο εμφάνισης προβλημάτων ρευστότητας σε ορίζοντα τριάντα ημερών.Αυτό θα εφαρμόζεται μέσω διαφόρων σεναρίων πίεσης , όπως η απόσυρση καταθέσεων , ο περιορισμός της δυνατότητας άντλησης κεφαλαίων , η αύξηση της υποχρέωσης κάλυψης θέσεων παραγώγων, πρόσθετες εκροές καταθέσεων λόγω υποβάθμισης της διαβάθμισης της τράπεζας κ.ο.κ. Τα στοιχεία του ενεργητικού που καλύπτουν την ανάγκη αυτή πρέπει να είναι διαρκή, υψηλής ποιότητας , εύκολα , ακόμα και κατά τη διάρκεια πιέσεων, ρευστοποιήσιμα στις αγορές και κατά το δυνατόν αποδεκτά από τη κεντρική τράπεζα.

Ο Δείκτης προκύπτει από τη σχέση :

$$LCR = \frac{\text{Υψηλής Ποιότητας Ρευστοποιήσιμα Στοιχεία του Ενεργητικού}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}} \geq 100\%$$

ή

$LCR \geq 100\%$

Στις προτάσεις της Επιτροπής και στα έγγραφα που έχει δημοσιοποιήσει ,αναφέρονται ποια κεφάλαια θεωρούνται ρευστοποιήσιμα υψηλής ποιότητας (high-quality liquid assets).

Επίσης ορίζονται και οι συνολικές καθαρές εκροές (total net cash outflows),οι οποίες συνοπτικά είναι :

Συνολικές καθαρές εκροές 30 ημερολογιακών ημερών =

Εκροές - {Εισροές ; 75% των εκροών}

Δηλαδή για τον υπολογισμό των συνολικών καθαρών εκροών 30 ημερολογιακών ημερών ,αφαιρείται από τις εκροές το υψηλότερο ποσό μεταξύ των εισροών και του 75 % των εκροών .

Επιπλέον ο δείκτης LCR προτείνεται να τηρείται και ανά νόμισμα.

Ως ημερομηνία έναρξης εφαρμογής του Δείκτη Κάλυψης Ρευστότητας έχει οριστεί η 1^η Ιανουαρίου 2015.

Ο δεύτερος Δείκτης ρευστότητας είναι ο **Δείκτης Καθαρής Σταθερής Άντλησης Ρευστότητας (Net Stable Funding Ratio-NSFR)**,με τον οποίο θα ελέγχεται η ύπαρξη σταθερών πηγών άντλησης κεφαλαίων για τη κάλυψη ενός ελάχιστου ποσού χρηματοδότησης των αναγκών της τράπεζας που προκύπτουν από τα στοιχεία του ισολογισμού της για χρονικό ορίζοντα ενός έτους .Με το δείκτη αυτό ελέγχεται η εξάρτηση της τράπεζας από βραχυπρόθεσμες πηγές κεφαλαίων και ενθαρρύνεται η ορθή αξιολόγηση της ρευστότητας με διαχείριση του συνόλου των εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων.

Ο δείκτης προκύπτει από τη σχέση:

$$NSFR = \frac{\text{Διαθέσιμη Σταθερή Χρηματοδότηση}}{\text{Αναγκία Σταθερή Χρηματοδότηση}} \geq 100\%$$

ή

$$NSFR \geq 100\%$$

Στις προτάσεις της Επιτροπής και στα έγγραφα που έχει δημοσιοποιήσει αναφέρονται αναλυτικά οι ορισμοί της διαθέσιμης σταθερής χρηματοδότησης (available stable funding) και της αναγκαίας σταθερής χρηματοδότησης (required stable funding).

Επιπλέον για την αποτελεσματική διαχείριση της ρευστότητας προτείνεται η ανάλυση και η παρακολούθηση των μεγάλων συγκεντρώσεων ανά χρηματοοικονομικό προϊόν και ανά νόμισμα. Ως ημερομηνία έναρξης εφαρμογής του Δείκτη Καθαρής Σταθερής Αντλησης Ρευστότητας έχει οριστεί η 1^η Ιανουαρίου 2018.

Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διατηρούν επαρκή ρευστά διαθέσιμα ώστε να μπορούν να καλύπτουν καθαρές εκροές ρευστότητας για περίοδο 30 ημερών υπό ακραίες συνθήκες. Ο δείκτης κάλυψης έναντι κινδύνου ρευστότητας — μη βεβαρημένα στοιχεία ενεργητικού υψηλής ποιότητας για την κάλυψη καθαρών ταμειακών εκροών για περίοδο 30 ημερών υπό ακραίες συνθήκες — θα εφαρμοστεί σταδιακά, αρχίζοντας από το 60% το 2015 για να καταλήξει στο 100% το 2018. Κάθε τράπεζα πρέπει να διατηρεί ρευστά διαθέσιμα τουλάχιστον ίσα με το 25% των εκροών. Οι απαιτήσεις ρευστότητας θα εφαρμοστούν το 2015, έπειτα από μια αρχική περίοδο παρακολούθησης. Κατά την επανεξέταση που θα πραγματοποιηθεί το 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα έχει τη δυνατότητα να αναβάλει την καθιέρωση του δείκτη κάλυψης 100%, εάν κριθεί απαραίτητο λόγω των παγκόσμιων εξελίξεων.

Κεφαλαιακά Αποθέματα Ασφαλείας και Προφύλαξης

Στους κανόνες της Βασιλείας II (αλλά και της Βασιλείας III μετά το 2013) το δανειακό χαρτοφυλάκιο της κάθε τράπεζας δεν πρέπει να υπερβαίνει πάνω από 12,5 φορές τα συνολικά εποπτικά της κεφάλαια [π.χ. $10\text{€} (\text{εποπτικά κεφάλαια}) \times 12,5 \leq 125\text{€} (\text{δάνεια})$ ή αλλιώς $125\text{€} (\text{δάνεια}) \times 8\% (\text{ή } 0,08) = 10\text{€} (\text{εποπτικά κεφάλαια})$]. Κατά συνέπεια, οι νομισματικές αρχές, μέσω της διάρθρωσης και του μεγέθους των εποπτικών κεφαλαίων, επιδιώκουν να ελέγξουν το εύρος επέκτασης της πιστωτικής πολιτικής.

Ο έλεγχος αυτός ενδιαφέρει και επηρεάζει όμως τα τραπεζικά (χρηματοπιστωτικά) ιδρύματα διότι η ύπαρξη των εποπτικών κεφαλαίων αποτελεί εγγύηση προς τους καταθέτες (εγχώριους και διεθνείς) για την σταθερότητα και την φερεγγυότητά τους, ώστε να παρέχουν τα χρήματά τους τα οποία εν συνεχεία θα γίνουν νέα δάνεια για την χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας.

Μάλιστα με βάση τις τελευταίες αναθεωρήσεις της Βασιλείας III, σε ό,τι αφορά την διάρθρωση των εποπτικών κεφαλαίων των εμπορικών τραπεζών, είναι σαφής η διάθεση των κεντρικών τραπεζών (μέσω νέων διευκρινιστικών κανόνων, βλέπε BCBS, 2011, 2013) για έναν λεπτομερή αναλυτικό έλεγχο όχι μόνο της δομής των δανειακών χαρτοφυλακίων αλλά και του χαρτοφυλακίου χρεογράφων (π.χ. ομόλογα, μετοχές κ.λπ.) του ενεργητικού τους. Επιπροσθέτως μέσω των νέων αυτών κανόνων της Βασιλείας III προβλέπεται η δημιουργία ενός επιπλέον –σε σχέση με την Βασιλεία II (βλέπε BCBS, 2006)– «μαξιλαριού» αποθεματικών κεφαλαίων (buffer stock) των τραπεζών στα ήδη εποπτευόμενα κεφάλαιά τους.

Η προσαύξηση αυτή των αναγκαίων εποπτικών κεφαλαίων των τραπεζών, σύμφωνα με την BIS (Bank of International Settlements), σκοπεύει και στον περιορισμό της πιστωτικής επέκτασης ώστε να προληφθούν, σε κάποιο βαθμό, τα όποια φαινόμενα υπερθέρμανσης της οικονομίας⁵ που δύναται να δημιουργήσει το χρηματοπιστωτικό σύστημα επί της πραγματικής οικονομίας.

Στον Πίνακα 7 παρουσιάζονται αναλυτικά οι διαχρονικές απαιτήσεις που η Βασιλεία III ενσωματώνει σε ό,τι αφορά τα εποπτικά κεφάλαια των τραπεζικών ιδρυμάτων σε σχέση με τα δανειακά τους χαρτοφυλάκια τα αμέσως επόμενα έτη (2014-2019).

Πίνακας 7 :Κεφαλαιακές απαιτήσεις της Βασιλείας 3 στο τραπεζικό σύστημα

Πηγή: BCBS,2011

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο	3,5%	4,0%	4,5%	4,5%	4,5%	4,5%	4,5%
«Μαξιλάρι» κεφαλαίων συντήρησης				0,625	1,25	1,875	2,5
Ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο + «Μαξιλάρι» κεφαλαίων συντήρησης	3,5%	4,0%	4,5%	5,12%	5,75%	6,37%	7,0%
Αντικυκλικό επίπεδο ενεργοποίησης «Μαξιλαριού» κεφαλαίων συντήρησης				0-0,62	0-1,25	0-1,87	0-2,5
Ελάχιστο Tier 1 κεφάλαιο	4,5%	5,5%	6,0%	6,0%	6,0%	6,0%	6,0%
Ελάχιστο Tier 1 κεφάλαιο + «Μαξιλάρι» κεφαλαίων συντήρησης	4,5%	5,5%	6,0%	6,62%	7,25%	7,87%	8,5%
Ελάχιστο συνολικό κεφάλαιο	8,0%	8,0%	8,0%	8,0%	8,0%	8,0%	8,0%
Ελάχιστο συνολικό κεφάλαιο + «Μαξιλάρι» κεφαλαίων συντήρησης	8,0%	8,0%	8,0%	8,62%	9,25%	9,87%	10,5%

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 7 γίνεται εμφανής η πολλαπλασιαστική σχέση μεταξύ δανειακού χαρτοφυλακίου και εποπτικών κεφαλαίων των τραπεζών, η οποία μάλιστα προβλέπεται να αλλάξει σταδιακά με στόχο να υποχωρήσει από το 12,5 (8% στον Πίνακα 7) το έτος 2013 σε 9,52 φορές (10,5% στον Πίνακα 7) το έτος 2019.

Με βάση τις κεφαλαιακές απαιτήσεις που αναγράφονται στον Πίνακα 7, διαπιστώνεται η πρόθεση της BIS για διαχρονική ποσοστιαία αύξηση των αναγκαίων εποπτικών κεφαλαίων σε διεθνές επίπεδο ως διασφάλιση αλλά και ως πρόθεση συγκράτησης προς την καταγεγραμμένη πιστωτική επέκταση των εμπορικών τραπεζών.

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τώρα την ελληνική οικονομία, όπως διαφαίνεται και από παλαιότερες εμπειρικές μελέτες, τα αναγκαία εποπτικά κεφάλαια για την κεφαλαιακή επάρκεια προκύπτει πως έχουν μια αμφίδρομη αιτιώδη σχέση με την όποια καταγεγραμμένη πιστωτική επέκταση των εμπορικών τραπεζών. Με απλά λόγια, μια αύξηση/μείωση των εποπτικών κεφαλαίων του τραπεζικού συστήματος προκαλούν αύξηση/μείωση του δανειακού χαρτοφυλακίου τους αλλά και το αντίστροφο. Ειδικότερα, παρατηρήθηκε εμπειρικά στην χώρα μας ότι η όποια νέα πιστωτική επέκταση, προς την πραγματική οικονομία, δημιουργείται είτε μέσω των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών, τα οποία υπερβαίνουν τα υποχρεωτικά εποπτικά της Βασιλείας II & III⁶, είτε μέσω των νέων καταθέσεων που εισρέουν στις τράπεζες, λόγω κυρίως της διασφάλισης φερεγγυότητας που παρέχουν τα εποπτικά κεφάλαια στους καταθέτες.

Από την άλλη πλευρά όμως, για να δημιουργηθούν τα απαραίτητα εποπτικά κεφάλαια ώστε να ικανοποιηθούν οι κανονισμοί της Βασιλείας II & III, απαιτείται η αποπληρωμή από την πραγματική οικονομία των υφιστάμενων δανείων προς τις τράπεζες. Η αποπληρωμή των εν λόγω δανείων των επιχειρήσεων (και των νοικοκυριών) προς τις τράπεζες δημιουργεί την απαραίτητη κερδοφορία που αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα των αναγκαίων εποπτικών τους κεφαλαίων. Η παραπάνω εμπειρικά διαπιστωμένη αμφίδρομη σχέση, μεταξύ της πραγματικής οικονομίας (όπως αυτή αντιπροσωπεύεται στα δανειακά χαρτοφυλάκια των τραπεζών) και των εποπτικών κεφαλαίων του τραπεζικού συστήματος της χώρας⁹, καθιστά την σημασία της τρέχουσας οικονομικής κρίσης ακόμα πιο βαρύνουσα για την μελλοντική πορεία της χώρας μας.

Με απλά λόγια, μια οικονομία η οποία το χρονικό διάστημα 2009-2013 έχασε το 24% περίπου του πραγματικού της ΑΕΠ δυσκολεύεται, με βάση την αμφίδρομη σχέση που ήδη διατυπώσαμε, να δημιουργήσει ενδογενώς νέα εποπτικά κεφάλαια για το τραπεζικό σύστημα καθώς, λόγω της παρατεταμένης ύφεσης, τα υπάρχοντα δάνεια εξυπηρετούνται μερικώς. Τα δανειακά χαρτοφυλάκια δηλαδή (που είναι ο καθρέπτης της πραγματικής οικονομίας) δεν δημιουργούν την απαραίτητη κερδοφορία στις τράπεζες που είναι το κυριότερο συστατικό των νέων εποπτικών τους κεφαλαίων. Κατά συνέπεια και το τραπεζικό σύστημα με την σειρά του δυσκολεύεται να ικανοποιήσει τους κεφαλαιουχικούς όρους της Βασιλείας II & III και, κατ' επέκταση, εισάγει έναν ενισχυμένο βαθμό αβεβαιότητας για την μελλοντική φερεγγυότητά του. Το γεγονός αυτό δημιουργεί δυσχέρειες στο να προσελκύσει νέους καταθέτες που αποτελούν την κυριότερη πηγή νέας τραπεζικής χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας(Κέντρο Προγραμματισμού και Ειδικών Μελετών,2014).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 5

Αγγελοπουλος, Π 2013 , « Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα»,*Αθ.Σταμούλης*,*Αθήνα*

Παναγόπουλος Γ,Πελετίδης Γ,2007«Βασιλεία II:Περιγραφικές συνέπειες για το τραπεζικό σύστημα»,Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών,*Αθήνα*

Τράπεζα της Ελλάδος .Διαθέσιμο στο www.bankofgreece.gr [Πρόσβαση 4 Οκτωβρίου 2017]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ως «ξέπλυμα χρήματος» νοείται η προσπάθεια προσώπων να συγκαλύψουν την πηγή εσόδων τους, που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες (π.χ. εμπόριο όπλων, αρχαιοτήτων, ναρκωτικών κλπ), με απώτερο σκοπό το πέρασμα τους στην υγιή οικονομία. Είναι δηλαδή, η διαδικασία «μεταμπίεσης» κερδών αποκτηθέντων από παράνομη δραστηριότητα σε κέρδη δήθεν αποκτηθέντα από νόμιμη δραστηριότητα, με σκοπό να καταστεί δυνατή η περαιτέρω επένδυσή τους.

Η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αφορά τις ενέργειες με τις οποίες επιδιώκεται η προώθηση κεφαλαίων σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα με σκοπό τη υποβοήθηση τους στην οργάνωση ή διενέργεια τρομοκρατικών πράξεων.

Ενώ στο ξέπλυμα χρήματος τα κεφάλαια έχουν εγκληματική προέλευση, στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας τα κεφάλαια μπορεί να προέρχονται από νόμιμες δραστηριότητες.

Το ξέπλυμα χρήματος, η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και κάποιες άλλες πτυχές της υπόγειας οικονομικής δραστηριότητας έχουν προταθεί ακαθάριστες εκτιμήσεις. Το γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (United Nations Office on drugs and crime-UNODC), το οποίο εδρεύει στη Βιέννη, διενήργησε μελέτη για το προσδιορισμό του μεγέθους των παράνομων κεφαλαίων που δημιουργούνται από τα οργανωμένα εγκλήματα

Ο Νόμος 3691/2008 για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας αποτελεί το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για το “ξέπλυμα χρήματος” και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Στο νόμο αυτό, μεταξύ άλλων, προσδιορίζονται οι υποχρεώσεις των λεγόμενων υπόχρεων προσώπων - στα οποία περιλαμβάνονται τα εποπτευόμενα από την Τράπεζα της Ελλάδος πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί- και ορίζεται η Τράπεζα της Ελλάδος ως αρμόδια αρχή για τον έλεγχο της εφαρμογής από τα πρόσωπα αυτά των σχετικών διατάξεων του νόμου.

Η Τράπεζα της Ελλάδος εξέδωσε την Απόφαση 281/5/17-3-2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων με σκοπό την εξειδίκευση των υποχρεώσεων των εποπτευόμενων από αυτήν προσώπων στον τομέα της πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της αποτροπής της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Σκοπός των ρυθμίσεων είναι να διασφαλιστεί η επάρκεια της πολιτικής και των μηχανισμών ελέγχου των εποπτευόμενων ιδρυμάτων σχετικά με το αντικείμενο αυτό, η άσκηση των προβλεπόμενων μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη καθώς και η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της ειδικής υπηρεσίας κανονιστικής συμμόρφωσης του άρθρου 44 του Ν.3691/2008 με στόχο τον εντοπισμό και την αναφορά ύποπτων συναλλαγών προς την αρμόδια Αρχή. Η ασκούμενη στον τομέα αυτό προληπτική εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος εστιάζεται στη διασφάλιση της ύπαρξης εγκεκριμένης από τη Διοίκηση του εποπτευόμενου προσώπου πολιτικής αντιμετώπισης του κινδύνου ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας καθώς και της επάρκειας και αποτελεσματικότητας των σχετικών διαδικασιών και συστημάτων του εποπτευόμενου, περιλαμβανομένης της λειτουργίας της ειδικής μονάδας κανονιστικής συμμόρφωσης, η σύσταση και λειτουργία της οποίας προβλέπεται στο νόμο.

Η υποχρέωση υποβολής εμπιστευτικών αναφορών ύποπτων συναλλαγών και η απαγόρευση γνωστοποίησης αυτών αποτελεί βασική ευθύνη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των άλλων υπόχρεων προσώπων σε κάθε χώρα. Οι αναφορές αυτές, σύμφωνα με τα ισχύοντα παγκοσμίως, υποβάλλονται στην ειδική Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Financial Intelligence Unit) της χώρας εγκατάστασης του υπόχρεου προσώπου. Στη χώρα μας, οι αναφορές υποβάλλονται από τα εποπτευόμενα από την Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύματα καθώς και από τα λοιπά υπόχρεα πρόσωπα που καθορίζονται στο νόμο στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης του άρθρου 7 του Ν. 3691/08, που είναι και η μόνη αρμόδια για να τις διερευνήσει και να ασκήσει τις σχετικές αρμοδιότητές της στις οποίες περιλαμβάνεται και η απαγόρευση κίνησης λογαριασμών, μεταβίβασης ή εκποίησης περιουσιακών στοιχείων. Η Τράπεζα της Ελλάδος εποπτεύει και μέσω της διεξαγωγής επιτόπιων ελέγχων τη συμμόρφωση των εποπτευόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών προς το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και εάν διαπιστώσει παραβάσεις των υποχρεώσεων αυτών επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις ή/και διορθωτικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 52 του Ν.3691/2008. (www.bankofgreece.gr)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 6

Τράπεζα της Ελλάδος .Διαθέσιμο στο www.bankofgreece.gr [Πρόσβαση 20 Οκτωβρίου 2017]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 :ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η βασική κριτική που ασκείται στον Δείκτη Μόχλευσης είναι ότι δεν λαμβάνει υπ όψιν τον κίνδυνο που έχουν τα επιμέρους στοιχεία του ενεργητικού μιας τράπεζας. Έτσι, για να δώσουμε ένα ακραίο παράδειγμα, μία επενδυτική τράπεζα που έχει στο ενεργητικό της αποκλειστικά AAA ομόλογα θα πρέπει να πιάνει το ίδιο όριο με μία τράπεζα που εξειδικεύεται σε sub-prime ενυπόθηκα δάνεια, ανεβάζοντας υπερβολικά το απαιτούμενο κεφάλαιο για τράπεζες οι οποίες έχουν συντηρητική πολιτική όσον αφορά τη διάρθρωση του ενεργητικού τους.

Έτσι, η επιβολή κατώτατου ορίου στον Δείκτη Μόχλευσης θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση των δανειοδοτήσεων από την πλευρά τραπεζών που εξειδικεύονται σε υψηλότερου κινδύνου δάνεια ή στην ανάληψη μεγαλύτερων κινδύνων από τράπεζες με μέχρι σήμερα συντηρητικές τοποθετήσεις.

Επιπλέον, και αυτό αφορά ιδιαίτερα τις Ευρωπαϊκές τράπεζες, ο υπολογισμός του παρανομαστή του κλάσματος, το τι δηλαδή αποτελεί ενεργητικό της τράπεζας, διαφέρει από χώρα σε χώρα, με αποτέλεσμα οι τράπεζες των ΗΠΑ να έχουν πλεονέκτημα σε σχέση με τις Ευρωπαϊκές καθώς μπορούν να αφαιρέσουν περισσότερα στοιχεία από το ενεργητικό τους συμψηφίζοντας τες με ισόποσες υποχρεώσεις και συνεπώς θα έχουν μικρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις.(Κιουλάφας,2013,marketnewes.gr)

Ποιες θα είναι οι επιπτώσεις της επιβολής του στις τράπεζες;

Σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη εκτίμηση του ΟΑΣΕ 200 Ευρωπαϊκές τράπεζες θα χρειαστούν 400 δισεκατομμύρια ευρώ για να μπορέσουν να φτάσουν το όριο του 5%. Αυτό το ποσό έρχεται να προστεθεί στο μισό τρις ευρώ που συγκέντρωσαν οι 16 μεγαλύτερες Ευρωπαϊκές τράπεζες από το 2007 έως το 2012.Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι για την Deutsche Bank, το μεγαλύτερο τραπεζικό ίδρυμα της Ευρωζώνης, ο Δείκτης Μόχλευσης εκτιμάται αυτή τη στιγμή σε 2 με 2,1%. Για να μπορέσει να φτάσει το ελάχιστο του 3% μέχρι τον Ιανουάριο του 2018, θα πρέπει είτε να μην μοιράσει καθόλου μέρισμα για την επόμενη τετραετία είτε να προβεί στην άντληση νέων κεφαλαίων ύψους 12 δις ευρώ περίπου από την αγορά είτε να πωλήσει το 20% περίπου του ενεργητικού της. Εκτός της Deutsche Bank, στην εξάδα με το χαμηλότερο

Δείκτη Μόχλευσης πανευρωπαϊκά βρίσκονται οι, Credit Agricole, Credit Suisse, Societe Generale, Banco Santander και Commerzbank.

Παράλληλα, εφόσον τελικά η ΕΚΤ ακολουθήσει το παράδειγμα της Fed και υιοθετήσει το όριο του 6%, οι Ευρωπαϊκές τράπεζες θα έχουν να αντιμετωπίσουν κατ' ουσίαν υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις για το ίδιο ενεργητικό απ' ό,τι οι ανταγωνίστριές τους από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού, λόγω του διαφορετικού τρόπου υπολογισμού του ενεργητικού τους, γεγονός που θα δίνει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις τράπεζες των ΗΠΑ.

Σε μία έρευνα της Deloitte που αφορούσε την ανωτέρω αναφερόμενη προτεινόμενη αναμόρφωση του εποπτικού φάσματος στο Ηνωμένο Βασίλειο, διαπιστώθηκε ότι τα στελέχη των βρετανικών τραπεζών θεωρούν ότι τα μέτρα είναι πολύ αυστηρά, οι απαιτήσεις σε ίδια κεφάλαια και αποθέματα ρευστότητας γίνονται πολύ υψηλές, ενώ ταυτόχρονα θα αυξηθεί το κόστος συμμόρφωσης με το κανονιστικό πλαίσιο, χωρίς όμως να επιλυθούν ακρογωνιαία αίτια της παρούσας κρίσης, όπως είναι η κατάρρευση της ενεργού αγοράς. Κατά συνέπεια, θεωρείται ότι το αποτέλεσμα θα είναι η αύξηση του κόστους χρηματοδότησης των επιχειρήσεων σε τέτοιο βαθμό που θα αποτελέσει ανάχωμα στην ανάπτυξη της οικονομίας, ενώ δεν γίνεται αντιληπτό από πού θα αντληθούν τα επιπλέον κεφάλαια που απαιτούνται. Όπως κάποιος στέλεχος ανέφερε κατά την συνέντευξή του για τη μελέτη, «δεν μπορεί να περιμένουμε από κάποιον που έπαθε συγκοπή να τρέξει μαραθώνιο», συνοψίζοντας με αυτά τα λόγια την πεποίθησή του για την αυστηρότητα των μέτρων, χωρίς να επιλύονται, στην πραγματικότητα, τα αίτια της κρίσης. (Δελιγιάννης, 2012, www.accountancygreece.gr)

Η εφαρμογή της Βασιλείας III θα επιφέρει μια μείωση στην απόδοση των ιδίων κεφαλαίων (ROE), άνω του 20%. Η μείωση του ROE θα συμβεί καθώς τα πιστωτικά ιδρύματα για να αντιμετωπίσουν την έλλειψη κεφαλαίων δεν θα προβαίνουν σε διανομή κερδών προς τους μετόχους τους. Επίσης υπάρχει ο κίνδυνος της προσφοράς δανειακών κεφαλαίων με άμεσο αρνητικό αντίκτυπο στον πραγματικό τομέα της οικονομίας και την ανάπτυξη. Η ανάγκη ανάκτησης κεφαλαίων από την αγορά, ιδίως με την έκδοση κοινών μετοχών, θα έχει ως αντίκτυπο την αναμενόμενη μείωση του ROE, που θα τις φέρει σε μειονεκτικότερη θέση προς τις επιχειρήσεις άλλων κλάδων. Η εφαρμογή του νέου

ρυθμιστικού πλαισίου, θα αυξήσει το κόστος των τραπεζών και ενδεχομένως να οδηγήσει σε ένα κύμα μετατόπισης των δραστηριοτήτων σε χώρες με χαμηλό ρυθμιστικό εποπτικό πλαίσιο.

Όσον αφορά τον εγχώριο τραπεζικό κλάδο, εάν και έχει δεχθεί ένα ισχυρό πλήγμα από τη συνδυαστική επίδραση της αναδιάρθρωσης του ελληνικού δημοσίου χρέους, των αρνητικών οικονομικών συνθηκών στα στοιχεία του ενεργητικού των τραπεζών και στην καταθετική του βάση, έχει προχωρήσει σε σημαντικές ενέργειες για την ενίσχυση των κεφαλαίων του, με αποτέλεσμα να αρχίσουν να επανέρχονται οι ελληνικές τράπεζες σε ιδιώτες επενδυτές και να απεμπλέκεται από το Ταμείο Χρηματοδοτικής Σταθερότητας. Οι ελληνικές τράπεζες θωράκισαν τα κεφάλαια τους και έχουν κάνει ένα αποφασιστικό βήμα για να ανταπεξέλθουν στους κανόνες του νέου κανονιστικού πλαισίου.

Εν κατακλείδι, εκτιμάται ότι σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα θα δούμε κατά πόσο η εμπιστοσύνη των επενδυτών και των μετόχων θα αυξηθεί για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέσω της αύξησης των τιμών των τραπεζικών μετοχών. Ενώ σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, η αποτίμηση των τραπεζών θα κριθεί από τις μελλοντικές αυξήσεις κεφαλαίων που θα χρειαστούν προκειμένου να πετύχουν σε πρώτη φάση τους κεφαλαιακούς στόχους της Βασιλείας III αλλά και τα κεφάλαια που θα χρειαστούν για να μοιράσουν στην πραγματική οικονομία για την ανάπτυξη. (Φέκκας ,2014, www.capital.gr)

Σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για την εποπτική δραστηριότητα του 2016 : Παρά τα πλεονεκτήματα ενός ασφαλέστερου και ανθεκτικότερου χρηματοπιστωτικού συστήματος, πρόβλημα αποτελεί και η ασάφεια σε σχέση με τις μελλοντικές κανονιστικές απαιτήσεις. Η ολοκλήρωση της αναθεώρησης της Βασιλείας III και ο προσδιορισμός στόχων για την ελάχιστη απαίτηση ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων (MREL) θα περιορίσουν αυτή την κανονιστική αβεβαιότητα και θα καταστήσουν σταθερότερο το περιβάλλον λειτουργίας των τραπεζών.

Και όσο άφορα την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων που συντονίζει η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT) για τις τράπεζες της ζώνης του ευρώ και την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων βάσει της διαδικασίας SREP της Τραπεζικής Εποπτείας της ΕΚΤ, αναφέρεται στην έκθεση ότι η πανευρωπαϊκή άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων κάλυψε 37 μεγάλα σημαντικά ιδρύματα (τα οποία από κοινού αντιπροσωπεύουν περίπου το 70% του συνολικού ενεργητικού του τραπεζικού τομέα που υπάγεται στην ευρωπαϊκή τραπεζική εποπτεία). Τα

αποτελέσματα της άσκησης για τις εν λόγω τράπεζες δημοσιεύθηκαν από την EAT στις 29 Ιουλίου 2016.2

Η άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων βάσει της διαδικασίας SREP κάλυψε άλλα 56 σημαντικά ιδρύματα της ζώνης του ευρώ. Η ίδια σε γενικές γραμμές μεθοδολογία χρησιμοποιήθηκε και στις δύο ασκήσεις προκειμένου να αξιολογηθεί η ανθεκτικότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε δυσμενείς εξελίξεις στην αγορά και να αντληθούν πληροφορίες χρήσιμες για τη διαδικασία SREP. Ο ποσοτικός αντίκτυπος του σεναρίου δυσμενών εξελίξεων της άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων είναι ένας παράγοντας που λαμβάνεται υπόψη για τον ποσοτικό προσδιορισμό των κατευθύνσεων του Πυλώνα 2 (P2G).

Το ποιοτικό αποτέλεσμα των ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων περιλαμβάνεται στον προσδιορισμό των απαιτήσεων του Πυλώνα 2 (P2R)³. Επιπλέον, εκτός από τους κινδύνους που έχουν ήδη εντοπιστεί μέσω της συνεχούς εποπτικής αξιολόγησης, η άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων ανέδειξε και βασικές ευπάθειες των τραπεζών της ζώνης του ευρώ σε περίπτωση δυσμενούς διαταραχής. Επί παραδείγματι, οι περισσότερες ζημίες από δάνεια προήλθαν από μη εξασφαλισμένα ανοίγματα στο χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής και στο επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο. Η άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων διαπιστώνει επίσης ότι η χορήγηση δανείων προς συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές, όπως η Λατινική Αμερική και η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, αποτελεί παράγοντα πρόκλησης ζημιών από δάνεια.

Βιβλιογραφία Κεφαλαίου 7

1. Κιουλάφας Κ(2013),' Βασιλεία III:Ο Δείκτης Μόχλευσης και οι συνέπειες του για τις τράπεζες 'Διαθέσιμο στο www.marketnews.gr [Πρόσβαση 20 Αυγούστου 2017]
2. Δεληγιάννης Χ(2012) 'Αναμορφώνοντας το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα' Διαθέσιμο στο www.accountancygreece.gr [Πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2017]
3. Φέκκας Μ(2014) 'Επόμενος σταθμός ... Βασιλεία III' Διαθέσιμο στο www.capital.gr [Πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2017]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8:ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2016-2017

Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα αντιμετωπίζει ακόμα και σήμερα σημαντικές προκλήσεις που αφορούν κυρίως την αποτελεσματική διαχείριση του υψηλού αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΜΕΑ) και την περαιτέρω μείωση της χρηματοδότησης των τραπεζών από το μηχανισμό παροχής έκτακτης ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance). Όταν οι τράπεζες μίας χώρας της Ευρωζώνης αντιμετωπίζουν πρόβλημα ρευστότητας, όπως σε περιόδους που παρατηρείται αυξημένη εκροή καταθέσεων, σαν πρώτη επιλογή εξετάζουν και αναζητούν το δανεισμό από κάποια άλλη τράπεζα στη διατραπεζική αγορά. Ωστόσο, σε αρκετές περιπτώσεις ο δανεισμός από κάποια άλλη τράπεζα δεν είναι δυνατός κυρίως επειδή οι τράπεζες δανειστές φοβούνται για τη φερεγγυότητα της τράπεζας που αντιμετωπίζει το πρόβλημα ρευστότητας. Σε αυτές τις περιπτώσεις η τράπεζα με το πρόβλημα ρευστότητας ουσιαστικά αποκλείεται από τη διατραπεζική αγορά και σαν επόμενη επιλογή καταφεύγει στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα προκειμένου να εξασφαλίσει την απαιτούμενη ρευστότητα και να συνεχίσει απρόσκοπτα τη λειτουργία της

Από τη πλευρά της η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ζητάει αυξημένες εγγυήσεις υψηλής πιστοληπτικής διαβάθμισης προκειμένου να δανείσει τη τράπεζα που ζητάει ρευστότητα. Τέτοιες εγγυήσεις αποτελούν κυρίως τα ομόλογα Δημοσίου ή ομόλογα εκδόσεως της Ε.Ε. όπως είναι τα ομόλογα του ΕFSF. Στις περιπτώσεις που η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αρνηθεί και εκείνη τη παροχή ρευστότητας κυρίως λόγω της χαμηλής ποιότητας των εγγυήσεων, η τράπεζα αναγκάζεται να καταφύγει στον ύστατο μηχανισμό παροχής ρευστότητας τον **ELA** (Emergency Liquidity Assistance), διαφορετικά κινδυνεύει να αντιμετωπίσει προβλήματα στην εύρυθμη λειτουργία της. Η ρευστότητα που παρέχεται μέσω του μηχανισμού ELA είναι σημαντικά ακριβότερη έως και 30 φορές φτάνοντας κοντά στο 1,55% σε σύγκριση με το κόστος δανεισμού από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα που αυτή τη στιγμή βρίσκεται στο 0,05%. Μια μεγάλη διαφορά των δύο μηχανισμών έγκειται στο ότι μέσω του μηχανισμού ELA οι εγγυήσεις που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι τράπεζες συμπεριλαμβάνουν και το δανειακό τους χαρτοφυλάκιο σε αντίθεση με το δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όπου όπως αναφέρθηκε χρειάζονται κυρίως εγγυήσεις ομολόγων.

Σαν μηχανισμός ο ELA θεσμοθετήθηκε το 1999, αποτελεί μηχανισμό βραχυχρόνιας ρευστότητας (δεν μπορεί να έχει διάρκεια πάνω από 6 μήνες δηλαδή) και η λειτουργία του ρυθμίζεται από το άρθρο 14 παρ. 4 του καταστατικού της Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Μία τράπεζα για να δανειστεί από τον μηχανισμό ELA πρέπει να καταθέσει επαρκείς εγγυήσεις στην Εθνική Κεντρική Τράπεζα (ΤτΕ για την Ελλάδα) που να αποδεικνύουν τη φερεγγυότητα της.

Η Εθνική Κεντρική Τράπεζα έχει διάστημα 2 εργάσιμων ημερών προκειμένου να ενημερώσει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για το ύψος του δανείου, το συμφωνηθέν επιτόκιο και τη φερεγγυότητα του δανειολήπτη. Σε περίπτωση που η σχεδιαζόμενη παροχή ρευστότητας υπερβαίνει τα 2 δις ευρώ τότε απαιτείται έγκριση 2/3 του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ (ήτοι 16 ψήφοι σε σύνολο 25). Να σημειωθεί ότι ανά πάσα στιγμή το Δ.Σ. της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μπορεί να διακόψει την υφιστάμενη χρηματοδότηση μέσω του μηχανισμού ELA και να την καταστήσει απαιτητή σε περίπτωση που κρίνει ότι απειλείται η σταθερότητα του Ευρωσυστήματος ή δεν υπάρχουν οι απαραίτητες εγγυήσεις για την συνέχιση της παροχής. Ο βραχυχρόνιος ορίζοντας του ELA καθώς και οι συνεχείς συνεδριάσεις του Δ.Σ της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για επέκταση της παρεχόμενης ρευστότητας, καθιστούν τη χρηματοδότηση μέσω αυτού του μηχανισμού πολύ ευαίσθητη και άμεσα συνδεδεμένη, όπως στη περίπτωση της Κύπρου, με τη πορεία των μεταρρυθμίσεων στη χώρα μας καθώς ελλοχεύει ο κίνδυνος η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να θεωρήσει ότι δεν υφίστανται οι αναγκαίες εγγυήσεις για τη συνέχιση της χρηματοδότησης. (Ζαδεβίνος Π, Ζαδεβίνος Ζ, 2015)

Ρευστότητα

Μείωση εγχώριων καταθέσεων κατά 116,1 δισ. ευρώ από το 2009 (-49%)

- Μείωση της χρήσης του μηχανισμού έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα (ELA) κατά 49% τους τελευταίους 18 μήνες, από 86,8 δισ. ευρώ σε 43,7 δισ. (-43,1 δισ.).

Το 2016:

- Οι καταθέσεις νοικοκυριών και επιχειρήσεων αυξήθηκαν κατά 4,2 δισ. ευρώ.
- Μείωση της συνολικής εξάρτησης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος από το Ευρωσύστημα (-38%), από 107,5 δισ. ευρώ σε 66,6 δισ. (-40,9 δισ.)

Καταθέσεις

Από το 2009 έως το τέλος του 2016, οι καταθέσεις των εγχώριων νοικοκυριών και επιχειρήσεων μειώθηκαν κατά 116,1 δισ. ευρώ (-49%). Ενθαρρυντικό για τη σταδιακή αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταθετών στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα είναι το γεγονός πως τους τελευταίους έξι μήνες του 2016 παρατηρείται διαρκής μηνιαία αύξηση των καταθέσεων, της τάξης των 770 εκ. ευρώ κατά μέσο όρο.

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του συνόλου των καταθέσεων διαμορφώθηκε στο 4,7% από 4,2% τον Αύγουστο του 2017 και η μηνιαία καθαρή ροή ήταν θετική κατά 1.500 εκατ. ευρώ, έναντι θετικής καθαρής ροής 946 εκατ. ευρώ τον Ιούλιο του 2017. (www.bankofgreece)

Ρευστότητα από το Ευρωσύστημα

Κατά τη διάρκεια του 2016, οι ελληνικές τράπεζες βελτίωσαν τη ρευστότητά τους πετυχαίνοντας σημαντική μείωση της εξάρτησής τους από το Ευρωσύστημα. Συγκεκριμένα:

- ο η συνολική εξάρτηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος από το Ευρωσύστημα περιορίστηκε τον Δεκέμβριο του 2016 στα 66,6 δισ. ευρώ, μειωμένη κατά 47,3% σε σχέση με τον Ιούνιο του 2015 (126,6 δισ. ευρώ) και κατά 38% σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2015 (107,5 δισ. ευρώ), και
- ο η χρήση του μηχανισμού έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα (ELA) περιορίστηκε τον Δεκέμβριο του 2016 σε 43,7 δισ. ευρώ, μειωμένη κατά 49% σε σύγκριση με τον Ιούνιο του 2015 (86,8 δισ. ευρώ) και κατά 37% ως προς τον Δεκέμβριο του 2015 (68,9 δισ. ευρώ).

Οι ανωτέρω εξελίξεις ήταν απόρροια:

- ο Της αντικατάστασης μέρους της αντληθείσας μέσω του μηχανισμού ELA ρευστότητας από αναχρηματοδότηση μέσω των πράξεων νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος, σε συνέχεια της Απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ στις 22 Ιουνίου 2016 για την επανένταξη των ελληνικών κρατικών τίτλων στις αποδεκτές εξασφαλίσεις για τις πράξεις νομισματικής πολιτικής (επιαναφορά “waiver”),
- ο της ενίσχυσης της καταθετικής βάσης κατά το β' εξάμηνο του 2016,
- ο της άντλησης ρευστότητας μέσω της διατραπεζικής αγοράς,
- ο της περαιτέρω απομόχλευσης των ελληνικών τραπεζών μέσω της μείωσης του ενεργητικού τους,
- ο των αυξήσεων κεφαλαίου του κλάδου στα τέλη του 2015, και
- ο των πωλήσεων θυγατρικών στο πλαίσιο των σχεδίων αναδιάρθρωσης των τραπεζών.

Τον Δεκέμβριο του 2016, η ρευστότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος από το Ευρωσύστημα (ΕΚΤ και ΕΛΑ) ανήλθε σε ποσοστό 55% σε σχέση με τα υπόλοιπα καταθέσεων των εγχώριων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, δηλαδή για κάθε 10 ευρώ καταθέσεις, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα είχε πρόσβαση σε 5,5 ευρώ ρευστότητα από το Ευρωσύστημα, εκ των οποίων τα 3,7 ευρώ μέσω ΕΛΑ. Τον Ιούνιο του 2014 το αντίστοιχο ποσοστό ανερχόταν σε 27,6% και τον Ιούνιο του 2015 σε 103,6%.

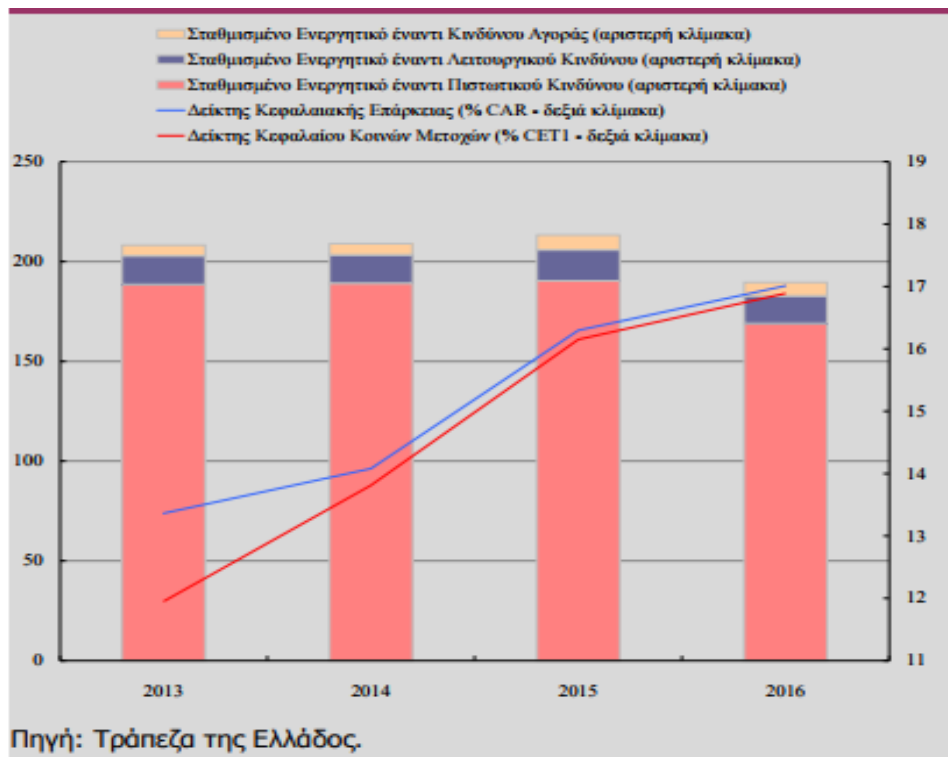
Στις 5 Οκτωβρίου 2017 η Τράπεζα της Ελλάδος ανακοίνωσε ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ δεν διατύπωσε αντίρρηση στον καθορισμό του ανώτατου ορίου παροχής έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα (ΕΛΑ) προς τις ελληνικές τράπεζες στο ποσό των 32,6 δισεκ. ευρώ έως και την Πέμπτη 26 Οκτωβρίου 2017, μετά από αίτημα της Τράπεζας της Ελλάδος.

Η μείωση του ανώτατου ορίου κατά 1,0 δισεκ. ευρώ αντανakλά τη βελτίωση της ρευστότητας των ελληνικών τραπεζών, λαμβανομένων υπόψη των ροών καταθέσεων του ιδιωτικού τομέα, σύμφωνα με τη Τράπεζα της Ελλάδος. Σύμφωνα με την Ένωση Ελλήνων Τραπεζών, παρά τη βελτίωση των συνθηκών ρευστότητας, οι εξωγενείς κίνδυνοι που θα μπορούσαν να αντιστρέψουν την πορεία αυτή αλληλεπιδρούν σημαντικά με τους ενδογενείς κινδύνους, που αφορούν το μακροοικονομικό περιβάλλον καθώς και το εγχώριο τραπεζικό σύστημα. Από τη θετική πλευρά, τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των τραπεζών και της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων μπορούν να συμβάλουν στην τόνωση της εμπιστοσύνης των καταθετών και στη σταθεροποίηση των καταθέσεων. Επιπρόσθετα, αναμένεται σημαντική βελτίωση στις συνθήκες πρόσβασης των ελληνικών τραπεζών στις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίου, καθώς η μείωση του αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Για το οικονομικό έτος 2017 εκτιμάται ότι η διεύρυνση της καταθετικής βάσης και η βελτίωση του λόγου Δάνεια προς Καταθέσεις θα επιτευχθεί χάρη στη βελτίωση των μακροοικονομικών συνθηκών και την υλοποίηση του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής, ενώ ο ρυθμός επανακατάθεσης αποθησαυρισμένων τραπεζογραμματίων στο τραπεζικό σύστημα συσχετίζεται με την εμπιστοσύνη της αγοράς. Επισημαίνεται, τέλος, ότι η σχέση αίτιου- αιτιατού ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και την καταθετική βάση είναι αμφίδρομη. Από τη μια πλευρά, σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, η βελτίωση της εμπιστοσύνης και η συνακόλουθη άνοδος της οικονομικής δραστηριότητας θα επιταχύνουν την επιστροφή καταθέσεων στο

τραπεζικό σύστημα και θα έχουν ως αποτέλεσμα την περαιτέρω χαλά- ρωση και τελικά την πλήρη κατάργηση των περιορισμών στην ανάληψη μετρητών και στην κίνηση κεφαλαίων. Από την άλλη πλευρά, η επίτευξη διατηρήσιμης ανάπτυξης μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την εμπέδωση εμπιστοσύνης και τη σταδιακή επιστροφή των καταθέσεων

Κεφαλαιακή επάρκεια

Η κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζικών ομίλων βελτιώθηκε περαιτέρω το 2016. Αναλυτικότερα, ο Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών (Common Equity Tier 1 – CET1) σε ενοποιημένη βάση ανήλθε στο 16,9% το 2016, έναντι 16,2% το Δεκέμβριο του 2015, και ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας αυξήθηκε σε 17%, από 16,3% αντίστοιχα .Η βελτίωση των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας οφείλεται στη σημαντική μείωση του σταθμισμένου ενεργητικού κατά 11,2% σε σύγκριση με το Δεκέμβριο του 2015. Καθοριστικά συνέβαλε η μείωση του σταθμισμένου ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο ενεργητικού, το οποίο αποτελεί το 89,2% του συνόλου του σταθμισμένου ενεργητικού. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στην πώληση της θυγατρικής της ΕΤΕ στην Τουρκία, ενώ σε μικρότερο βαθμό συνέβαλε η απομόχλευση του ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών.

Διάγραμμα 1: Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος

Το α΄ τρίμηνο του 2017 οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των ελληνικών τραπεζικών ομίλων υποχώρησαν οριακά σε σχέση με το τέλος του 2016, εξέλιξη που εν μέρει οφείλεται στην εποπτική μεταχείριση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων.

Μεσοπρόθεσμα, η αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και η εφαρμογή των σχεδίων αναδιάρθρωσης αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για τη διατήρηση του κεφαλαιακού αποθέματος των ελληνικών τραπεζικών ομίλων σε ικανοποιητικό επίπεδο.

Ανθεκτικότητα

Το 2016 οι ελληνικές τράπεζες βελτίωσαν τους δείκτες ανθεκτικότητάς τους, αξιοποιώντας τις σταθεροποιητικές τάσεις στο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό περιβάλλον. Εμφάνισαν οριακή κερδοφορία προ φόρων, προχώρησαν στην εφαρμογή των δεσμεύσεών τους στο πλαίσιο των εγκεκριμένων σχεδίων αναδιάρθρωσής τους και ενίσχυσαν την κεφαλαιακή τους βάση. Το α΄ τρίμηνο του 2017 η κερδοφορία προ φόρων ενισχύθηκε περαιτέρω, ενώ η κεφαλαιακή επάρκεια παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη.

Αποδοτικότητα

Το 2016 οι ελληνικές εμπορικές τράπεζες εμφάνισαν οριακά κέρδη προ φόρων σε ενοποιημένη βάση μετά από μια σειρά ζημιολόγων χρήσεων. Στην επάνοδο στην κερδοφορία συνέβαλαν η βελτίωση των λειτουργικών αποτελεσμάτων και κυρίως η μεγάλη μείωση των προβλέψεων για τον πιστωτικό κίνδυνο. Τα κέρδη προ φόρων των ελληνικών εμπορικών τραπεζών ενισχύθηκαν περαιτέρω το α΄ τρίμηνο του 2017.

Πίνακας 8:Αποτελέσματα χρήσης τραπεζικών ομίλων Πηγή :Τράπεζα της Ελλάδος

(ποσό σε εκατ. ευρώ)			
	2015	2016	Μεταβολή (%)
Λειτουργικά έσοδα	8.398	9.098	8,3
Καθαρά έσοδα από τόκους	7.189	7.243	0,7
- Έσοδα από τόκους	11.227	9.992	-11,0
- Έξοδα τόκων	-4.038	-2.750	-31,9
Καθαρά έσοδα από μη τοκοφόρες εργασίες	1.209	1.855	53,5
- Καθαρά έσοδα από προμήθειες	886	1.111	25,4
- Έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις	28	289	>100
- Λοιπά έσοδα	295	456	54,6
Λειτουργικά έξοδα	-5.146	-4.894	-4,9
Δαπάνες προσωπικού	-2.736	-2.546	-7,0
Διοικητικά έξοδα	-1.991	-1.940	-2,6
Αποσβέσεις	-419	-409	-2,4
Καθαρά έσοδα (λειτουργικά έσοδα – λειτουργικά έξοδα)	3.252	4.204	29,3
Προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο	-13.434	-3.761	-72,0
Λοιπές ζημιές απομείωσης	-1.014	-311	-69,3
Μη επαναλαμβανόμενα κέρδη/ζημιές	-97	-93	-4,6
Κέρδη(+)/Ζημιές(-) προ φόρων	-11.293	39	-
Φόροι	4.187	219	-94,8
Κέρδη(+)/Ζημιές(-) από διακοπτόμενες δραστηριότητες ¹	-1.864	-2.913	56,2
Κέρδη(+)/Ζημιές(-) μετά από φόρους	-8.971	-2.654	-70,4

Πηγή: Οικονομικές καταστάσεις για τις τέσσερις συστημικές τράπεζες (SIs) και εποπτικά στοιχεία για τις μη συστημικές τράπεζες (LSIs).

¹ Το 2016 καταγράφηκε ζημία από διακοπτόμενες δραστηριότητες ύψους 3.120 εκατ. ευρώ λόγω της πώλησης της Finansbank από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΤΕ). Η εν λόγω ζημία είχε ήδη αναγνωρισθεί στα λοιπά συνολικά έσοδα/έξοδα προηγούμενων περιόδων και κατά συνέπεια δεν υπήρξε καμία επίπτωση στο κεφάλαιο κοινών μετοχών και στα εποπτικά ίδια κεφάλαια.

Ειδικότερα, τα καθαρά έσοδα από τόκους αυξήθηκαν οριακά κατά 0,7% σε σχέση με το 2015, λόγω της σημαντικής μείωσης των εξόδων από τόκους, η οποία αντιστάθμισε τη μείωση των εσόδων από τόκους. Η υποχώρηση των εξόδων από τόκους οφείλεται στη μείωση του κόστους χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα και την περαιτέρω αποκλιμάκωση των επιτοκίων των καταθέσεων. Τα έσοδα από τόκους επηρεάστηκαν αρνητικά κυρίως από τη συρρίκνωση του δανειακού χαρτοφυλακίου. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο βελτιώθηκε κατά 37 μονάδες βάσης το 2016 σε σχέση με το 2015 παραμένοντας σημαντικά υψηλότερο από το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο που εμφανίζουν μεσαίου μεγέθους τραπεζικοί όμιλοι στην ΕΕ. Τα καθαρά έσοδα από μη τοκοφόρες εργασίες ενισχύθηκαν κατά 53,5% σε ετήσια βάση. Τα κέρδη από χρηματοοικονομικές πράξεις ενισχύθηκαν από την καταγραφή κερδών από την πώληση ομολόγων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας¹⁷ (ΕΤΧΣ) και την πώληση της συμμετοχής των ελληνικών τραπεζών στη Visa Europe. Παράλληλα, τα καθαρά έσοδα από προμήθειες ενισχύθηκαν από την

αυξημένη χρήση τερματικών αποδοχής καρτών και από τη μείωση των εκδόσεων ομολόγων του Πυλώνα II του ν. 3723/2008.

Πίνακας 9: Δείκτες αποδοτικότητας στην Ελλάδα και τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης Πηγή :Τράπεζα της Ελλάδος

(ποσοστά %)

	Ελλάδα ^{1,2}		ΕΕ 28 ³
	2015	2016	2016
Καθαρό επιτοκιακό περιθώριο	2,1	2,4	1,4
Λειτουργικά έξοδα/ενεργητικό	1,5	1,6	1,4
Δείκτης αποτελεσματικότητας	61,3	53,8	64,2
Προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο/ενεργητικό	3,9	1,3	
Προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο/λειτουργικά έσοδα	160,0	41,3	
Αποδοτικότητα ενεργητικού (μετά από φόρους)	-2,0	0,1	0,1
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (μετά από φόρους)	-19,2	0,7	1,7

Πηγές: Οικονομικές καταστάσεις τεσσάρων ελληνικών συστημικών τραπεζών και εποπτικά στοιχεία για τις μη συστημικές τράπεζες (LSIs), Στατιστική Βάση Δεδομένων (SDW) της ΕΚΤ.

¹ Για τον υπολογισμό των δεικτών χρησιμοποιείται το ενεργητικό στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου.

² Ο υπολογισμός των δεικτών αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) και αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) λαμβάνει υπόψη τα κέρδη μετά από φόρους και πριν από διακοπόμενες δραστηριότητες. Με βάση τα αποτελέσματα μετά από φόρους και διακοπόμενες δραστηριότητες οι δείκτες θα διαμορφώνονταν ως εξής: α) ROA 2015: -2,6%, 2016: -0,9%, β) ROE 2015: -24,2%, 2016: -7,6%.

³ Τραπεζικοί όμιλοι μεσαίου μεγέθους, με βάση το ενεργητικό τους. Οι δείκτες αποδοτικότητας ενεργητικού και ιδίων κεφαλαίων υπολογίζονται μετά από φόρους και διακοπόμενες δραστηριότητες.

Όσον αφορά τα λειτουργικά έξοδα, παρατηρήθηκε μικρή μείωση το 2016 ως αποτέλεσμα της μείωσης του προσωπικού και του δικτύου καταστημάτων. Η εξέλιξη αυτή, σε συνδυασμό με την ταχύτερη ενίσχυση των λειτουργικών εσόδων, είχε ως συνέπεια τη σημαντική βελτίωση των λειτουργικών κερδών το 2016 και τη βελτίωση του δείκτη αποτελεσματικότητας (λόγος λειτουργικών εξόδων προς έσοδα) των ελληνικών τραπεζών, ο οποίος διαμορφώνεται πλέον σε επίπεδο χαμηλότερο έναντι του μέσου όρου των μεσαίου μεγέθους τραπεζικών ομίλων στην ΕΕ. Το 2016, οι τράπεζες διατήρησαν συντηρητική πολιτική προβλέψεων, σχηματίζοντας επιπρόσθετες προβλέψεις 3,7 δισεκ. ευρώ, οι οποίες αντιστοιχούν σε 210 μονάδες βάσης επί του καθαρού υπολοίπου των δανείων τους. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω βελτιώθηκαν σημαντικά η αποδοτικότητα του ενεργητικού (ROA) και των ιδίων κεφαλαίων (ROE) των τραπεζικών ομίλων.

Ωστόσο, καταγράφηκαν σημαντικές ζημίες από διακοπτόμενες δραστηριότητες, κυρίως λόγω της πώλησης της Finansbank από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΤΕ), με αποτέλεσμα ο τραπεζικός τομέας ως σύνολο να εμφανίσει ζημίες μετά από φόρους και διακοπτόμενες δραστηριότητες. Όσον αφορά τις μεσοπρόθεσμες προοπτικές για την κερδοφορία, είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης προς τον τραπεζικό τομέα. Ωστόσο, παραμένουν σημαντικές προκλήσεις, με κυριότερες την εξειδίκευση των μέτρων για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας του δημοσίου χρέους, και την ένταξη των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ. Σύμφωνα με τη Τράπεζα της Ελλάδος η επιτυχής έκβαση των παραπάνω θα συμβάλει στη μείωση του κόστους χρηματοδότησης των τραπεζικών ομίλων και θα σταθεί αρωγός στην προσπάθειά τους για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Οι προκλήσεις του ελληνικού τραπεζικού συστήματος τα επόμενα χρόνια ,σύμφωνα με την έκθεση της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών το 2017 είναι:

1. Η εξυγίανση των τραπεζικών χαρτοφυλακίων μέσω της αποτελεσματικότερης αντιμετώπισης του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων με κοινωνική ευαισθησία και βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για την αναδιάρθρωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

2. Η εξεύρεση τρόπων για την επανεκκίνηση της επενδυτικής διαδικασίας και την επιστροφή στην ανάπτυξη.

3. Η διατήρηση της πορείας μείωσης της εξάρτησης των ελληνικών τραπεζών από τις κρατικές ενισχύσεις σε κεφάλαια και από το Ευρωσύστημα σε ρευστότητα μέχρι την αποπληρωμή τους και τον μηδενισμό της αντίστοιχα.

4. Η συνεπής υλοποίηση και εφαρμογή των σχεδίων αναδιάρθρωσης (restructuring plans) των ελληνικών τραπεζών.

5. Η αύξηση του ρυθμού επιστροφής των καταθέσεων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα επικεντρώνοντας τις προσπάθειες στα μετρητά εντός Ελλάδας, τα οποία βρίσκονται εκτός συστήματος, και στις καταθέσεις εξωτερικού με αρνητικές αποδόσεις.

6. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, οι οποίες θεωρούνται από τις εποπτικές αρχές και, σε ορισμένες περιπτώσεις, και από τις αγορές, ως χαμηλότερης ποιότητας κεφάλαια, καθώς η ανακτησιμότητά τους αποτελεί συνάρτηση της κερδοφορίας των τραπεζών.

7. Το IFRS 9, το οποίο θα τεθεί σε εφαρμογή από το 2018 και θα αντικαταστήσει το μοντέλο πραγματοποιηθεισών ζημιών (incurred loss model) με το μοντέλο αναμενόμενων ζημιών (expected loss model), θα οδηγήσει σε υψηλότερες προβλέψεις με τις όποιες αρνητικές επιπτώσεις που αυτό συνεπάγεται για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών.

8. Η καθιέρωση της «ελάχιστης απαίτησης για τα ίδια κεφάλαια και τις επιλέξιμες υποχρεώσεις», γνωστή ως MREL, μέσω της οποίας επιδιώκεται να διασφαλιστεί ότι οι τράπεζες έχουν επαρκείς υποχρεώσεις με δυνατότητα απορρόφησης ζημιών σε περίπτωση εξυγίανσης (resolution), προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν τραπεζικές κρίσεις στο μέλλον, να διατηρείται η τραπεζική σταθερότητα και να ελαχιστοποιείται η επιβάρυνση των φορολογουμένων.

9. Η νέα απαίτηση MREL συνεπάγεται την ανάγκη έκδοσης από τις τράπεζες νέων επιλέξιμων υποχρεώσεων, κυρίως senior bonds, με κόστος, το οποίο οι τράπεζες θα πρέπει να ενσωματώσουν στο επιχειρηματικό τους μοντέλο.

10. Οι νέες τεχνολογίες θα αλλάξουν ριζικά το τραπεζικό σύστημα, τόσο σε ό,τι αφορά την παροχή υπηρεσιών προς τους πελάτες των τραπεζών όσο και σε σχέση με την εισαγωγή νέων επιχειρηματικών μοντέλων τα οποία θα συμπληρώσουν ή, ενδεχομένως, και θα υποκαταστήσουν πλήρως την παραδοσιακή τραπεζική.

11. Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία από την πλευρά των πολιτών, από τις αγορές και από τους εταίρους μας.

12. Η θετική πιστωτική επέκταση, αν και αποτελεί αναγκαία συνθήκη βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, θα ακολουθήσει και δεν θα προηγηθεί της οικονομικής ανάκαμψης.

13. Στον τομέα της εταιρικής διακυβέρνησης, οι αλλαγές στη μετοχική σύνθεση των ελληνικών τραπεζών, μετά τις πρόσφατες ανακεφαλαιοποιήσεις, με τους ξένους θεσμικούς επενδυτές να κατέχουν σημαντικά μετοχικά ποσοστά, καθώς και οι πρόσφατες τροποποιήσεις νομικού και εποπτικού χαρακτήρα, επέφεραν σημαντικές αλλαγές στα Διοικητικά Συμβούλια των τραπεζών και αποτελούν άλλη μία πρόκληση για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

14. Η περαιτέρω επέκταση της μετοχικής βάσης σε ιδιώτες επενδυτές, σε ξένα χαρτοφυλάκια αλλά και σε ελληνικά, των οποίων η συμμετοχή μειώθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια λόγω των ανακεφαλαιοποιήσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 8

Ζαδερβίνος Π, Ζαδερβίνος Ζ, (2015) 'Τι είναι ο μηχανισμός ELA και πως ενεργοποιείται'
Διαθέσιμο στο www.naftemporiki.gr [Πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2017]

Τράπεζα της Ελλάδος .Διαθέσιμο στο www.bankofgreece.gr [Πρόσβαση 4 Οκτωβρίου 2017]

Συμπεράσματα

Η ενίσχυση του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου και η αναβάθμιση της λειτουργίας της κανονιστικής συμμόρφωσης στα πλαίσια της Βασιλείας III, αποσκοπεί στη γενικότερη βελτίωση της καθημερινής λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων και του επιπέδου παροχής υπηρεσιών, αλλά και στη ποιότητα της επικοινωνίας με τις εποπτικές αρχές .

Οι προτεινόμενες εποπτικές αλλαγές επέρχονται σε μια περίοδο όπου οι τράπεζες παρά το γεγονός ότι έχουν ενισχύσει σημαντικά τα κεφάλαια τους , λειτουργούν σε οικονομικές συνθήκες που επιφέρουν τεράστιες προκλήσεις στη κερδοφορία και την απόδοση των κεφαλαίων τους .Συνεπώς ένα νέο αυστηρότερο εποπτικό πλαίσιο όπως προτείνεται στη Βασιλεία III, αναμένεται ότι θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στις τράπεζες και κατ'επέκταση στις οικονομίες των Ευρωπαϊκών χωρών.

Απομένει να φανεί πως ακριβώς θα εξελιχθεί και πως θα διαμορφωθούν οι τελικές πρόνοιες του εποπτικού πλαισίου τα επόμενα χρόνια .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική (Βιβλίο-Άρθρο)

Αγγελόπουλος, Π 2013 , « Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα»,*Αθ.Σταμούλης*,
Αθήνα

Γκόρτσος, Χ 2011, «Εισαγωγή στο Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο»,*Νομική*
Βιβλιοθήκη,Αθήνα

Παναγόπουλος Γ,Πελετίδης Γ,2007«Βασιλεία ΙΙ:Περιγραφικές συνέπειες για το
τραπεζικό σύστημα»,Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών,Αθήνα

Ψυχομάνης ,Σ 2009, << Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος, Οι τράπεζες και η
εποπτεία τους >>, Αθήνα: Σάκκουλα

Ρόκας, Ν, Γκόρτσος Χ, Μικρολέα Α, Λιβαδά Χ(2016)<<Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου>>,
3^η εκδ.Αθήνα: 2016

Δικτυακός τόπος / website

Τράπεζα της Ελλάδος .Διαθέσιμο στο www.bankofgreece.gr [Πρόσβαση 4 Οκτωβρίου
2017]

European Central Bank,Banking Supervision.Διαθέσιμο στο
(www.bankingsupervision.europa.eu [Πρόσβαση 4 Οκτωβρίου 2017]

Κιουλάφας Κ(2013),' Βασιλεία ΙΙΙ:Ο Δείκτης Μόχλευσης και οι συνέπειες του για τις
τράπεζες 'Διαθέσιμο στο www.marketnews.gr [Πρόσβαση 20 Αυγούστου 2017]

Δελγιάννης Χ(2012) 'Αναμορφώνοντας το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα'
Διαθέσιμο στο www.accountancygreece.gr [Πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2017]

Φέκκας Μ(2014) 'Επόμενος σταθμός ... Βασιλεία ΙΙΙ' Διαθέσιμο στο www.capital.gr
[Πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2017]

Ζαδεργίνος Π,Ζαδεργίνος Ζ,(2015) 'Τι είναι ο μηχανισμός ELA και πως ενεργοποιείται'
Διαθέσιμο στο www.naftemporiki.gr [Πρόσβαση 20 Σεπτεμβρίου 2017]